

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
OBSZARÓW MIEJSKICH**

OLSZTYN 2005

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	3
2. Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście.....	6
2.1. Położenie, układ miasta i warunki naturalne.....	6
2.2. Historia miasta.....	9
2.3. Zagospodarowanie przestrzenne.....	10
2.3.1 Zabytki i ochrona dóbr kultury.....	10
2.3.2 Uwarunkowania ochrony środowiska.....	10
2.3.3. Gospodarka nieruchomościami.....	13
2.3.4 Infrastruktura techniczna.....	20
2.3.5 Identyfikacja problemów.....	35
2.4. Gospodarka.....	37
2.4.1. Struktura podmiotów gospodarczych w Olsztynie.....	37
2.4.2. Handel w mieście.....	39
2.4.3. Rynek pracy.....	41
2.4.3. Turystyka, sport i rekreacja.....	43
2.4.4. Identyfikacja problemów.....	48
2.5. Sfera społeczna.....	49
2.5.1 Demografia.....	49
2.5.2. Bezrobocie.....	57
2.5.3. Pomoc społeczna.....	61
2.5.4. Mieszkalnictwo.....	68
2.5.5. Identyfikacja problemów.....	70
2.6.1. Promocja miasta na arenie międzynarodowej.....	72
2.7. Analiza SWOT.....	73
3. Powiązanie Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi.....	76
3.1. Narodowy Plan Rozwoju.....	76
3.2. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego.....	77
3.3. Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich.....	78
3.4. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.....	79
3.5. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Olsztyna.....	80
3.6. Strategia Rozwoju Olsztyna.....	80
4. Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru i uzasadnienie.....	82
4.1. Uzasadnienie zasięgu terytorialnego rewitalizowanego obszaru.....	82
4.2. Opis Obszaru I.....	83
4.3. Opis Obszaru II.....	87
5. Cele LPRÓM.....	88
6. Zadania LPRÓM do realizacji na lata 2005-2006.....	89
6.1. Zadania LPRÓM do realizacji w Obszarze I.....	89
6.2. Zadania LPRÓM do realizacji w Obszarze II.....	92
7. Działania społeczne realizowane na terenie miasta Olsztyn.....	93
8. Wskaźniki realizacji celów LPRÓM.....	98
8.1. Wskaźniki produktu.....	98
8.2. Wskaźniki rezultatu.....	98
8.3. Wskaźniki oddziaływania.....	99
9. Plan finansowy na lata 2005-2006.....	100
9.1. Plan finansowy dla zadań realizowanych na Obszarze I.....	100
9.2. Plan finansowy dla zadań realizowanych na Obszarze II.....	100
10. System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	102
11. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.....	104
11.1. Monitorowanie.....	104
11.2. Ewaluacja.....	104
11.3. Komunikacja społeczna.....	105

1. Wstęp

Wiele miast w Polsce spotyka się z problemem zagrożenia całkowitą degradacją społeczno-ekonomiczną. Zmiany występujące w otoczeniu dotyczą postępującej dekapitalizacji zabudowy miejskiej, niszczenia obiektów o wartości historycznej i kulturowej, niskiego poziomu przedsiębiorczości, słabej mobilności zawodowej mieszkańców oraz wzrostu różnego rodzaju patologii społecznych.

W celu powstrzymania niekorzystnych zmian konieczne jest zainicjowanie procesu rewitalizacji degradowanego obszaru. Proces rewitalizacji jest systemem działań mających na celu przywracanie do życia i zrównoważony rozwój określonych terenów i obszarów, które utraciły dotychczas pełnione funkcje społeczne czy też gospodarcze. Do ważniejszych celów rewitalizacji należą:

- ożywienie społeczno-gospodarcze,
- uzyskanie ładu przestrzennego i estetyki miasta,
- przywrócenie nieruchomościom ich utraconej wartości,
- zmniejszenie dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru,
- poprawa wizerunku i tożsamości lokalnej mieszkańców,
- zainicjowanie i wzmocnienie współpracy między różnymi podmiotami przy lokalnych działaniach społecznych,
- partycypacja społeczna- włączenie mieszkańców do procesu decyzyjnego,
- poprawa standardu zasobów mieszkaniowych,
- wzrost ilości przedsięwzięć organizowanych w obszarze oddziaływania inwestycji,
- wzrost liczby turystów odwiedzających dzielnicę w obszarze oddziaływania projektu,
- zwiększenie udziału społeczności lokalnej w życiu kulturalnym miasta.

Waga i skala procesu degradacji społeczno-ekonomicznej została dostrzeżona podczas prac nad Narodowym Programem Rozwoju, definiującym podstawowe obszary problemowe sfery gospodarczej, społecznej i przestrzennej w celu umożliwienia właściwej i zgodnej z obserwowanymi potrzebami alokacji środków strukturalnych na realizację poszczególnych celów. Możliwość dofinansowania działań rewitalizacyjnych oferuje Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, będący podstawowym instrumentem wspierania działań infrastrukturalnych w regionach. W ramach poddziałania 3.3.1. Rewitalizacja obszarów miejskich, o środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego starać się mogą:

- gminy, miasta na prawach powiatu lub jednostki organizacyjne wykonujące zadania wyżej wymienionych jednostek samorządu terytorialnego,

- spółki prawa handlowego oraz inne jednostki organizacyjne nie działające w celu osiągnięcia zysku lub przeznaczające zyski na cele statutowe, w których większość udziałów lub akcji posiadają podmioty wymienione w pkt 1 lub samorząd województwa
- podmioty wykonujące usługi publiczne na podstawie umowy zawartej z jednostką samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada gmina lub miasto na prawach powiatu,
- podmioty wybrane w wyniku postępowania przeprowadzonego na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych dostarczające usługi użyteczności publicznej na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego pod warunkiem przestrzegania zasad pomocy publicznej określonych w przepisach odrębnych,
- organizacje pozarządowe nie działające w celu osiągnięcia zysku, w tym fundacje, stowarzyszenia, kościoły i związki wyznaniowe,
- spółdzielnie mieszkaniowe,
- jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych, w szczególności policja, straż pożarna,
- szkoły wyższe,
- wspólnoty mieszkaniowe.

ZPORA wymaga od projektu składanego w ramach poddziałania 3.3.1 zgodności z Lokalnym Programem Rewitalizacji. Lokalny Program Rewitalizacji jest kompleksowym dokumentem służącym przeciwdziałaniu degradacji niektórych obszarów miejskich oraz trwałej marginalizacji określonych grup społecznych. Ma na celu wyznaczenie długofalowych działań na przyszłość poprzez wskazanie zadań inwestycyjnych, powiązanych z projektami w zakresie ożywienia gospodarczego oraz rozwiązywania problemów społecznych.

Problem degradacji społeczno-gospodarczej dotyczy także Olsztyna, w szczególności obszaru Śródmieścia, Zatorza oraz rejonu ulicy Grunwaldzkiej.

Celem niniejszego dokumentu jest zaplanowanie działań zmierzających do powstrzymania degradacji części obszaru Śródmieścia, z możliwością rozszerzenia zasięgu terytorialnego w kolejnym, rozpoczynającym się z początkiem roku 2007 okresie programowania. Z uwagi na specyfikę Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, beneficjentem niniejszego programu będzie w głównej mierze gmina- Miasto Olsztyn.

Kończący się okres programowania oraz specyfika Lokalnego Programu Rewitalizacji (możliwość jego bieżącej aktualizacji) zdecydowały o pilotażowym charakterze niniejszego programu. Jego zasięg terytorialny zawężono do II Obszarów:

- Obszaru I, obejmującego kwartał zabudowy między ul. Kopernika, Pl. Bema, ul. Kościuszki, Pl. Pułaskiego,
- Obszaru II, obejmującego kwartał zabudowy między ulicami Dąbrowszczaków, Mrongowiusz, Warmińską i Mickiewicza.

Przewidziano natomiast możliwość rozszerzenia zasięgu terytorialnego programu bądź poszerzenie kręgu potencjalnych beneficjentów, zainteresowanych partycypacją w realizacji programu.

Zadania infrastrukturalne (podejmowane przez gminę- Miasto Olsztyn) dotyczące rewitalizowanego obszaru będą wdrażane w powiązaniu z projektami w zakresie ożywienia gospodarczego oraz rozwiązywania problemów społecznych. Z racji niewielkiego terytorialnie i ludnościowo obszaru realizacji niemożliwe jest zaprojektowanie instrumentów społecznych adresowanych wyłącznie do mieszkańców rewitalizowanego obszaru, wyszczególniono zatem działania podejmowane z myślą o mieszkańcach całego miasta Olsztyn.

2. Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście

2.1. Położenie, układ miasta i warunki naturalne

Miasto Olsztyn zlokalizowane jest w północno-wschodniej części kraju. Od 1 stycznia 1999 roku jest stolicą administracyjną województwa warmińsko-mazurskiego (wcześniej województwa olsztyńskiego) i powiatem grodzkim, nieposiadającym administracyjnego podziału na dzielnice. W granicach administracyjnych miasta jest 21 osiedli. Olsztyn, jako stolica województwa położony jest centralnie w stosunku do jego granic. Granice miasta obejmują powierzchnię 87,9km², co stanowi ok. 0,7% powierzchni województwa. Położenie Olsztyna w obrębie województwa obrazuje rysunek poniżej.

Źródło: www.zpp.pl

Olsztyn posiada dobre powiązania kolejowe z miastami z terenu województwa, natomiast struktura systemu dróg oceniana jest jako wysoce niezadowolająca. W sytuacji kiedy projektowany system autostrad i dróg ekspresowych w Polsce północno-wschodniej zapewnia jedynie powiązanie „północ-południe”, powiązanie równoleżnikowe „wschód-zachód” pełni jednojezdniowa droga międzyregionalna Nr16. Najbliższą od Olsztyna drogą ekspresową jest droga Nr 7 - Gdańsk - Warszawa przebiegająca przez Olsztynek. Oprócz wymienionych dróg, Olsztyn powiązany jest z krajem drogami krajowymi i międzyregionalnymi: Nr 51 -Granica Państwa - Olsztynek, Nr 53 - Olsztyn - Ostrołęka, Nr 527 - Olsztyn Morąg, Nr 598 - Olsztyn - Butryny, którym towarzyszy sieć dróg regionalnych. Olsztyn nie posiada obwodnic, toteż cały ruch tranzytowy kierowany jest przez obszary skoncentrowanej zabudowy śródmiejskich dzielnic miasta. Funkcja turystyczna miasta nasila dodatkowo odczuwanie dotkliwego niedostatku w tym zakresie. Charakterystycznym dla

terenów bezpośrednio sąsiadujących z Olsztynem jest występowanie dużych kompleksów leśnych i wielu jezior różnej wielkości. Obszary pozostałe to tereny rolnicze.

Struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco:

- tereny rolne- 22,7 km² (25,8 %),
- tereny leśne i zadrzewione- 20,2 km² (23 %),
- tereny osiedlowe- 20,4 km² (23 %),
- tereny przemysłowo-składowe- 5,5 km² (6,3%),
- tereny parków i zieleni- 1,7 km² (2,0%),
- tereny usług ogólnomiejskich (w tym PKP)- 8,0 km² (9,2%),
- tereny pod wodą- 9,4 km² (10,7%).

Olsztyn położony jest w centralnej części Pojezierze Olsztyńskiego, będącego fragmentem makroregionu Pojezierza Mazurskiego, w dolinie rzeki Łyny, charakteryzującej się pagórkowatym ukształtowaniem powierzchni, z dużą ilością jezior. W granicach administracyjnych miasta znajduje się 11 jezior, a powierzchnia wszystkich wód stanowi 9,9% powierzchni ogólnej. O atrakcyjności miasta świadczyć także może stosunkowo duża powierzchnia zajmowana przez lasy i zadrzewienia, sięgająca blisko 23% powierzchni ogólnej, a wszystkie formy terenów zieleni w mieście stanowią ponad 50% powierzchni. Głównymi elementami fizjograficznymi miasta są dolina rzeki Łyny i zespół jezior Długie, Ukiel i Kortowskie od zachodu, jeziora Skanda i Wadąg od wschodu oraz od strony północnej i północno-wschodniej kompleksy leśne. Najwyżej usytuowane tereny leżą 155 m. npm a najniższe 88 m npm. Tak bogate zróżnicowanie, zarówno pod względem ukształtowania terenu, jak i warunków hydrograficznych, powoduje duże, lokalne zróżnicowanie klimatu, który jest typowym klimatem pojeziernym. Region zalicza się do najchłodniejszych w Polsce, ze średnią temperaturą roczną wynoszącą 6,6 °C. Liczba dni z przymrozkami wynosi 140, z opadami 160, a średnia roczna suma opadów sięga 600 mm. Olsztyn położony jest w dolinie rzeki Łyny . Po ostatnim zlodowaceniu pozostało charakterystyczne, pagórkowate ukształtowanie powierzchni, z typową dla niego dużą ilością jezior. Najwyżej położonym terenem są: rejon osiedla Dajtki (ok.140m. npm) oraz osiedla Mazurskie, Jaroty i Pieczewo (ok. 150 m. npm). Najniżej położonym obszarem jest dolina rzeki Łyny (ok. 100m. npm), która w okolicy Redykajn osiąga poziom 88 m. npm.

Olsztyn można zaliczyć do miast średniej wielkości, o ograniczonym wpływie na urbanizację obszaru otaczającego, położonego w regionie również mało zurbanizowanym, z dominującą gospodarką rolniczą i leśną. Nietypowe były mechanizmy, które doprowadziły do rozwoju

miasta. Nie był to bowiem rozwój przemysłu czy innej dziedziny gospodarki, lecz, w dużym uproszczeniu, wzrost rangi w sieci osadniczej regionu. Olsztyn posiada silne, bezpośrednie związki z gminami otaczającymi, jednakże nie są to klasyczne powiązania obserwowane w ramach wykształconej już aglomeracji, a raczej ich początkowa faza.

2.2. Historia miasta

Historia miasta sięga roku 1346, kiedy to w zakolu rzeki Łyny wybudowano warownię, wokół której zaczęła się rozwijać osada ludzka. Nazwa jej wywodzi się od niemieckiej nazwy Łyny (Alle) i słowa kamień (Stein), które symbolizuje także zamek, strażnicę i gród. A więc obecny Olsztyn to „Kamień nad Łyną” (Allenstein), bądź też, jak tłumaczy to Andrzej Wakar – „Łyński Gród”. Na przestrzeni wieków funkcjonowały różne spolszczone nazwy, jak Holsten, Olszten czy Olstin. Forma Olsztyn pojawiła się w korespondencji z XVII w., jednakże istniała już w wieku XVI, gdyż znajduje się w rocie przysięgi mieszczan na wierność administratorowi miasta.

Olsztyn jest miastem wojewódzkim i jednocześnie stolicą Regionu Warmińsko-Mazurskiego. Prawa miejskie Olsztyn otrzymał aktem lokacyjnym nadanym przez diecezjalną Kapitułę Warmińską 31 października 1353 r. Położenie miasta, z dala od tradycyjnych szlaków handlowych, nie sprzyjało jego intensywnemu rozwojowi. Dodatkowym hamulcem były częste wojny, które skazywały miasto na pełnienie funkcji w głównej mierze obronnych. W roku 1466 na mocy Traktatu Toruńskiego, Olsztyn wraz z całą Warmią znalazł się w granicach państwa polskiego i stan ten trwał do pierwszego rozbioru Polski (1772 r.)

Dopiero po 1818 r. zabudowa miejska opuściła mury Starego Miasta, a koniec wieku XIX przyniósł również jakościowe zmiany w charakterze funkcjonalności Olsztyna. W 1872 r. uruchomiona została pierwsza linia kolejowa, w 1890 r. miasto otrzymuje gaz, a w 1898 r. - wodociąg i kanalizację. Dopiero w 1907 r. dociera do miasta elektryczność.

Przyrost ludności Olsztyna powoduje jego rozwój terytorialny. Następuje on głównie między Starym Miastem a dworcem kolejowym oraz wzdłuż dróg wylotowych na Warszawę Gdańsk i Królewiec. W roku 1945 Olsztyn ponownie zostaje włączony do Polski, jednakże w stanie ogromnego zniszczenia, jakie zostało dokonane częściowo w trakcie walk kończących okres wojny, w głównej jednak mierze już po nich, w wyniku dewastacji charakterystycznej dla zachowań zwycięskich wojsk, chcących ugruntować swoją dominację i władzę.

2.3. Zagospodarowanie przestrzenne

2.3.1 Zabytki i ochrona dóbr kultury

W granicach administracyjnych miasta Olsztyna znajduje się 409 obiektów wpisanych do rejestru zabytków (o 9 więcej aniżeli w roku 2001) oraz 1.404 obiekty, ujęte w ewidencji dóbr kultury (w roku 2001 było ich 1.600). Znajdują się one pod opieką Miejskiego Konserwatora Zabytków, który w 2003 roku realizował również zadania z zakresu ochrony dóbr kultury należące do właściwości administracji rządowej.

Według stanu na koniec 2003 roku spośród 409 obiektów wpisanych do rejestru zabytków, poszczególne z nich stanowiły:

- budynki- 368,
- kościoły- 9,
- cmentarze- 9 (+ 2 wpisane razem z kościołami),
- parki- 4,
- kaplice i kapliczki- 12,
- zespoły- 4 (Kortowo- zespół dawnego szpitala psychiatrycznego, dawne koszary przy ul. Dąbrowskiego i Gietkowskiej, dawne koszary przy ul. Pstrowskiego 3, ul. Lubelska 47 zespół dworsko-folwarczny),
- układ urbanistyczny (stare miasto)- 1,
- fragmenty gotyckich murów obronnych- 1,
- wiadukty kolejowe- 1.

Obiektów nie wpisanych do rejestru zabytków, objętych ochroną konserwatorską było 1404, w tym:

- budynki- 1388,
- kaplice, kapliczki, krzyże- 12,
- zespoły- 4 (ul. Artyleryjska/Leśna- dawne koszary, ul. Jagiellońska- dawne koszary, ul. Warszawska 30- zespół szpitala garnizonowego, ul. Warszawska 96- dawne koszary).

Ponadto w Mieście są jeszcze pomniki, pompy i fontanny w liczbie 40 (w tym 4 wpisane do rejestru zabytków ruchomych) oraz tablice, kamienie pamiątkowe i płaskorzeźby- 30.

2.3.2 Uwarunkowania ochrony środowiska

Miasto posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków, pracującą od 1984 roku na bazie stosowanej wówczas konwencjonalnej technologii osadu czynnego oraz przeróbki osadów ściekowych z tradycyjnym odwadnianiem na poletkach osadowych. W związku z

ukazaniem się nowych uregulowań prawnych dotyczących ścieków oczyszczonych, istniejąca oczyszczalnia nie spełniała od 2000 roku norm jakości ścieków odprowadzanych do rzeki Łyny, zwłaszcza w zakresie substancji biogenych (azot, fosfor). Problem stanowiły też ogromne ilości osadów, niedostatecznie odwodnionych na poletkach i zgromadzonych na terenie oczyszczalni. Powyższe stanowiło podstawę do rozpoczęcia w lutym 2003r modernizacji istniejącej oczyszczalni ścieków. Zmodernizowany obiekt został przekazany do użytku 6 maja 2004 roku. Zastosowano na nim technologię usuwania biogenów w oparciu o wielofazowy osad czynny z nityfikacją i symultaniczną denityfikacją, poszerzony o komorę beztlenową do biologicznej defosfatacji i komorę predenitryfikacji osadu recykulowanego. Celem zagwarantowania uzyskania w odpływie ilości fosforu nieprzekraczających 1 mgP/l wybudowane zostało stanowisko dozowania PIX-u.

Parametry odpływu, określone w obowiązującym od 1 stycznia 2001 roku do 31 grudnia 2004 roku pozwoleniu na modernizację, rozruch technologiczny i wstępną eksploatację oczyszczalni ścieków „Łyna” w Olsztynie nie mogą przekroczyć następujących wartości:

- BZT₅- 15 mg O₂/l,
- ChZT- 75 mgO₂/l,
- Zawiesina ogólna- 25 mg/l,
- Azot ogólny- 10 mg/l,
- Azot amonowy- 6 mg/l,
- Fosfor ogólny- 1 mg/l,
- Odczyn ph- 6,5-9,5.

Przepustowość oczyszczalni wynosi średnio 60.000 m³/ d, max. 72.000 m³/ d. Rezerwa przepustowości wynosi ok. 20%. Odbiornikiem oczyszczonej wody jest rzeka Łyna. Zakończona modernizacja oczyszczalni pozwala zwiększyć stopień redukcji zanieczyszczeń organicznych, a także ograniczyć ilość biogenów odprowadzanych do rzeki Łyny. Redukcja ładunków zanieczyszczeń odpowiadająca pozwoleniu wodno-prawnemu została określona na następującym poziomie:

- BZT₅- 94,4%,
- ChZT- 86,7%,
- Zawiesina ogólna- 90,8%,
- Azot ogólny- 83,1%,
- Fosfor ogólny- 88,9%.

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

W roku 2003 w Mieście były zlokalizowane 4 zakłady uciążliwe dla czystości powietrza, wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych i 1 zakład posiadający urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych. W porównaniu do roku 2001 sytuacja w tym względzie nie uległa zmianie. W mieście funkcjonuje również 1 zakład szczególnie uciążliwy dla czystości powietrza posiadający zagospodarowaną strefę ochronną.

Emisja pyłów z roku na rok maleje, w 2001 roku stanowiła 87,7% w porównaniu do roku 2000, natomiast w 2003 w porównaniu do 2001 71,8%, przy czym głównym źródłem emisji pyłów jest spalanie paliw. Spada również emisja gazów (w 2001 roku stanowiła ona 80,5% emisji roku 2000). W 2003 roku w porównaniu do 2001 emisja ta była na poziomie 63,8% przy czym w dalszym ciągu najwięcej (nie uwzględnia się tu dwutlenku węgla) emitowanego jest dwutlenku siarki (47,3%). Tendencja ta utrzymuje się od 1999 roku.

Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń zatrzymywały w roku 2003 98,7% wszystkich zatrzymanych zanieczyszczeń pyłowych i 1,8% zanieczyszczeń gazowych. Te same wielkości dla roku 2001 przedstawiają się odpowiednio 97,8% oraz 0,9%, co oznacza, że w roku 2003 zwiększył się odsetek zatrzymywanych zanieczyszczeń.

Dane dotyczące emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla środowiska przedstawia tabela poniżej.

Wyszczególnienie	2001	2003
Zakłady uciążliwe dla czystości powietrza (stan w dniu 31 XII)	6	6
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:		
pyłowych	4	4
gazowych	1	1
Emisja pyłów w tys. ton	341	245
w tym pył ze spalania paliw	331	238
Emisja gazów (bez CO ₂) w tys. ton	3 991	2 545
w tym:		
dwutlenek siarki	2 007	1 203
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji w % zanieczyszczeń wytworzonych:		
pyłowe	97,8	98,7
gazowe	0,9	1,8

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Na czystość powietrza duży wpływ mają również zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł energetycznych i komunikacyjnych. Przeprowadzone w latach wcześniejszych badania w tym zakresie doprowadziły do następujących wniosków:

- wykonana w Olsztynie seria pomiarów metodą pasywną wykazała, że na terenie miasta można liczyć się ze stosunkowo wysokimi stężeniami średniorocznymi sumy tlenków azotu w powietrzu, nawet większymi niż obowiązująca aktualnie wartość (jeden punkt);
- źródłami emisji tlenków azotu do powietrza są przede wszystkim pojazdy poruszające się ciągami komunikacyjnymi, stąd zmienność sezonowa stężeń NO_x w powietrzu jest umiarkowana;
- stężenia SO_2 w powietrzu są niewysokie i dla żadnego z punktów nie występuje nawet zagrożenie przekroczenia odpowiedniej wartości dopuszczalnej średniej dla roku; dla zarejestrowanych w badaniach stężeń SO_2 w powietrzu, stwierdzono bardzo dużą zmienność pomiędzy "ciepłą" i "zimną" porą roku (stężenia w porze "cieplej" są minimalne - wskazuje to na pochodzenie SO_2 ze źródeł energetycznego spalania paliw);
- stwierdzone pomiarami stężenia NO_x w powietrzu Olsztyna, stosownie do zapisów przewidzianej do wprowadzenia w Polsce Dyrektywy Rady 1999/30/EC wymagają, aby na terenie miasta zainstalować co najmniej dwie stacje ciągłych, równoległych pomiarów stężeń NO_x i ozonu w powietrzu; dla pomiarów SO_2 nie ma potrzeby instalowania urządzeń do ciągłych pomiarów tego zanieczyszczenia w powietrzu.

2.3.3. Gospodarka nieruchomościami

2.3.3.1. Zarządzanie gruntami komunalnymi

Przy gospodarowaniu gruntami komunalnymi szczególną uwagę poświęca się gruntom zabudowanym i przeznaczonym do zabudowy. Wynika to z faktu, że rozporządzanie takimi gruntami podlega przepisom ustawy o gospodarce nieruchomościami, które w znacznej mierze determinują sposoby dysponowania przez gminę swoim mieniem. Zarządzanie tymi gruntami stanowi istotny element gospodarki budżetowej i ma swoje odzwierciedlenie w rzeczywistym sposobie zagospodarowania miasta.

Zdecydowana większość gruntów stanowiących obecnie własność gminy została nabyta w procesie komunalizacji, tą drogą gmina nabyła 99% swoich gruntów.

Zarząd nieruchomościami stanowiącymi własność Gminy został powierzony jednostkom komunalnym nieposiadającym osobowości prawnej. Są to jednostki i zakłady budżetowe działające w zakresie zadań Gminy i pełnią obowiązki zarządcy, użytkownika bądź administratora.

L.p.	Rodzaj jednostki	Ilość	Powierzchnia nieruchomości (ha)
1.	Administracja publiczna	2	2,80
2.	Upowszechnianie kultury	4	1,28
3.	Przedszkola	33	12,31
4.	Szkoły podstawowe i gimnazja	44	31,82
5.	Szkoły ponadpodstawowe	17	27,64
6.	Placówki opiekuńczo-wychowawcze i oświatowo-wychowawcze	16	6,96
7.	Szpital Miejski	1	6,82
8.	Samodzielny Publiczny ZOZ-Przychodnia Specjalistyczna w Olsztynie	1	1,32

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Niektóre z gruntów, które ze względu na istniejący stan prawny i faktyczny, nie mogą być rozdysponowane w sposób trwały, zostały przekazane w dzierżawę. Gmina Olsztyn w 2002 roku posiadała 1.583.049 ha gruntów oddanych w dzierżawę, natomiast w roku 2003 – 1.663.407, co obrazuje poniższe zestawienie.

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w 2002 r. (m ²)	Powierzchnia w 2003 r. (m ²)
1.	Użytki rolne	635 533	695 133
2.	Użytki zielone	286 074	301 072
3.	Drobne uprawy warzyw	232 908	237 939
4.	Stawy i jeziora	298 486	298 486
5.	Tereny handlowo-usługowe	12 446	12 735
6.	Tereny rekreacyjne	57 413	57 413
7.	Tereny składowe	45 768	46 227
8.	Parkingi	12 436	12 436
9.	Garaże	1 985	1 966
10.	Razem	1 583 049	1 663 407

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

2.3.3.2. Uwarunkowania i kierunki rozwoju przestrzennego

Determinantami rozwoju Miasta, wynikającymi ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Olsztyna, są m.in.:

- kierunki rozwoju przestrzennego miasta definiujące:
  1. tereny mieszkaniowe wraz z przyległymi terenami gmin sąsiadujących obejmują kompleksy w południowej części miasta (Jaroty, Pieczewo), w Gutkowie i Redykajnach wraz z uzupełnieniem funkcji mieszkalno-usługowej w zurbanizowanej części miasta;

2. tereny przemysłowo-składowe i działalności gospodarczej w istniejącej dzielnicy przemysłowo-składowej we wschodniej strefie miasta i w północnej części miasta w rejonie Karolina;
3. tereny rekreacyjne – niewykorzystane do tej pory w pełni obrzeża jezior Ukiel, Skanda, Kortowskiego i Las Miejski;
4. niekontrolowaną żywiolową zabudowę na terenie Olsztyna i gmin przyległych.
  - kierunki i zasady ochrony środowiska naturalnego zmierzające do ochrony walorów przyrody przez działania planistyczne, projektowe i realizacyjne;
  - kierunki i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym:
    1. niewprowadzanie żadnych zmian w układzie ulic w strefie „A1” bezpośredniej ochrony konserwatorskiej Starego Miasta;
    2. ograniczenie do minimum rozbudowy przekroju poprzecznego ul. Bałtyckiej w obrębie wsi – obszar ochrony pośredniej strefy „A2”;
    3. dopuszczenie zmian komunikacyjnych w rejonie Dolnego Przedmieścia po uzgodnieniu z Urzędem Konserwatorskim;
    4. zachowanie układu i gabarytów ulic Jagiellończyka, Grabowskiego, Traugutta, Fałata, Mielczarskiego, Abramowskiego, w Osiedlu Nad Jeziorem Długim, w obszarze ograniczonym ul. Reymonta – Limanowskiego – Zientary-Malewskiej;
    5. bezwzględne zachowanie przebiegu i gabarytów ulic: Kościńskiego, Narutowicza, Grotha i pl. Daszyńskiego oraz w układzie ulic Morwowej – Malinowej – Porzeczkowej;
    6. nie wprowadzanie zmian poprzecznego przekroju wzdłuż ul. Radiowej i dojazdów do budynków wielorodzinnych w tym obszarze;
      - kierunki modernizacji i rozbudowy układu transportowego miasta Olsztyna, w tym:
        1. w etapie I: poprawa powiązań Gutkowa, Redykajn i Likus ze Śródmieściem i likwidacja tranzytu zewnętrznego ze Śródmieścia i Zatorza oraz tworzenie fragmentu północnego przyszłej obwodnicy Olsztyna;
        2. w etapie II: przeprowadzenie tranzytu zewnętrznego z kierunku południowego z dala od Śródmieścia, realizacja fragmentu wschodniego przyszłej obwodnicy, porządkowanie układu komunikacyjnego Jarot i Pieczewa, eliminacja ruchu tranzytowego z Likus i Gutkowa przez Śródmieście, porządkowanie wylotów z miasta w kierunku Szczytna i Barczewa;
        3. w etapie III: realizacja zachodniego odcinka obwodnicy;
        4. w Śródmieściu i najintensywniej zabudowanych terenach centralnych:

- realizacja płatnego systemu parkowania w oparciu o program zatwierdzony przez władze miasta;
  - budowa parkingów wielopoziomowych;
  - zapewnienie przez inwestorów miejsc parkingowych w liczbie stosownej do prowadzonej działalności;
1. w osiedlach mieszkaniowych: parkowanie wielopoziomowe i pod nowo wznoszonymi budynkami;
  2. określenie potrzeb i działań przystosowujących istniejący układ ulic do komunikacji autobusowej;
  3. synchronizowanie programu rozwoju komunikacji zbiorowej z programami modernizacji ciągów komunikacyjnych w Olsztynie;
  4. budowa ścieżek rowerowych w nowych i modernizowanych trasach komunikacyjnych, wyznaczenie ścieżek rowerowych przy istniejących trasach, budowa ciągów rowerowych prowadzących do podmiejskich terenów rekreacyjnych, budowa miejsc postojowych dla rowerów na terenach zainwestowania miejskiego i usług publicznych;
  5. stworzenie w okolicach Dworca Głównego i przystanku kolejowego Olsztyn Zachodni odpowiednich warunków dla obsługi komunikacyjnej podróżnych (podjazdy, parkingi, usługi, przejścia piesze itp.) i przedłużenie tuneli dworców Głównego do ul. Zientary-Malewskiej oraz Zachodniego do ul. Artyleryjskiej.
    - budowa funkcji metropolitalnych Olsztyna, skupiająca się między innymi w następujących głównych blokach funkcjonalnych:
1. kultura: teatry , kina, wystawiennictwo, muzealnictwo, muzyka, biblioteki i archiwa oraz inne,
  2. nauka: uczelnie wyższe, ośrodki innowacyjności i transferu technologii, przekazywania wiedzy o biznesie, centrum informacji biznesowej, szkolenie i zmiany profilu wykształcenia, szkolenie w zakresie przystosowania do zawodu, ośrodki doradcze rolnictwa, ośrodki doradcze i szkolenia w zakresie turystyki i inne,
  3. otoczenie biznesu, biznes, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw: infrastruktura bankowa, możliwość organizacji konferencji, szkoleń i wymiany doświadczeń, giełda towarowa, centra wystawowe, parki technologiczno-przemysłowe,
  4. sport (dyscypliny zimowe, letnie): możliwość rozgrywania zawodów i organizacja imprez międzynarodowych z udziałem telewizji, sporty motorowe i wyspecjalizowane (np. jeździectwo, baloniarstwo, szybownictwo itp.),

5. rozrywka i rekreacja: centra rozrywki, dyskoteki, sale gier zręcznościowych, kluby nocne, bilard, kręgle itp. masowe imprezy muzyczne, wykorzystujące różne obiekty, między innymi wielofunkcyjne, specyficzne formy rozrywki i gastronomii, „Aquapark”, rekreacja przywodna (związana z plażami i przystaniami sportów wodnych),
6. obsługa ruchu turystycznego: obsługa różnych form ruchu tranzytowego, różnorodna w standardzie baza noclegowa (w tym karawaning, campingi, ruch towarowy), informacja i rezerwacja turystyczna obsługująca cały region, obsługa alternatywnych i wyspecjalizowanych form turystyki, turystyka aktywna i wyspecjalizowana, w tym spływy kajakowe rzekami i ciekami dorzecza Łyny, kolarstwo, turystyka jeździecka,
7. administracja i sądownictwo: warunki dla funkcjonowania administracji samorządowej wszystkich szczebli, warunki lokalowe dla funkcjonowania sądownictwa wszystkich szczebli,
8. zdrowie: Szpital Wojewódzki, wysoce wyspecjalizowana diagnostyka i opieka lekarska.

Większość z tych funkcji jest przewidziana w planach zagospodarowania lub daje się w oparciu o te plany zlokalizować. Do najważniejszych z nich zaliczyć należy budowę:

- wielofunkcyjnego Centrum Ogólnomiejskiego (ul. Piłsudskiego),
- Muzeum Miasta Olsztyna,
- Filharmonia Olsztyńska (nowa siedziba),
- teatr (małych form, lalek – nowa siedziba),
- Regionalne Centrum Wystawowo Konferencyjne (rejon jeziora Skanda),
- Park Przemysłowo – Technologiczny (rejon Karolin),
- planowana baza rekreacyjno-turystyczna związana z jeziorem Ukiel,
- kompleks rekreacyjno rozrywkowy Aquapark (Jaroty),
- siedziby dla administracji samorządowej i sądownictwa,
- obiekty sportowe spełniające wymogi organizacji imprez międzynarodowych (w tym pływacki basen kryty i lodowisko, modernizacja i rozbudowa Hali Sportowo-Widowiskowej).

Do realizacji powyższych funkcji władze miejskie będą dążyć, zabiegając o współdziałanie władz Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Olsztyn jako stolica regionu warmińsko-mazurskiego, ośrodek ruchu turystycznego winien posiadać nowoczesną sieć handlową, w tym wielofunkcyjne centra handlowo-usługowe jak i wieloprzestrzenne obiekty handlowe. W Śródmieściu Olsztyna dopuszcza się budowę

jedynie zespołów wielokondygnacyjnych i wielofunkcyjnych o wysokich walorach architektonicznych, zawierające usługi o funkcjach ogólnomiejskich i metropolitarnych. Równocześnie dążyć się będzie do likwidacji zagospodarowania tymczasowego i substandardowego (pawilony, zespoły kiosków itp.). Ograniczenia w zakresie miejsc postojowych w śródmieściu powodują, iż konieczne jest zapewnienie im obsługi przez komunikację zbiorową. Centra handlowo-usługowe, wielkopowierzchniowe, jednokondygnacyjne powinny powstawać jako obiekty skupiające usługi i handel. Lokalizować je należy w sąsiedztwie dużych zespołów mieszkaniowych oraz w granicach administracyjnych Olsztyna, przy wylotach komunikacyjnych z miasta. Szczególnie w rejonach pozbawionej usług zabudowy podmiejskiej (gmin sąsiednich). W przeciwnym wypadku obiekty takie będą powstawały w tych gminach, a miasto Olsztyn utraci korzyści z nich płynące.

2.3.3.3. Planowanie przestrzenne

Poniższa mapa przedstawia potrzeby w zakresie planowania przestrzennego opracowanego na potrzeby Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Olsztyna z sierpnia 2001 roku i stanowi podstawę do podejmowania prac planistycznych w skali lokalnej. Granice opracowywanych planów zostaną uściślone na etapie podejmowania uchwał Rady Miasta Olsztyn o przystąpieniu do opracowania planu. W wypadku zmiany ustawy o planowaniu przestrzennym punktem wyjścia do szczegółowych prac planistycznych będzie plan obejmujący całe miasto. Zakłada się przede wszystkim opracowywanie planów pod przygotowanie procesów inwestycyjnych.

- Plany, które tracą ważność i przestaną obowiązywać w terminie określonym ustawą: (Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994r., Dz.U. Nr 15, poz.139 z 1999r.)
  - Dzielnica Redykajny (na mapie oznaczenie Nr 1),
  - Dzielnica Gutkowo (na mapie oznaczenie Nr 2),
  - Dzielnica przemysłowo-składowa (na mapie oznaczenie Nr 3),
  - Dzielnica Przemysłowo-Składowa Północ (na mapie oznaczenie Nr 4)
- Plany wymagające aktualizacji

Problem dotyczy terenów posiadających, tracące moc prawną, planów brzegów jeziora Ukiel. Z uwagi na bardzo istotny problem ochrony jeziora najważniejszego dla rekreacji i turystyki w mieście rekomenduje się aktualizację tych opracowań w zakresie procedur formalno-

prawnych wynikających z Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym. Uznać należy zasadę rozwiązań tych planów jako aktualne, wymagające jedynie dostosowania do obowiązującego prawodawstwa. Działania te należy podjąć niezwłocznie.

- Obszary wymagające opracowania planów

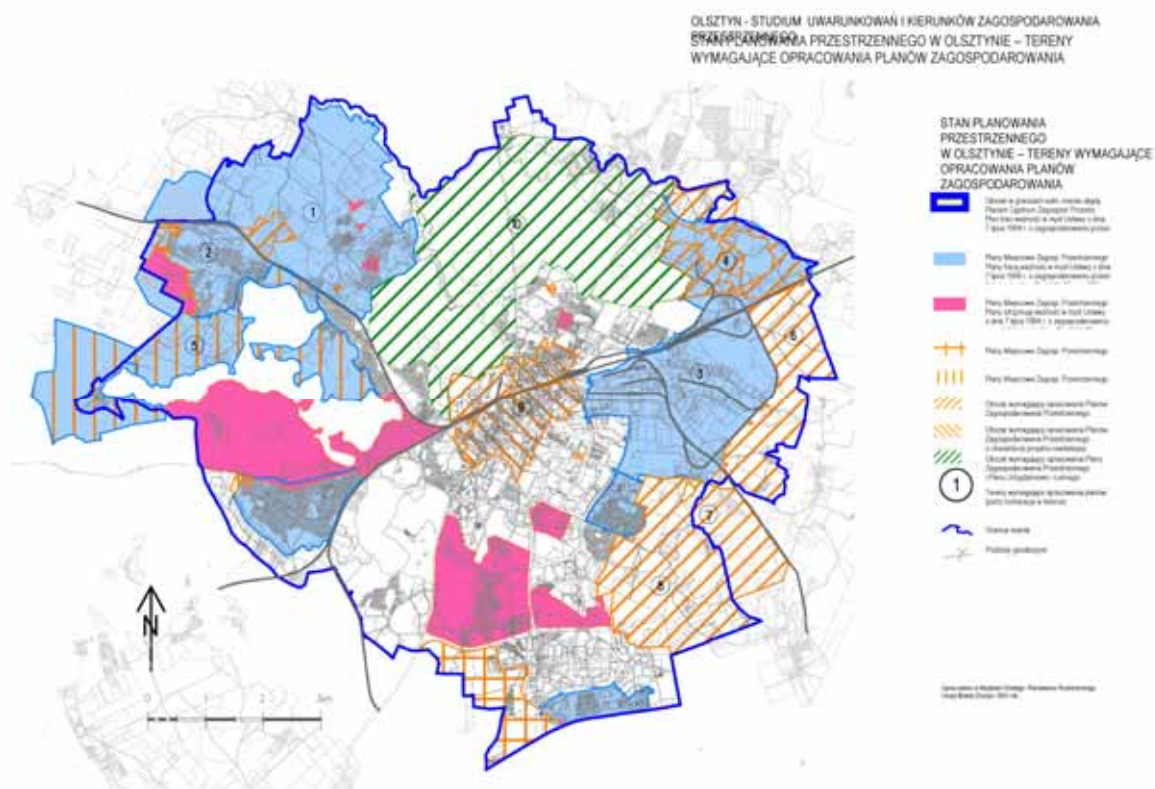
Są to tereny, na których obowiązuje zdezaktualizowany plan ogólny zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna tracący moc prawną (zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994r., Dz.U. Nr 15, poz.139 z 1999r. z późniejszymi zmianami).

- Dzielnica Przemysłowo-Składowa (na mapie oznaczenie Nr 6),
- Rejon jez. Skanda (na mapie oznaczenie Nr 7),
- Zespół terenów w rejonie zlikwidowanego poligonu w sąsiedztwie Pieczewa (na mapie oznaczenie Nr 8).

- Śródmiejski obszar wymagający opracowania planów rewitalizacji zabudowy istniejącej (na mapie oznaczenie nr 9):

Obszar obejmuje fragment Zatorza oraz Śródmieście wraz z rejonem ulicy Grunwaldzkiej. Nie posiada znacznych rezerw terenów wolnych, pozwala jedynie na uzupełnienie zabudowy istniejącej. Charakteryzuje się ponad to znaczną koncentracją problemów prawnych, własnościowych oraz sprzecznych interesów i problematyk konserwatorskich. Racjonalne działanie porządkowo-inwestycyjne wymaga kompleksowości projektowania z uwzględnieniem ochrony dóbr kultury, jako problemu wiodącego. Celem opracowania jest wskazanie kompleksowego opracowania planistycznego, o stopniu rozpoznania i zapisów, pozwalającego na rewitalizację zabudowy obszaru.

- Obszar lasu miejskiego wraz z przyległymi do niego terenami zieleni i rekreacji (na mapie oznaczenie nr 10).

2.3.4 Infrastruktura techniczna

2.3.4.1 Charakterystyka ujęć wody

Zapotrzebowanie na wodę na terenie Olsztyna zaspakajane jest poprzez ujęcia wód podziemnych. Na terenie miasta znajduje się 6 ujęć wody wraz ze stacjami uzdatniania:

- ujęcie i Stacja Uzdatniania Wody „Zachód” przy ul. Żeglarskiej, o zasobach wód wynoszących: 400 m³/godz z utworów czwartorzędowych (płytki poziom wodonośny) i 1.600 m³/godz. z utworów trzeciorzędowych (dla obszaru zasobowego obejmującego swym zasięgiem m.in. studnie na ujęciu „Likusy” oraz studnię „głęboką” na ujęciu wody „Kortowo”). Ujęcie posiada 12 studni czynnych (w tym 2 studnie na ujęciu „Likusy” i 1 studnia na ujęciu „Kortowo”). Zdolność produkcyjna ujęcia - 31.000 m³/dobę. Przepustowość Stacji Uzdatniania Wody - 12.670 m³/dobę. Ujęcie dysponuje dwoma zbiornikami do czystej wody o pojemności 3.000 m³ każdy;

- ujęcie i Stacja Uzdatniania Wody „Likusy” przy ul. Krańcowej o zasobach zatwierdzonych w ramach ujęcia „Zachód”. Przepustowość Stacji Uzdatniania Wody wynosi 3.190 m³/dobę. Ujęcie posiada 2 zbiorniki wody czystej o pojemności 500 m³ każdy;
- ujęcie „Wadąg” i Stacja Uzdatniania Wody „Karolin” przy ul. Wiosennej o zasobach 40.000 m³/dobę. Ujęcie posiada 20 studni. Zdolność produkcyjna ujęcia - 28.000 m³/dobę. Przepustowość Stacji Uzdatniania Wody - 34.850 m³/dobę. Ujęcie posiada 2 zbiorniki wody czystej o pojemności 3.000 m³ każdy;
- ujęcie i Stacja Uzdatniania Wody „Kortowo” przy ul. Słonecznej o zasobach wód podziemnych 500 m³/godz. Posiada 5 studni (w tym 1 eksploatowana w ramach zasobów ujęcia „Zachód”). Zdolność produkcyjna ujęcia wynosi 10.000 m³/dobę. Przepustowość Stacji Uzdatniania Wody - 5.540 m³/dobę. Ujęcie dysponuje 2 zbiornikami wody czystej o pojemności 500 m³ każdy;
- ujęcie i Stacja Uzdatniania Wody „Wschód” przy ul. Lubelskiej o zasobach 257 m³/godz. Ujęcie posiada 2 studnie. Zdolność produkcyjna ujęcia - 3.960 m³/dobę. Przepustowość Stacji Uzdatniania Wody - 1.580 m³/dobę;
- ujęcie i SUW „Jaroty” przy ul. Pstrowskiego o zasobach wód podziemnych 118 m³/godz. Ujęcie posiada 2 studnie. Zdolność produkcyjna ujęcia - 1.500 m³/dobę. Przepustowość Stacji Uzdatniania Wody - 1.430 m³/dobę Ujęcie dysponuje 2 zbiornikami wody czystej o poj. 5.000 m³ każdy. Pompownia wody o wydajności 10.800 m³/dobę.

Podstawowe znaczenie dla zaopatrzenia miasta w wodę mają dwa ujęcia - „Karolin” i „Zachód”. W porównaniu do roku 2001 dane powyższe nie uległy zmianie.

2.3.4.2 Sieć wodociągowa

Sieć wodociągowa Olsztyna ma długość 323,4 km (dane na koniec 2003r.), z tego magistralna (przesyłowa) 50,9 km, rozdzielcza 222,7 km i przyłącza do budynków i innych obiektów 49,7 km.

Typ sieci	Długość sieci wodociągowej w km	
	2002 r.	2003 r.
Magistralna	50,9	50,9
Rozdzielcza	218,5	222,7
Przyłącza	49,5	49,7
Razem	318,9	323,4

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Łączna długość sieci wodociągowej wraz z przyłączami w latach 2002 - 2003 wzrosła w porównaniu do roku 1999 o 18,4 km, przy czym szczególnie miało to miejsce w roku 2002 (o 3,9% w stosunku do roku 2001).

Sieć wodociągowa o średnicach od 80 do 800 mm wykonana jest głównie z rur żeliwnych, rur „Wipro”, z polichloroku winylu i polietylenu. Około 2 km sieci zbudowanej w latach 60-tych z rur azbestowo-cementowych została zakwalifikowana do wymiany. Natomiast podłączenia domowe wykonane są z rur stalowych ocynkowanych i polietylenu.

Elementem składowym sieci wodociągowej są hydrofornie. W eksploatacji Spółki znajduje się 17 hydroforni należących do ZBK, SM „Pojezierze” i OSM. Ponadto na terenie osiedla Jaroty funkcjonują hydrofornie eksploatowane przez spółdzielnie mieszkaniowe.

Podstawowym dostawcą wody na terenie miasta Olsztyna jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Olsztynie. Zaopatruje ono w wodę zarówno odbiorców prywatnych jak i zakłady produkcyjne oraz jednostki budżetowe. Prowadzi ono stały monitoring jakości wody na wszystkich etapach produkcji i dostawy. Niezależnie od tego jakość wody jest stale monitorowana przez Stację Sanitarno-Epidemiologiczną.

Zabezpieczeniu ciągłości dostaw służy prowadzony stały pomiar ciśnień wody w sieci. System taki pozwala na szybkie wykrywanie i usuwanie ewentualnych awarii.

Jakość wody dostarczanej do odbiorców w Olsztynie poprzez system wodociągów odpowiada wymaganiom stawianym przez Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 listopada 2002 r. (Dz.U. Nr 203, poz. 1718) jak i dyrektywie Rady Europy 98/83/EC z dnia 3 listopada 1998 r. dotyczącej jakości wody przeznaczonej do konsumpcji przez ludzi.

Z sieci wodociągowej korzystało w roku 2003 98,8% ludności miasta, przy czym odsetek ten nie uległ zmianie od 1998 roku.

Według danych US Olsztyn długość wodociągowej sieci rozdzielczej w Olsztynie wynosiła w 2003 roku 227,3 km i w porównaniu do roku 2001 wzrosła o 17,6 km, zwiększyła się również liczba połączeń prowadzących do budynków z 6.478 do 6.563. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w ciągu roku 2003 wyniosło 39,9 m³/1 mieszkańca, podczas gdy w 2001 roku wynosiło 42,4 m³/1 mieszkańca (spadek o 5,9 punktu procentowego).

2.3.4.3 Sieć kanalizacyjna

Miasto Olsztyn jest uzbrojone w sieć kanalizacji rozdzielczej sanitarnej i deszczowej. Spółka PWiK jest dysponentem 241,3 km sieci kanalizacji sanitarnej o średnicach od 0,2 m do 1,4 m, 32,3 km połączeń domowych o średnicach od 0,15 m do 0,2 m. Eksploatacją systemu kanalizacji deszczowej zajmuje się Urząd Miasta Olsztyna, poprzez wyłanianie w drodze

przetargu firmy wykonawczej. Sieć kanalizacji sanitarnej wykonana jest z rur kamionkowych, z polichlorku winylu oraz rur „Wipro”.

Dane na temat długości sieci kanalizacyjnej w latach 2002 – 2003 przedstawia tabela poniżej.

Typ sieci	Długość sieci kanalizacyjnej w km	
	2002 r.	2003 r.
Sanitarna	231,0	241,3
Przyłącza	32,3	32,3
Razem	263,3	273,6

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

W porównaniu do roku 1999 długość sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami wzrosła o 42 800 km, tj o 18,5%. Dynamikę zmian długości sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w latach 1999 – 2003 (mb) przedstawia tabela poniżej.

Rok	1999	2000	2001	2002	2003
Stan na rok	230 800	249 700	249 700	263 300	273 600
Przyrost w roku	200	18 900	-	13 600	10 300

Źródło: Dane PWiK

W eksploatacji Spółki znajdują się również 22 przepompownie ścieków (o 3 więcej aniżeli w roku 2001).

Istniejący system kanalizacji sanitarnej powoduje, że w rejonie śródmieścia gromadzone są znaczne ilości ścieków. Dopływają tutaj zarówno ścieki z dzielnicy wschodniej przemysłowo-składowej (tłoczone z przepompowni P-1), całej południowej dzielnicy mieszkaniowej (Kolektor-E), a także z rejonu Dajtek (Kolektor-J), Kortowa oraz śródmiejskich osiedli mieszkaniowych Kormoran i Pojezierze. Znajdujące się w rejonie śródmieścia dwie przepompownie P-3 i P-4 tłoczą następnie ścieki do Kolektora Centralnego. Poza rejonem śródmieścia do Kolektora Centralnego włączone są jedynie trzy kolektory. Wprowadzają one ścieki z rejonu osiedla Zatorze (Kolektor A i Kolektor F) oraz willowej dzielnicy Redykajny (Kolektor G).

Istniejący system powoduje duże zagrożenie dla bezpieczeństwa sanitarnego szczególnie w rejonie centrum miasta. Pompownia P-3 położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Łyny. Z uwagi na zły stan techniczny przewodów rurociągowych w tym rejonie miasta obserwowana jest infiltracja wód gruntowych.

Dążąc do uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w sierpniu 2003 roku Gmina Olsztyn złożyła wniosek o dofinansowanie w ramach funduszu ISPA przedsięwzięcia pt. „Gospodarka

wodno-ściekowa w Olsztynie, II faza”, który uzyskał akceptację Unii Europejskiej 23 grudnia 2003r. Na projekt składają się:

- budowa suszarni i spalarni osadów pościekowych,
- modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej w dzielnicy przemysłowej,
- modernizacja i renowacja sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej w centrum miasta,
- rozbudowa sieci wodociągowej,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej w dzielnicy Gutkowo,
- budowa urządzeń do podczyszczania na wylotach kanalizacji deszczowej do Łyny,
- modernizacja Stacji Uzdatniania Wody „Zachód”.

Planowane w ramach przedsięwzięcia inwestycje ograniczą ładunek zanieczyszczeń poprzez zastosowanie urządzeń do podczyszczania ścieków deszczowych na wylotach do Łyny oraz zwiększą sprawność procesu oczyszczania ścieków w miejskiej oczyszczalni w wyniku zmniejszenia ilości dopływających wód infiltracyjnych i wód deszczowych dostających się obecnie do systemu sieci sanitarnej. Spółka PWiK będzie uczestniczyła w realizacji tego przedsięwzięcia.

Z sieci kanalizacyjnej w 2003 roku korzystało 95% ludności miasta.

Według danych US Olsztyn długość sieci kanalizacyjnej wynosiła w mieście w 2003 roku 245,3 km tj o 23,9 km więcej niż w roku 2001, oraz nieznacznemu zwiększeniu uległa również liczba połączeń prowadzących do budynków (do 4 015).

2.3.4.4 Elektroenergetyka

Energia do zasilania Olsztyna i okolicznych gmin dostarczana jest z krajowego systemu elektroenergetycznego za pośrednictwem:

- napowietrznej linii wysokiego napięcia 400 kV relacji Gdańsk Błonie - Olsztyn Mątki,
- napowietrznej linii wysokiego napięcia 220 kV relacji Olsztyn I – Ostrołęka,
- napowietrznej linii wysokiego napięcia 220 kV relacji Ostrołęka – Ełk,
- napowietrznej linii wysokiego napięcia 220 kV relacji Olsztyn I – Włocławek.

Transformacja energii z ww. linii na napięcie 110 kV następuje w dwu stacjach transformatorowych zlokalizowanych w pobliżu miasta Olsztyna:

- stacja 400/110 kV/kV Olsztyn Mątki (za pośrednictwem zainstalowanego w ww. stacji autotransformatora o mocy 330 MVA),

- stacja 220/110 kV/kV Olsztyn 1 (za pośrednictwem dwóch autotransformatorów 160 MVA).

Stacje te stanowią węzły łączące sieć najwyższych napięć (400 kV i 220 kV) Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. z siecią Zakładu Energetycznego S.A. w Olsztynie. Warto tu podkreślić, że linię 220 kV Olsztyn 1 – Włocławek wraz z rozbudową stacji Olsztyn 1 dla potrzeb napięcia 220 kV zrealizowano już w 1964 roku. Druga linia o napięciu 220 kV Olsztyn 1 – Ostrołęka została wybudowana w 1972 roku. Zaś stację 400/110 kV w Mątkach wraz z linią 400 kV z Gdańska uruchomiono w 1993 roku. Dobiega końca realizacja inwestycji związanej z rozbudową sieci przesyłowej na terenie województwa, polegającej na budowie linii 220 kV łączącej stacje Olsztyn 1 i Mątki oraz instalacji autotransformatora 400/220 kV/kV w stacji Mątki. Ze stacji transformatorowych Mątki oraz Olsztyn 1 energia elektryczna jest przesyłana na napięciu 110 kV do Głównych Punktów Zasilania (GPZ) tzn. stacji 110/SN kV/kV. Następuje tam transformacja energii na średnie napięcie oraz dalsza dystrybucja poprzez sieć SN do odbiorców o dużym poborze mocy. Za pośrednictwem stacji transformatorowych SN/nn i sieci nn energia dostarczana jest do odbiorców o mniejszym zapotrzebowaniu mocy.

Według stanu na koniec 2001 r. sieć rozdzielcza, której ruch prowadzi Zakład Energetyczny S.A. w Olsztynie, składała się z następujących elementów: 796 km linii 110 kV, 8.009 km linii 15 kV, 7.623 km linii 0,4 kV, 6.523 szt. stacji elektroenergetycznych, w tym: 25 szt. stacji o górnym napięciu 110 kV, 6.498 szt. stacji o górnym napięciu 15 kV, 6.684 szt. transformatorów o łącznej mocy znamionowej 1.537 MVA.

Do sieci rozdzielczej są przyłączone urządzenia wytwórców i odbiorców końcowych. Na terenie działania Zakładu Energetycznego S.A. w Olsztynie według stanu na koniec 2001 r. do sieci 110 kV nie przyłączono bezpośrednio generatorów wytwarzających moc. Do sieci średniego napięcia przyłączonych było 9 szt. generatorów o mocy osiągalnej 5,116 MW, natomiast do sieci niskiego napięcia 38 szt. generatorów o mocy osiągalnej 1,823 MW. Zaś liczba odbiorców końcowych przyłączonych do sieci rozdzielczej wynosiła 289 247 odbiorców.

Do sieci 110 kV był przyłączony 1 odbiorca końcowy o łącznej mocy umownej 25 MW, do sieci średniego napięcia 601 odbiorców końcowych o łącznej mocy umownej 166 MW, natomiast do sieci niskiego napięcia 288.645 odbiorców końcowych o łącznej mocy umownej 2.611 MW. Dane te nie tyle odzwierciedlają sytuację w Mieście i jego okolicach, co w całym rejonie zasięgu działania Zakładu Energetycznego w Olsztynie, stanowią jednak cenną

informację nt. poboru mocy, sposobu zasilania i struktury odbiorców oraz rozwiązań w zakresie zasilania w energię.

Elektroenergetyczna sieć rozdzielcza, której ruch prowadzi Zakład Energetyczny S.A. w Olsztynie jest połączona z opisywaną siecią przesyłową 220 i 400 kV oraz siecią rozdzielczą 110 kV, której ruch prowadzi pięć spółek dystrybucyjnych: Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Północ Sp. z o. o., Elbląskie Zakłady Energetyczne S.A., Zakład Energetyczny Toruń S.A., Zakład Energetyczny Płock S.A., Zakład Energetyczny Białystok S.A. Sieć rozdzielcza, której ruch prowadzi Zakład Energetyczny S.A. w Olsztynie jest połączona z siecią rozdzielczą w:

- Elbląskich Zakładach Energetycznych S.A 3 liniami 110 kV,
- Zakładzie Energetycznym Toruń S.A. 2 liniami 110 kV,
- Zakładzie Energetycznym Płock S.A. 2 liniami 110 kV,
- Zakładzie Energetycznym Białystok S.A. 3 liniami 110 kV.

Olsztyn zaopatrywany jest w energię elektryczną przez węzłowe stacje transformatorowo-rozdzielcze wysokiego napięcia Mątki oraz Olsztyn1.

Zasilanie stacji Mątki odbywa się linią napowietrzną WN 400 kV ze stacji Gdańsk-Błonie. Zasilanie stacji węzłowej Olsztyn 1 odbywa się liniami napowietrznymi WN 220 kV Ostrołęka-Olsztyn i Włocławek-Olsztyn. Pomiędzy stacjami Olsztyn-Mątki – Olsztyn 1 pracuje powiązanie liniowe 110 kV.

Zasilanie Olsztyna w energię elektryczną odbywa się poprzez:

- stacje transformatorowe 110/15 kV- 6 szt.
- stacje rozdzielcze 15 kV- 3 szt.
- stacje transformatorowe 15/0,4 kV- 478 szt.

Według danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie do roku 2001 zwiększyło się zużycie energii w gospodarstwach domowych, i to zarówno w wielkościach bezwzględnych jak i w przeliczeniu na 1 odbiorcę czy 1 mieszkańca, natomiast w roku 2002 zanotowano spadek tych wartości. W 2003 r. zużycie energii wyniosło 110.079 MW.h, co stanowi 98,3% zużycia z roku 2001, natomiast w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło ono 638,3 kWh.h, co w porównaniu np. do 2001 r. stanowi 99,7%.

Dane na temat zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w latach 2000-2002 przedstawia tabela poniżej.

Wyszczególnienie	2000	2001	2002
Zużycie energii elektrycznej w MW.h	109 187	111 971	110 079
Rok poprzedni = 100%	106,8	102,5	98,3
Zużycie w kWh.h/1 odbiorcę	1 873,0	1 872,2	3 159,9
Rok poprzedni = 100%	105,7	100,0	168,8
Zużycie w kWh.h/1 mieszkańca	631,4	640,4	638,3
Rok poprzedni = 100%	105,8	101,4	99,7

Źródło: US Olsztyn

Przesył energii na niskim napięciu odbywa się liniami napowietrznymi oraz kablowymi. W porównaniu do roku 1999 zmniejsza się udział linii napowietrznych na rzecz linii kablowych. Sieć elektroenergetyczna na poziomie wszystkich napięć (110, 15 i 0,4 kV) zbudowana jest w układach pierścieniowych. Umożliwia to zasilanie odbiorców do czasu usunięcia ewentualnej awarii lub po wyłączeniu odcinka linii uszkodzonej.

Główne przyczyny awarii sieci elektroenergetycznej SN to niska jakość kabli i osprzętu sieciowego (izolatory, zaciski itp.) wyprodukowanego w latach 70-tych i 80-tych ubiegłego stulecia oraz oddziaływanie czynników zewnętrznych, takich jak drzewa, burze czy ptaki. Dochodzą do tego awarie kabli w czasie licznych prac ziemnych, prowadzonych przez osoby i firmy spoza energetyki. Rocznie na terenie miasta Olsztyna notuje się kilkadziesiąt takich uszkodzeń. W ostatnich latach obserwuje się znaczne nasilenie kradzieży przewodów energetycznych.

Lata 1993-2003 były okresem intensywnych oraz istotnych działań modernizacyjnych, w wyniku których stan sieci uległ znaczącej poprawie. Efektem tego jest zmniejszenie strat bilansowych oraz wskaźnika awaryjności sieci. Osiągnięcia te stawiają spółkę znacznie powyżej średniej krajowej.

2.3.4.5. Ciepłownictwo

Olsztyn posiada dwa podstawowe źródła ciepła, z których jedno to elektrociepłownia będąca obiektem fabrycznym zakładów opon samochodowych STOMIL i drugie – ciepłownia miejska, stanowiąca własność Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej, zlokalizowana w Kortowie. Ciepłownia ta posiada 6 kotłów WR-25 o łącznej mocy cieplnej 174,450 MW. Ciepłownia posiada 8 pomp wody sieciowej o wydajności 330 metrów sześciennych każda i wysokości podnoszenia 1,4 MPa.

Źródłem ciepła dla Olsztyna jest również kotłownia węglowa zlokalizowana w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym, która dysponuje zainstalowaną mocą cieplną 8,723 MW oraz 6, w pełni zautomatyzowanych kotłowni lokalnych gazowych, o łącznej mocy cieplnej 5,330 MW.

Spośród odbiorców zaopatrywanych w energię cieplną przez MPEC ponad 80% posiada centralne ogrzewanie oraz ciepłą wodę, zaś pozostali jedynie centralne ogrzewanie.

Nośnikiem ciepła ciepłowni miejskich (Stomil, MPEC) jest woda.

Moc wszystkich źródeł ciepła na terenie Olsztyna wynosi ok. 590 MW. MPEC, zarządzające źródłami i siecią przesyłową, dysponuje energią cieplną o łącznej mocy ok. 410 MW, w tym ze źródeł własnych ok. 197 MW i 213 MW z EC STOMIL. Sprawność obu ciepłowni jest stosunkowo wysoka i wynosi ok. 80%. Posiadana moc źródeł ciepła pokrywa w pełni zapotrzebowanie miasta.

Łączna długość miejskiej sieci cieplnej, łącznie z sieciami osiedlowymi, wynosi około 125,8 km, w tym ok. 42,3 km wykonano w technologii rur preizolowanych o podwyższonych właściwościach izolacyjnych. Oznacza to wzrost w stosunku do roku 2002, bowiem długość sieci wynosiła 124,4 km a rur preizolowanych 37,5 km. Na sieci cieplnej zainstalowane są 3 przepompownie, a zasilanie odbiorców ciepła z sieci ciepłowniczej odbywa się za pośrednictwem 769 węzłów cieplnych.

W roku 2003 spadła w stosunku do roku 2002 ilość ciepła wyprodukowanego we własnych źródłach o około 8,7% oraz ilość ciepła zakupionego w EC „Stomil” o 20,6%. Zmniejszyła się również sprzedaż ciepła o 14,4%. Głównym powodem tego było uruchomienie w grudniu 2002 roku przez SM „Pojezierze” spółdzielczej sieci cieplnej, prace termoizolacyjne budynków oraz modernizacja węzłów cieplnych. Te dwie ostatnie przyczyny pozwalają zaoszczędzić około 20-30% zużywanego ciepła.

W 2003 roku w MPEC spalono ok. 80 tys. ton mialu węglowego, z czego ok. 76 tys. ton mialu przypadło na opalanie ciepłowni „Kortowo”. Odpady (popiół i żużel – 17.254 Mg)) przekazywane są odbiorcom zewnętrznym, na potrzeby gospodarze (drogi i place), przy czym wcześniej są one badane w laboratorium Przedsiębiorstwa Projektowo Produkcyjnego CERPROJEKT-CERKAM w Toruniu. Wyniki analiz potwierdzają możliwość bezpiecznego wykorzystywania mieszaniny żużla i popiołu w tym celu.

Wielkość emisji zanieczyszczeń do atmosfery ograniczana jest przez mechaniczne urządzenia odpylające. W 2000 roku emisja zanieczyszczeń była ograniczona do najniższego poziomu na przestrzeni ostatnich 10 lat, jednakże w roku 2001 nastąpiło zwiększenie emisji w stosunku do roku 2000 do poziomu 137,6%. Największe ograniczenie emisji zanieczyszczeń w ostatnich latach dotyczy SO₂.

Sieć ciepłownicza, rozrastając się wraz z przybywaniem potencjalnych odbiorców energii, wykazuje w latach 1992-1999 nieznaczne przyrosty, jednakże w latach 2000 – 2001 tendencja ta uległa zachwianiu, co obrazuje poniższe zestawienie. Jak wcześniej wspomniano w 2003 roku długość sieci wynosiła 125,8 km co potwierdza tendencję z lat 2000 – 2001.

Dane na temat długości sieci ciepłowniczej w latach 1992 – 2001 przedstawia tabela poniżej.

Długość sieci ciepłowniczej [km]									
1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
119,9	120,7	121,4	122,6	126,6	131,4	132,1	134,2	133,6	133,9

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Stopień zaspokojenia potrzeb ludności, wyrażony długością sieci ciepłej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosi dla miasta 0,72 km/1000 mieszkańców, co jest wartością znacznie przewyższającą wartości średnie dla województwa czy kraju.

2.3.4.6. Gazownictwo

Województwo Warmińsko–Mazurskie zaopatrywane jest w gaz ziemny z systemu krajowego układem przesyłowym wysokiego ciśnienia relacji Rembelszczyzna – Włocławek (2xDN 500). Oddział Zakład Gazowniczy w Olsztynie, który jest głównym dysponentem gazu ziemnego na terenie Olsztyna działa w strukturze organizacyjnej Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa Spółka Akcyjna z jednoosobowym udziałem Skarbu Państwa.

Zasilanie obszaru realizowane jest z kierunku Nidzicy za pośrednictwem rurociągów wysokiego ciśnienia DN200 i DN 150. Na terenie regionu nie zostało wykonane spięcie istniejących sieci gazowych wysokiego ciśnienia. Gaz ziemny pod wysokim ciśnieniem dla potrzeb miasta, jak wyżej wspomniano, dochodzi od strony południowej. Wcześniej gazociąg odgałęzia się na północny wschód – okrąża miasto od strony wschodniej i biegnie na płn. zasilając województwo. Olsztyn zasilany jest poprzez trzy stacje redukcyjne gazu I-go stopnia obniżające ciśnienie gazu z wysokiego do średniego ciśnienia.

W układzie zasilania miasta pracuje 28 stacji redukcyjnych obniżających średnie ciśnienie do niskiego. Stacje redukcyjno pomiarowe II-go stopnia służą do zasilania w gaz sieci dystrybucyjnej niskiego ciśnienia do 5kPa (ciśnienie robocze wynosi od 18 – 25 hPa). Przepustowość tych stacji jest różna w zależności od potrzeb i wynosi 200–3000 Nm³/h. W niektórych stacjach brak jest urządzeń do pomiaru przepływu gazu. Zamierza się zainstalować

na każdej układy pomiarowe, co pozwoli zoptymalizować średnice gazociągów i lepiej eksploatować system. Niektóre stacje gazowe II stopnia są prywatne.

Organizacja obsługi systemu gazowego Olsztyn jest następująca:

- Pogotowie Gazowe /ul. Knosały/ - zgłaszanie przez odbiorców usterek instalacji i sieci, usuwanie tych usterek –jeżeli drobne, konserwacja gazomierzy, zawieranie umów o dostawę gazu, zakładanie i zdejmowanie gazomierzy;
- Rozdzielnia Gazu Olsztyn /ul. Sikorskiego/ - eksploatacja sieci gazowej, konserwacja, budowa sieci;
- Zakład Gazowniczy Olsztyn /ul. Lubelska - dyrekcja /obsługa prawna, księgowo, zarządzanie Rozdzielniami Gazu.

Według danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie w 2002 roku długość sieci gazowej wynosiła w Mieście prawie 242 km. Podłączonych do niej było 7.131 budynków mieszkalnych i 34.836 odbiorców. Zużycie gazu w gospodarstwach domowych wynosiło 25.219 hm³, co w przeliczeniu na 1 odbiorcę daje wartość 724 m³ a na 1 mieszkańca 146 m³.

2.3.4.7. Oświetlenie ulic

W Olsztynie jest zainstalowanych ponad 7.000 opraw oświetleniowych, z czego ok. 33% to nowoczesne i energooszczędne oprawy zainstalowane po roku 1997. Stan oświetlenia ulicznego Olsztyna jest w znacznym stopniu niezadowolający. Od roku 1997 Miejski Zarząd Dróg, Mostów i Zieleni w Olsztynie przejął od Zakładu Energetycznego eksploatację oświetlenia ulic i parków miejskich. Stan techniczny instalacji oświetleniowej był bardzo zły. Oprawy znajdujące się przy ulicach nie zapewniały właściwego oświetlenia, były przestarzałe i energochłonne. Aby nadrobić wieloletnie zaległości, został opracowany Kompleksowy Program Modernizacji Oświetlenia Olsztyna, który umożliwił rozpoczęcie naprawy stanu oświetlenia olsztyńskich ulic.

Od roku 1997 zostało zmodernizowane oświetlenie głównych ciągów drogowych oraz części ulic lokalnych. Przyczyniło się to do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz pozwoliło osiągnąć znaczne oszczędności w zużyciu energii elektrycznej. Skromne środki wydatkowane na oświetlenie w kolejnych latach nie pozwoliły jednak do tej pory na pełną modernizację oświetlenia ulic miejskich, które w dalszym ciągu nie zapewniają właściwego oświetlenia oraz są bardzo energochłonne.

Na bieżące utrzymanie oświetlenia ulicznego w mieście w 2003 roku wydatkowano kwotę 2.877.606,36 zł podczas gdy w roku 2001 wynosiła ona 2.733.627 zł. Oznacza to wzrost na przestrzeni dwóch lat zaledwie o 5,3 punktu procentowego. W ramach remontów bądź

budowy nowego oświetlenia ulicznego zrealizowano w 2002 roku 10 zadań a w 2003 roku 9. W 2003 roku Gmina Olsztyn przejęła również oświetlenie uliczne od Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Wykonano m.in. przyłączenie sieci oświetlenia ulicznego Kortowa II i III do sieci miejskiej wraz z modernizacją sprzętu. Było to jedno z kosztowniejszych zadań realizowanych przez MZDMiZ w 2003 roku, które pochłonęło kwotę prawie 213 tys zł. Oświetlenie uliczne jest jednym z czynników wpływających bezpośrednio na bezpieczeństwo ruchu drogowego, spadek przestępczości, względy ekologiczne i estetykę miasta. Niedostateczny poziom oświetlenia wprowadza istotne zakłócenia w postrzeganiu przeszkód, czyni kierowcę niepewnym i powoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu. Wypadki, do których dochodzi w nocy, są na ogół cięższe i mają tragiczne skutki. Średni udział wypadków w porze ciemnej wynosi około 30-40% ogólnej liczby wypadków.

Badania specjalistyczne potwierdziły, że koszty poniesione na budowę prawidłowego oświetlenia 1 km drogi (we wszystkich badanych grupach dróg) są niższe od kosztów poniesionych na likwidację skutków wypadków drogowych, których liczba została ograniczona dzięki temu oświetleniu.

2.3.4.8. System transportu publicznego

System transportu publicznego miasta Olsztyna tworzą:

- sieć miejskich i podmiejskich linii autobusowych organizowanych i eksploatowanych przez Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Olsztynie, spółkę z o.o.;
- sieć miejskich i podmiejskich linii autobusowych organizowanych i realizowanych przez podmioty prywatne, konkurencyjne w stosunku do MPK w Olsztynie;
- regularne połączenia autobusowe o znaczeniu regionalnym i krajowym organizowane i wykonywane przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Olsztynie, spółkę z o.o.;
- regularne połączenia kolejowe o znaczeniu regionalnym i krajowym organizowane i wykonywane przez PKP Przewozy Regionalne, spółkę z o.o.

Komunikacja miejska

Podstawowym organizatorem i przewoźnikiem w miejskim transporcie zbiorowym w Olsztynie jest MPK w Olsztynie. Uzupełniającą ofertę przewozową w drogowym transporcie zbiorowym tworzą:

- Olsztyńska Korporacja spółka z o.o.;
- PKM L. Białecki;

- T. Usługowy M. Golski;
- Biuro Podróży Star–Turist.

Oferta przewozowa drogowych przewoźników prywatnych nie jest zintegrowana z ofertą MPK w Olsztynie w sensie eksploatacyjno-funkcjonalnym i taryfowym. Przewoźnicy stosują odmienne i specyficzne dla siebie taryfy oraz rozkłady jazdy.

Pełna identyfikacja i charakterystyka podaży usług przewozowych realizowanej przez przewoźników prywatnych jest trudna ze względu na niejednoznaczny podział kompetencji władz publicznych szczebla gminnego i województwa samorządowego w zakresie wydawania zezwoleń na wykonywanie przewozów w regularnym publicznym transporcie zbiorowym.

Dezintegracja systemu drogowego transportu publicznego powoduje nieefektywne wykorzystanie potencjału przewozowego. Sytuacja taka nie sprzyja konkurencyjności usług transportu publicznego w stosunku do samochodu osobowego i wymaga podjęcia działań w zakresie reorganizacji układu komunikacyjnego (tras, linii i rozkładów jazdy), która powinna zostać przeprowadzona na podstawie wyników badań popytu, obejmujących ofertę usług wszystkich przewoźników świadczących przewozy w drogowym transporcie publicznym.

Poszczególne linie MPK w Olsztynie funkcjonują ze zindywidualizowanymi częstotliwościami, w zależności od poziomu popytu. W skali sieci komunikacyjnej nie ma wspólnego taktu kursowania pojazdów, co skutkuje nierytmicznością częstotliwości na poszczególnych liniach, powodującą okresowe grupowanie się pojazdów na wspólnych odcinkach tras.

Autobusy MPK w Olsztynie z najwyższymi częstotliwościami kursują w godzinach tradycyjnych szczytów przewozowych, tj. 6-8 i 12-17. Poza godzinami szczytowymi na trasach pozostaje jedynie 35% pojazdów eksploatowanych w godzinach szczytów przewozowych. Z częstotliwością wyższą niż 15 min w godzinach szczytów funkcjonuje 12 linii. Najczęściej kursują pojazdy na liniach:

- nr 15 – obsługiwanej autobusami przegubowymi – co 5 min;
- nr 28 – obsługiwanej midibusami – co 6 min.

Najrzadziej funkcjonują linie peryferyjne i uzupełniające podmiejskie.

Pozostałe dane charakteryzujące komunikację miejską w Olsztynie przedstawiają się następująco:

Parametr	Wielkość rzeczywista	Wielkość zalecana / średnia*	Spełnianie wielkości zalecanych/średnich
Długość tras ogółem [km]	134,6	-	-
Długość linii ogółem [km]	395,7	-	-
Liczba przystanków [szt]	390	-	-
Pokrycie pow. miasta trasami komunikacji autobusowej [km/km ²]	1,53	2,0-2,5 1,16*	Nie (zalecana)
Wskaźnik równomierności pokrycia pow. miasta trasami i liniami w komunikacji autobusowej	2,93	2,0-3,0	Tak
Długość tras autobusowych /1000 mieszkańców	0,79	0,83 ^a	Poniżej średniej
Długość linii autobusowych /1000 mieszkańców	2,32	2,31 ^a	Średnia
Wskaźnik gęstości przystanków komunikacji autobusowej na 1 km trasy	2,90	2,54 ^a	Powyżej średniej
Prędkość eksploatacyjna komunikacji autobusowej [km/h]	17,5	19,8 ^a	Poniżej średniej

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Komunikacja kolejowa

Podział Linii Kolejowych reguluje rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 10 września 1998 roku, „W sprawie warunków technicznych jakimi powinny odpowiadać budowle kolejowe i ich usytuowanie”. Rozporządzenie to, oraz instrukcja służbowa PKP D-29 mówi o podziale linii kolejowych na cztery kategorie tj.:

- magistralne,
- pierwszorzędne,
- drugorzędne,
- miejscowego znaczenia.

Olsztyn jest węzłem komunikacji kolejowej dla tras połączonych z magistralą kolejową Gdynia – Warszawa – Katowice położonej w międzynarodowym korytarzu kolejowym E-65 relacji Gdynia – Wiedeń. Sieć linii kolejowych tworzą:

- linie pierwszorzędne:
  1. Poznań – Iława – Olsztyn – Korsze – Skandawa – Czerniachowsk (do Korsz zelektryfikowana),
  2. Białystok – Elk – Korsze,
  3. Malbork – Braniewo – Kaliningrad (na odcinku Malbork – Braniewo zelektryfikowana),
  4. Olsztyn – Działdowo (zelektryfikowana),
  5. Olsztyn – Bogaczewo (linia zelektryfikowana);
- linie pozostałe:

1. Olsztyn – Szczytno,
2. Gutkowo – Braniewo (ważna z uwagi na powiązanie z przejściem granicznym w Braniewie).

Najważniejszymi, pod względem komunikacyjnym, w województwie Warmińsko-Mazurskim są linie kolejowe:

- nr 9 Warszawa – Iława – Gdańsk,
- nr 353 Iława – Ostróda – Olsztyn Gł. – Korsze – Skandawa,
- nr 216 Olsztyn Gł. – Działdowo – Warszawa,
- nr 219 Olsztyn Gł. – Ełk.

Na terenie miasta znajdują się trzy punkty obsługujące ruch pasażerski, są to:

- Stacja Olsztyn Główny,
- Przystanek osobowy Olsztyn Zachodni,
- Stacja Gutkowo.

Ruch towarowy obsługiwany jest przez : Olsztyn Towarowa i stację Gutkowo. Na terenie miasta znajduje się 8 bocznic towarowych stacyjnych i 2 szlakowe.

Komunikacja lotnicza

Olsztyn posiada lotnisko sportowe Aeroklubu Warmińsko-Mazurskiego, które może przyjmować tylko małe samoloty pasażerskie i sportowe. Pełni ono funkcje lotniska: sportowego, sanitarnego, dyspozycyjnego (lądowisko dla małych samolotów). W związku z powyższym miasto nie ma stałego połączenia z żadnym z miast polskich czy zagranicznych.

Lotnisko nie posiada utwardzonych pasów startowych, dostosowane jest do startu i lądowania samolotów o krótkim starcie i lądowaniu.

Położone jest ono w sąsiedztwie kilkutysięcznego osiedla zabudowy jednorodzinnej Dajtki, w bezpośrednim sąsiedztwie najbardziej atrakcyjnych w Olsztynie terenów rekreacji przyrodniczej i kompleksów leśnych. Jest uciążliwe (klimat akustyczny) lecz stały postęp techniczny budowy samolotów uciążliwość tę zmniejsza. Dla miejskich form rekreacji nad jeziorem Ukiel (kąpieliska, przystanie) stanowi swoistą atrakcję.

Plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztyna, wobec braku racjonalnych możliwości rozbudowy lotniska w Dajtkach dla potrzeb ruchu pasażerskiego (dalszy wzrost uciążliwości akustycznej, wycinka lasu spowodowana potrzebą wydłużenia pasów startowych, położenie pod międzynarodowym korytarzem powietrznym i inne przesłanki), przewidywał jego docelową likwidację. Teren miał być wykorzystany pod budowę

kompleksu obiektów rekreacyjno – turystyczno – sanatoryjnych powiązanych z jeziorem Ukiel. Likwidacja lotniska w przewidywalnym okresie jest nierealna. Niejednoznaczna też wydaje się potrzeba jego likwidacji wobec postępu technicznego budowy samolotów (zmniejszenie uciążliwości akustycznej) oraz specyficznych, niewymagających ciszy form rekreacji przyrodnej jeziora Ukiel.

Najbliższe lotnisko pasażerskie znajduje się w miejscowości Szymany, w rejonie Szczytna, około 50 km od Olsztyna. Jest to port lotniczy regionalny, obsługujący ruch międzynarodowy. Gmina Olsztyn jest akcjonariuszem tego Portu.

2.3.5 Identyfikacja problemów

1. Niewydolny układ komunikacyjny miasta. Brak przepustowości, nadmierne zatłoczenie, niewydolne połączenia międz dzielnicowe (Zatorze - reszta miasta) brak obwodów drogowych wymuszający prowadzenie ruchu tranzytowego przez dzielnice skoncentrowanej zabudowy, zła jakość nawierzchni dróg, niewydolna regulacja ruchu, brak miejsc parkingowych.
2. Brak obejść drogowych w ciągach dróg-obwodnic tranzytowych.
3. Niewydolność oczyszczalni ścieków . W związku z wyekspirowaniem zezwolenia wodno prawnego, które wygaśnie w grudniu 2000 r. niezbędna jest kosztowna modernizacja oczyszczalni, nierozwiązany problem zagospodarowania osadów pościekowych, zły stan techniczny znacznej ilości odcinków sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej (również niedostateczna przepustowość), brak magistrali wodociągowych : Sielska, Kortowo, Likusy, Gutkowo, Redykajny, Sikorskiego, zbyt mało i niewydolne osadniki kanalizacji deszczowej.
4. Brak koncepcji zagospodarowania odpadów komunalnych (obecnie tworzone są warunki do skomercjalizowania tego zakresu działalności. W przygotowaniu ustanowienie spółki prawa handlowego, na której barki miałaby być złożona odpowiedzialność za rozwiązanie problemu).
5. Nieuregulowane i niejasne stosunki własnościowe gruntów. Rozproszona odpowiedzialność za optymalizację wykorzystania terenów. Wielość podmiotów posiadających w dyspozycji znaczne ilościowo rezerwy terenów (Gmina, Skarb Państwa, MON, ART., spółdzielnie mieszkaniowe).
6. Słaba i nieaktywna promocja miasta, preferująca bierne i nieefektywne instrumenty (informacja pisana). Brak bazy oraz systemu pozyskiwania informacji mogącej stanowić

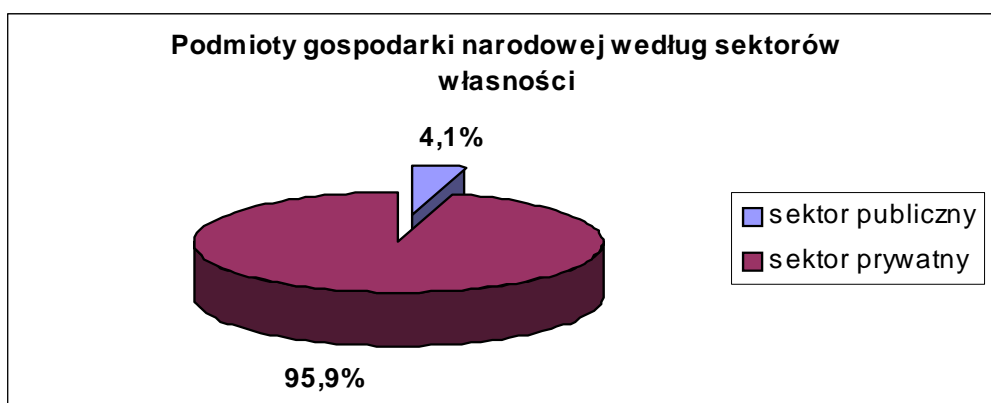
przedmiot promocji oraz koncepcji na aktywizację działań promocyjnych, zwłaszcza w zakresie pozyskiwania inwestorów zewnętrznych.

7. Duża ilość kotłowni lokalnych na paliwo niesprzyjające ochronie środowiska (osiedle Dajtki, Skanda).
8. Słabe zaplecze sanitarne miasta (utrzymanie czystości, szatnie publiczne).
9. Znaczne, długoletnie zaniedbania w zakresie skanalizowania miasta pod względem ilościowym i jakościowym (części miasta pozbawione kanalizacji, wiele odcinków wymaga pilnych remontów, istnieją obszary uzbrojone w zakresie jedynie podstawowym - magistrale - brak przyłączy, duża ilość (nieznana) szamb przydomowych, których stan nie jest kontrolowany).
10. Brak systemu informacji i monitoringu środowiska naturalnego.
11. Brak ścieżek rowerowych i parkingów.
12. Relatywnie wysokie koszty energii elektrycznej ze względu na odległość od źródeł energii, monopolistyczna pozycja dystrybutora energii na rynku.
13. Brak programu rekonstrukcji, remontów i rewaloryzacji zabytków.
14. Brak opracowanych planów rewitalizacji obszarów Zatorza i Śródmieścia.

2.4. Gospodarka

2.4.1. Struktura podmiotów gospodarczych w Olsztynie

Obowiązek rejestrowania firm i nadawaniu im numeru REGON został wprowadzony 1 stycznia 1995 roku. Od tego okresu obserwuje się systematyczny przyrost liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie miasta Olsztyna. W roku 2003, według stanu na koniec grudnia, zarejestrowanych w systemie było 21.359 podmiotów (w roku 2001-20.861), z czego sektor publiczny skupiał 4,1% (w 2001 - 3,9%), a pozostała część, czyli 95,9% znajdowała się w rękach sektora prywatnego.

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Spółki prawa handlowego w 2003 roku stanowiły 7,1% zarejestrowanych podmiotów, przy czym najliczniej reprezentowane są podmioty będące własnością prywatną krajową. Stanowiły one na koniec grudnia 2003 roku 93,3% podmiotów będących spółkami handlowymi. Spółki handlowe będące własnością zagraniczną w Olsztynie stanowiły 14,6% wszystkich spółek handlowych.

Przyrost liczby podmiotów obserwowany jest od lat. Przyjmując jako punkt wyjścia rok 2001 to w 2003 roku liczba podmiotów stanowiła 102,4%, natomiast w przypadku przyjęcia za bazę liczbę podmiotów w roku 2002, to w 2003 było ich 100,9%. Przeobrażenia systemowe gospodarki kraju umożliwiły swobodę podejmowania działalności gospodarczej. Powodowało to w początkowym okresie gwałtowny przyrost podmiotów gospodarczych, szczególnie małych, gdzie zatrudnienie znajdował z reguły tylko właściciel. Wiele takich jednostek nie wytrzymało konkurencji, było „nietrafionych” w rynek i w krótkim czasie kończyło swoją działalność. Tendencja ta w miarę upływu lat stopniowo się odwraca. Spada udział firm funkcjonujących przez rok lub krócej, wzrasta natomiast udział tych podmiotów, które funkcjonują 5 lat i więcej.

Najwięcej firm zarejestrowanych w systemie REGON prowadziło działalność handlową i stanowiły one blisko 29,3% wszystkich działających podmiotów. Następne, najliczniej reprezentowane sekcje to „obsługa nieruchomości i firm; nauka” stanowiące blisko 20,6% oraz „budownictwo” – 9,3%. W zaprezentowanej poniżej tabelicy można zaobserwować zmiany, jakie zachodziły na przestrzeni ostatnich lat, w strukturze udziałowej poszczególnych sekcji. Na uwagę zasługuje wyraźny spadek, zarówno liczby podmiotów jak i ich udziału w strukturze, jednostek zarejestrowanych w sekcji „handel i naprawy” (w 2003 roku liczba podmiotów nieznacznie wzrosła natomiast udział zmalał) oraz spadek liczby i udziału podmiotów działających w sekcji „budownictwo” i „przemysł”.

Dane na temat liczby podmiotów gospodarczych i ich struktury według wybranych sekcji PKD w latach 1996 – 2003 przedstawia tabela poniżej.

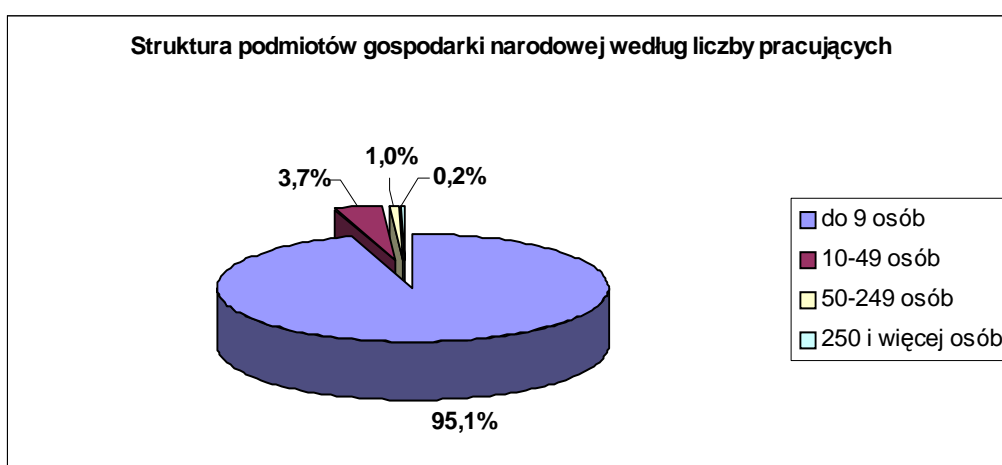
Sekcje PKD	1996	Udział w liczbie podmiotów ogółem	1999	Udział w liczbie podmiotów ogółem	2001	Udział w liczbie podmiotów ogółem	2003	Udział w liczbie podmiotów ogółem
Ogółem	17 961	100,0%	19 579	100,0%	20 861	100,0%	21 359	100,0%
Przemysł	1 712	9,5%	1 680	8,6%	1 624	7,8%	1 588	7,4%
Budownictwo	1 721	9,6%	2 087	10,7%	2 015	9,7%	1 988	9,3%
Handel	7 432	41,4%	6 620	33,8%	6 181	29,6%	6 256	29,3%
Hotele i restauracje	338	1,9%	331	1,7%	366	1,8%	403	1,9%
Transport	1 576	8,8%	1 789	9,1%	1 836	8,8%	1 811	8,5%
Obsługa nieruchomości	2 464	13,7%	3 179	16,2%	4 065	19,5%	4 407	20,6%

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Analizując liczę podmiotów gospodarki narodowej według form prawno-organizacyjnych należy zwrócić uwagę na fakt, iż prawie 73% podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Spółki cywilne stanowiły na koniec 2003 roku 9,8% (w 2001 roku - 11,1%), spółki prawa handlowego 7,1% (6,4% w 2001 roku) natomiast spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego 1% wszystkich zarejestrowanych podmiotów. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą najwięcej podmiotów funkcjonuje w sekcjach „handel i naprawy” (21,5% podczas gdy w 2001 stanowiły 29,5%), „obsługa nieruchomości i firm; nauka” (13% a w 2001 roku 16,5%), budownictwo (7,7%) oraz „transport, gospodarka magazynowa i łączność” (7,6% a w 2001 roku 10,9%). Spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego najliczniej były reprezentowane w sekcjach „handel i naprawy” (42,2%, podczas gdy w 2001 roku 39%), „przetwórstwo przemysłowe” (16,3% w porównaniu do 22% w 2001 roku), „obsługa nieruchomości i firm” (16,6%) oraz „budownictwo” (10,5%). W porównaniu do roku 2002 nastąpił spadek liczby

spółek cywilnych i spółdzielni, natomiast w pozostałych formach organizacyjno-prawnych liczba podmiotów nie uległa zmianie lub uległa zwiększeniu.

Z ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów największy udział miały w 2003 roku podmioty małe, zatrudniające do 9 osób. Stanowiły one 95,1%, podczas gdy podmioty duże (zatrudniające 250 osób i więcej) zaledwie 0,2%. Biorąc pod uwagę ten fakt oraz stosunkowo niewielką liczę firm działających w przemyśle można przyjąć, iż Olsztyn nie jest miastem przemysłowym i w przyszłości prawdopodobnie takim również nie zostanie z uwagi na założenia strategii rozwoju miasta zakładające ograniczony rozwój przemysłu w trosce o zachowanie środowiska naturalnego.

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Spośród wszystkich podmiotów dużych, zatrudniających 250 osób i więcej, 60,5% stanowiły podmioty będące własnością sektora publicznego. Wśród podmiotów małych, zatrudniających do 9 osób, najliczniej reprezentowanymi sekcjami były „handel i naprawy”, „obsługa nieruchomości i firm; nauka” oraz „budownictwo”, przy czym sektor publiczny reprezentowany był zaledwie w 4,1%.

2.4.2. Handel w mieście

W 2003 roku liczba punktów sprzedaży detalicznej, obliczona metodą zakładową, według lokalizacji placówki, łącznie z punktami sprzedaży paliw, wynosiła 2.414. Łącznie w punktach tych pracowało 7.752 osoby, prowadzące sprzedaż na powierzchni 243.256 m². Samych sklepów, bez punktów sprzedaży paliw było w mieście 2.360 zatrudniających 7.521 osób. W porównaniu do roku 2001, liczba sklepów była wyższa o 1,3 punktu procentowego,

natomiast liczba osób w nich zatrudnionych była wyższa o 17 punktów procentowych, co obrazuje poniższe zestawienie.

Wybrane dane na temat punktów sprzedaży detalicznej w Olsztynie w 2003 roku przedstawia tabela poniżej.

Wyszczególnienie	Liczba punktów	2001=100	Liczba pracujących	2001=100	Pow. sprzedaż. w m ²	2001=100
Ogółem	2 414	101,3	7 752	117,0	243 256	115,8
Sklepy	2 360	101,2	7 521	118,1	243 256	115,8
w tym:						
Ogólnospożywcze	555	103,2	2 453	121,2	56 565	132,2
Z meblami i sprzętem oświetleniowym	58	111,5	145	79,2	16 995	112,4
RTV i AGD	52	120,9	175	114,4	9 314	93,8
Z odzieżą	274	110,9	567	112,9	15 411	96,3
Z obuwiem i wyrobami skórzanymi	73	112,3	154	109,2	8 675	205,9
Piekarniczo-ciastkarskie	20	95,2	43	76,8	942	145,1
Inne	1 328	97,3	3 984	120,4	135 354	111,6

Zródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Sklepów ubyło jedynie w branży piekarniczo-ciastkarskiej i tam również stwierdzono największą redukcję pracujących, przy jednocześnie znacznym wzroście powierzchni sprzedażowej w porównaniu do roku 2001. Procentowo najwięcej przybyło sklepów RTV i AGD, i tam również nastąpił procentowy przyrost pracujących przy jednocześnie zmniejszeniu powierzchni sprzedażowej. Stosunkowo dużo przybyło również sklepów z obuwiem i wyrobami skórzanymi, z odzieżą oraz z meblami i sprzętem oświetleniowym. W tych wypadkach również nastąpiło zwiększenie zatrudnienia, z wyjątkiem ostatniego przypadku.

Z przyczyn metodologicznych Urząd Statystyczny w Olsztynie nie dysponuje danymi dotyczącymi hipermarketów, stąd też nie zostały one uwzględnione w niniejszym opracowaniu, a wpływ ich na ogólną sytuację w handlu jest niewątpliwy. Według danych z 1999 roku udział w rynku obiektów handlowych o powierzchni powyżej 2 tys. m² wynosił w Polsce około 22%, natomiast według prognoz, w perspektywie 5 lat, miały one zwiększyć swój udział w rynku do około 40%. Najbardziej narażone na zmniejszenie obrotów są sklepy spożywcze, położone w sąsiedztwie dużych obiektów handlowych. W dłuższej perspektywie czasu zmniejszenie obrotów prowadzić może do ich likwidacji.

2.4.3. Rynek pracy

W 2003 roku liczba osób pracujących w gospodarce narodowej w Olsztynie wynosiła 55.769, przy czym w porównaniu do roku 2001 nastąpił spadek o 4,4 punktu procentowego. Udział sektora publicznego w ogólnej liczbie pracujących wynosił 46% w 2003 roku i 47% w roku 2001. Jak wynika z poniższego zestawienia od 1994 roku, kiedy zaczęto stosować podział pracujących na sektory, do roku 1999 stopniowo zwiększał się udział sektora prywatnego w strukturze pracujących. Wzrost nastąpił również pomiędzy rokiem 2003 a 2000, jednakże z uwagi na zmiany metodologiczne w naliczaniu pracujących od roku 2000, nie ma możliwości porównania tych trzech lat do wcześniejszego okresu.

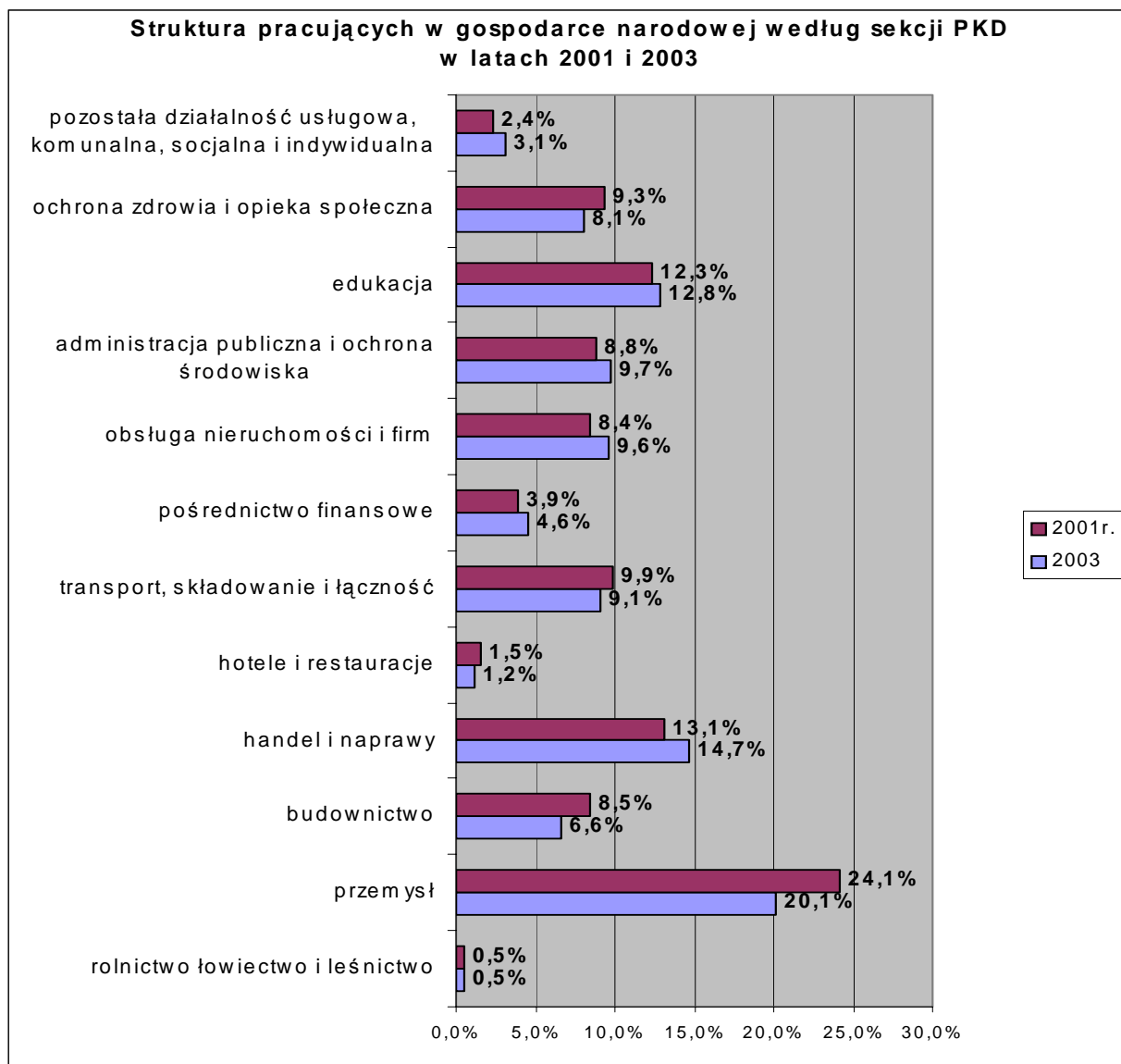
Dane na temat pracujących w gospodarce narodowej w latach 1990-2003 przedstawia tabela poniżej.

Lata	Ogółem	Sektor publiczny	Udział sektora publicznego w liczbie ogółem w %	Sektor prywatny	Udział sektora prywatnego w liczbie ogółem w %
1990	52 767	Nie stosowano podziału na sektory			
1991	56 676				
1992	52 767				
1993	54 767				
1994	58 788	37 864	64,4	20 924	35,6
1995	59 253	37 481	63,2	21 772	36,8
1996	61 942	32 469	52,4	29 473	47,6
1997	62 325	31 419	50,4	30 906	49,6
1998	64 278	30 856	48,0	33 422	52,0
1999	64 645	30 102	46,6	34 543	53,4
2000 ^b	59 035	28 922	49,0	30 113	51,0
2001 ^b	58 364	27 420	47,0	30 944	53,0
2003	55 769	25 692	46,0	30 077	54,0

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Analizując strukturę pracujących według sekcji PKD w roku 2003 najwięcej pracujących było w przemyśle, handlu i naprawach oraz w edukacji. Największe zmiany w strukturze pracujących w latach 2001 - 2003 zaszły w przemyśle (nastąpił spadek udziału pracujących o

4%), w budownictwie (spadek o 1,9%), w handlu i naprawach (wzrost o 1,6%), w obsłudze nieruchomości i firm (wzrost o 1,2%) oraz w ochronie zdrowia (spadek o 1,2%).

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

W sektorze przedsiębiorstw w roku 2003 przeciętne zatrudnienie wynosiło 32.516 osób i w porównaniu do roku 2001 zanotowano spadek o 13,4 pkt. procentowych. Sektor publiczny w roku 2003 zatrudniał zaledwie 13,6% wszystkich zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw, natomiast spośród sekcji PKD najliczniej reprezentowaną grupą był przemysł (48,4 % zatrudnionych), handel i naprawy (17,9%) oraz budownictwo (13,5%).

W porównaniu do roku 2001 w strukturze pracujących zmniejszył się udział pracujących w budownictwie, przemyśle oraz w hotelach i restauracjach, co obrazuje poniższy wykres.

2.4.3. Turystyka, sport i rekreacja

2.4.3.1. Turystyka

Olsztyn, jako stolica regionu Warmii i Mazur, jest głównym ośrodkiem o znaczeniu gospodarczym i usługowym, obsługującym ruch turystyczny. Pomimo wielu zmian jakie zaszły na przestrzeni ostatnich lat w życiu gospodarczym i społecznym kraju, w dalszym ciągu odczuwalny jest niedostatek w wielu elementach, wiążących się z obsługą ruchu turystycznego i usług towarzyszących.

Baza noclegowa Olsztyna, od początku lat 90-tych do roku 1998, dynamicznie się powiększała. W roku tym dysponowało miasto 33 obiektami z 7.279 miejscami noclegowymi. Od roku 1999 natomiast obserwuje się ubytek zarówno obiektów, jak i miejsc noclegowych. W 2003 roku, Olsztyn dysponował 17 obiektami noclegowymi turystyki z 5.428 miejscami noclegowymi (w 2001 roku było odpowiedni 20 i 6.506). Pewnym pocieszeniem jest, że spadek liczby obiektów i miejsc noclegowych odbywa się głównie kosztem obiektów sezonowych. Liczba miejsc noclegowych w obiektach całorocznych powiększyła się z 1.867 w roku 2000 do 1.921 w 2001 roku i 2.037 w roku 2003. Liczba osób korzystających z noclegów i liczba udzielonych noclegów w 2003 roku pozostała na poziomie zbliżonym do roku 2001, jednakże widoczny jest przyrost turystów zagranicznych korzystających z noclegów, jak również liczba udzielonym im noclegów.

Dane na temat obiektów noclegowych, miejsc noclegowych i korzystających z nich turystów w 2003 roku przedstawia tabela poniżej.

Wyszczególnienie	2001 r.	2003
Obiekty ogółem	20	17
Obiekty całoroczne	16	16
Miejsca noclegowe ogółem	6 509	5 428
Miejsca noclegowe całoroczne	1 921	2 037
Korzystający z noclegów ogółem	114 481	114 468
Korzystający z noclegów turyści zagraniczni	24 824	28 478
Udzielone noclegi ogółem	246 267	251 036
Noclegi udzielone turystom zagranicznym	60 288	71 214

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Olsztyn w 2001 roku dysponował 11 hotelami z 1.707 miejscami noclegowymi (w 2000 roku było 9 hoteli z 1.437 miejscami noclegowymi), 1 schroniskiem młodzieżowym z 70 miejscami, oraz 5 innymi obiektami z 3.651 miejsc noclegowych (w 2000 roku były: 1 dom

wycieczkowy z 60 miejscami oraz 9 innych obiektów, w których znajdowało się 277 miejsc noclegowych całorocznych i 4.588 miejsc sezonowych).

Najbardziej preferowane przez turystów odwiedzających Olsztyn były hotele, które dysponując 31,4% miejsc noclegowych skupiły 80% korzystających z noclegów i udzieliły 66% wszystkich noclegów. Stosunkowo chętnie były również odwiedzane obiekty noclegowe określane w statystyce jako ‘inne’ (m.in. internaty, domy studenckie, hotele robotnicze itp.), które dysponowały 67% miejsc noclegowych i udzieliły 27% wszystkich noclegów.

Walory turystyczne regionu Warmii i Mazur przyciągają coraz większe rzesze turystów. Jadąc nad jeziora, zahaczają oni tranzytem o Olsztyn, jednakże wielu z nich zatrzymuje się w mieście tylko na 1 dzień. Sytuacja ta powinna jak najszybciej ulec zmianie, jednakże, aby to się stało, niezbędna jest współpraca wszystkich zainteresowanych tym problemem podmiotów, a więc władz miejskich i wojewódzkich, jak również biznesmenów i drobnych przedsiębiorców, prowadzących swoją działalność w szeroko rozumianym otoczeniu ruchu turystycznego. Jest to coraz bardziej prawdopodobne i możliwe, w głównej mierze dzięki coraz lepszemu wizerunkowi Olsztyna, a szczególnie okolic Starego Miasta, coraz lepiej funkcjonującej gastronomii i handlu, rezerwie miejsc hotelowych (stopień wykorzystania miejsc noclegowych w Mieście wynosił w 2003 roku 26,1%), które nie mają pełnego obłożenia nawet w sezonie, oraz coraz większej liczby imprez kulturalnych i artystycznych organizowanych zarówno dla mieszkańców jak i przyjezdnych. Duże znaczenie ma również promocja miasta w kraju i za granicą, o czym będzie jeszcze mowa w dalszej części Raportu.

Równie duże znaczenie dla rozwoju turystyki ma informacja turystyczna. W 2000 roku Urząd Miasta powierzył prowadzenie „it” Inkubatorowi Przedsiębiorczości, przekazując mu, na preferencyjnych warunkach, lokal w centrum miasta. W tym samym czasie „it” otworzył również Urząd Marszałkowski. Wynikiem tego było rozwiązanie umowy z Inkubatorem i podjęcie decyzji wspólnie z Zarządem Województwa o utworzeniu wspólnego Centrum Informacji Turystycznej, w lokalu przy wysokiej Bramie.

Podsumowując powyższe należy stwierdzić, że Olsztyn posiada stosunkowo duży potencjał turystyczny, który do pełnego wykorzystania wymaga jeszcze wiele pracy i nakładów. Nakłady te w niedalekiej przyszłości mogą procentować, a turystyka może stać się motorem napędowym gospodarki Olsztyna.

2.4.3.2. Sport i rekreacja

Szeroką działalność na rzecz rozwoju sportu i rekreacji wśród mieszkańców Miasta prowadzi Ośrodek Sportu i Rekreacji w Olsztynie. Do głównych przedsięwzięć w tym zakresie zaliczyć należy:

- Organizację systemu imprez i rozgrywek szkolnych,
- Organizację imprez masowych i rekreacyjnych kierowanych do wszystkich grup wiekowych, w tym najbardziej popularne „Zakładówki” w piłce nożnej i siatkowej,
- Organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży w ramach „Ferii z OSiR-em”, „Wakacje w Mieście” czy „Sportowe Poniedziałki” dla wszystkich chętnych, z udziałem olsztyńskich klubów sportowych,
- Organizację i współorganizację widowisk sportowych i artystycznych, m.in. Memoriał Huberta Wagnera, Tour de Pologne, Międzynarodowy Turniej Tańca, Mistrzostwa Polski w Kajakarstwie czy Wybory Miss Olsztyna,
- Współpracę z olsztyńskimi klubami sportowymi, głównie poprzez udostępnianie obiektów – nieodpłatnie lub „po kosztach”.

Poza tym działalność sportowo-rekreacyjna prowadzona jest w Mieście przez inne podmioty, na obiektach sportowo-rekreacyjnych (niekomunalnych) znajdujących się na terenie Miasta a będących własnością klubów sportowych, bądź innych podmiotów. Wykaz tych obiektów zaprezentowano poniżej (bez sal gimnastycznych szkolnych):

Klub Budowlanych dysponuje:

- salą sportową przy ul. Grunwaldzkiej 9, (własność gminy w użytkowaniu Klubu),
- boiskiem do rugby przy ul. Artyleryjskiej (własność gminy w użytkowaniu Klubu „Budowlanych”),
- 7 kortów tenisowych o nawierzchni ceglanej przy ul. Radiowej.

Kolejowy Klub Sportowy „Warmia”- w skład obiektu wchodzi:

- stadion piłkarski z widownią na 3 000 miejsc,
- boisko piłkarskie boczne (trawiaste),
- boisko piłkarskie boczne (klepisko),
- boisko asfaltowe do piłki ręcznej i jedno do koszykowej,
- 2 korty tenisowe o nawierzchni ceglanej,
- sala sportowa do gier zespołowych;

Motocentrum sp. z o.o.:

- tor motocrossowy przy ul. Lubelskiej.

Olsztyński Policyjny Klub Sportowy „Gwardia” (właścicielem bazy sportowej jest Skarb Państwa):

- sala sportowa do gry w siatkówkę i salka sportowa do judo - przy al. J.Piłsudskiego 5,
- strzelnica przy ul. Wojska Polskiego;

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (właścicielem bazy sportowej jest Skarb Państwa):

- sala sportowa do gry w piłkę ręczną przy ul. Pana Tadeusza 6 a,
- stadion z bieżnią tartanową 8-torową o sztucznej nawierzchni oraz stadion treningowy z bieżnią o dł. 250 m w Kortowie,
- hala sportowa z widownią (miejsc siedzących 750) w Kortowie,
- 20 kortów tenisowych o nawierzchni ceglanej w Kortowie,
- inne boiska na terenie otwartym: boisko asfaltowe do koszykówki i siatkówki, siłownia, sala treningowa z matą w Kortowie,
- sala sportowa do gry w siatkówkę przy ul. Żołnierskiej 14,
- boisko do gier zespołowych przy ul. Żołnierskiej 14.

Liga Obrony Kraju:

- strzelnica sportowa, al. Wojska Polskiego;

Polski Związek Myślistwa Sportowego:

- strzelnica myśliwska w Gutkowie;

Olsztyńskie Centrum Bowlingu

- 9 torów do bowlingu przy ul.Kromera 3.

Wodne obiekty sportowo-turystyczne w Olsztynie przedstawiono w tabeli poniżej.

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

Nazwa obiektu	Adres	Użytkownik
Przystań wodna Kompania Żeglarska „OLKIM”	ul. Żeglarska 7	Kolejowy Klub Sportowy „Warmia”
Przystań wodna	Kortowo	Klub Sportowy Uniwersytet W-M
Przystań „Słoneczna Polana”	Słoneczna Polana	Własność gm. administrator OSiR, użytk. - Stow. „Juwenia”
Ośrodek Wodny	ul. Jeziorna 6	Ośr. Wypocz. - Tur. Mors -Sport Lech Kleszczyński
Przystań wodna OKS	ul. Jodłowa 9a	wł. gminy, administrator - OSiR dzierżawca – Olsztyński Klub Sportowy
Przystań ZHP „Bryza”	ul. Jodłowa 9 b	Związek Harcerstwa Polskiego „Bryza”
Przystań PTTK-OZGT	ul. Sielska	OZGT – PTTK
Przystań wodna KS „Łączność”	ul. Żeglarska	Telekomunikacyjny Klub Sportowy „Łączność” (w toku regul.)
Przystań wodna INPOL	ul. Żeglarska	wł. gminy - dzierżawca INPOL
Przystań żeglarska YACHT CLUB - Jantar	ul. Żeglarska 2	„Jantar” s.c.

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Ponadto mieszkańcy Miasta, jak również osoby spoza Olsztyna mogą ćwiczenia sportowe i rekreacyjne uprawiać m.in. w:

- Ośrodkach jeździeckich
  - Ośrodek Jeździecki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Kortowie
  - Ośrodek Jeździecki „Marengo” – ul. Hozjusza
  - Ośrodek Jeździecki - J. Kojrys – ul. Wędkarska 93
- Klubach fitness i ćwiczeń siłowych:
  - „U Kazika”, ul. Żołnierska 11
  - „Palestra” Studio Ćwiczeń Ruchowych, ul. Żurawskiego 1A
  - Fitness Sport Studio-AW, ul. Dworcowa 18
  - „Apollo” Siłownia , ul. Barcza 12
  - Osiedlowy Dom Kultury „Agora”, ul. Żołnierska 45
  - Klub Ćwiczeń Siłowych, ul. Turowskiego 3
  - Klub Ćwiczeń Siłowych, ul. Sikiryckiego (Eldorado).

2.4.4. Identyfikacja problemów

1. Słaba i nieaktywna promocja miasta, preferująca bierne i nieefektywne instrumenty (informacja pisana). Brak bazy oraz systemu pozyskiwania informacji mogącej stanowić przedmiot promocji oraz koncepcji na aktywizację działań promocyjnych, zwłaszcza w zakresie pozyskiwania inwestorów zewnętrznych.
2. Brak określonych kierunków rozwoju gospodarczego miasta, co skutkuje brakiem czytelnej polityki miejskiej, a w tym klarownych procedur i zasad prawa lokalnego, systemów preferencji i ulg, systemu zarządzania i dysponowania mieniem gminy.
3. Słabo rozwinięte usługi turystyczne nastawione na przypadkową obsługę ruchu turystycznego tranzytowego z zaniedbaniem turystyki stacjonarnej (baza noclegowa, gastronomiczna, infrastruktura rekreacyjna i okołoturystyczna, niedoinwestowanie) .
4. Słaba kondycja finansowa gospodarki miasta i jego mieszkańców.
5. Brak silnych dziedzin gospodarczych mogących stanowić o charakterze i dynamicznym rozwoju gminy.

2.5. Sfera społeczna**2.5.1 Demografia**

Olsztyn, na koniec 2003 roku, zamieszkiwało 173.075 mieszkańców, z czego mężczyźni stanowili 46,4% (80.254 osób) a kobiety 53,6% (92.821 osób). Na koniec 2002 roku liczba ludności wynosiła 172.467 osób (46,4% mężczyzn i 53,6% kobiet). Oznacza to, że ponownie, podobnie jak na przestrzeni ostatnich 14 lat, po kryzysie w latach 2001 i 2002, liczba ludności zamieszkującej Olsztyn uległa zwiększeniu (o 0,35% w stosunku do roku 2002).

Dane na temat ludności Olsztyna w latach 1990 – 2003 przedstawia tabela poniżej.

Lata	Liczba ludności Stan w dniu 31.12
1990	162 935
1991	164 785
1992	164 882
1993	166 142
1994	166 955
1995	167 898
1996	168 711
1997	169 878
1998	170 904
1999	172 559
2000	174 271
2001	174 080
2002	172 467
2003	173 075

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Na 100 mężczyzn przypada 116 kobiet (podobnie jak w roku 2002), jednakże wskaźnik ten znacznie się zmienia w zależności od grupy wiekowej (zostało to omówione w dalszej części tego rozdz.) oraz na przestrzeni lat, bowiem w roku 1999 wynosił 113 kobiet na 100 mężczyzn.

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

Lata	Liczba kobiet na 100 mężczyzn
1999	113
2000	115
2001	115
2002	116
2003	116

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Najliczniej zamieszkałymi osiedlami Olsztyna są Jaroty, w których zamieszkuje 17,2% mieszkańców (w 2001 roku odsetek ten wynosił 15,6%), Kormoran – 10,1% (wielkość ta nie uległa zmianie od 2001 roku) oraz Pojezierze (8,1%) i Nagórki skupiające 7,8% mieszkańców miasta. W dwóch ostatnich osiedlach struktura ludności nie uległa zmianie w porównaniu do roku 2001.

Dosyć istotnym zmianom podlega liczba ludności zamieszkująca poszczególne osiedla, co można zaobserwować na przestrzeni lat 1999 – 2003. Największy przyrost ludności obserwuje się na osiedlach Gutkowo (114,2%), Jaroty (112,0%) i Redykajny (111,2%), natomiast najwięcej ludności ubyło na Likusach - o 27,2 punktu procentowego w stosunku do roku 1999, Nad Jeziorem Długim – o 21,1 i w Śródmieściu o 13,3 punktu procentowego. Zastanawiający jest bardzo znaczny ubytek ludności w Kortowie (o 77,6 punktu procentowego) jednakże jest to prawdopodobnie wynikiem zmian metodologii liczenia liczby mieszkańców. Średni wskaźnik gęstości zaludnienia dla całego miasta na koniec grudnia 2003 roku kształtował się na poziomie 1.969,2 osób/km² (w roku 2001 wskaźnik ten wynosił 1.980) Dane na temat liczby ludności według osiedli przedstawia tabela poniżej.

L.p.	Nazwa osiedla	Liczba mieszkańców				Struktura w 2003 r.	1999=100 %
		1999 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.		
1.	Brzeziny	1 262	1 224	1 257	1 305	0,8	103,4
2.	Dajtki	5 894	6 137	5 843	5 838	3,6	99,1
3.	Grunwaldzkie	6 479	6 363	6 187	6 051	3,7	93,4
4.	Gutkowo	1 882	2 063	2 138	2 149	1,3	114,2
5.	Jaroty	25 097	26 613	27 265	28 098	17,2	112,0
6.	Kormoran	18 104	17 288	16 778	16 559	10,1	91,5
7.	Kortowo	5 032	4 962	1 112	1 129	0,7	22,4
8.	Kościuszki	8 442	7 865	6 807	6 757	4,1	80,0
9.	Kętrzyńskiego	8 516	8 495	7 706	7 723	4,7	90,7
10.	Likusy	3 160	2 397	2 304	2 301	1,4	72,8

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

11.	Mazurskie	4 794	4 953	4 619	4 639	2,8	96,8
12.	Nad Jeziorem Długim	3 064	2 881	2 280	2 416	1,5	78,9
13.	Nagórki	12 415	13 229	13 028	12 791	7,8	103,0
14.	Pieczewo	11 235	11 095	11 020	10 953	6,7	97,5
15.	Podgrodzie	11 794	11 931	11 376	11 267	6,9	95,5
16.	Podleśna	10 234	10 384	10 340	10 415	6,4	101,8
17.	Pojezierze	14 290	13 865	13 399	13 252	8,1	92,7
18.	Wojska Polskiego	7 193	7 129	6 841	6 836	4,2	95,0
19.	Zatorze	7 362	7 322	7 081	7 020	4,3	95,4
20.	Zielona Górka	1 070	1 042	1 012	1 017	0,6	95,0
21.	Śródmieście	4 043	3 366	3 568	3 507	2,2	86,7
22.	Redykajny			1 254	1 395	0,9	111,2
23.	Razem	171 362	170 604	163 215	163 418	100,0	99,6

Źródło: UM Olsztyn

Analizując liczbę ludności, zamieszkującej Olsztyn, w latach 2000 – 2003 wg ekonomicznych grup wieku zauważyć można systematyczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, i to zarówno wśród płci żeńskiej jak i męskiej, oraz wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Przyrost liczby ludności w grupie osób w wieku produkcyjnym miał miejsce wskutek przyrostu ludności w wieku niemobilnym (w wieku mobilnym zanotowano spadek liczby osób), przy czym więcej przybyło mężczyzn (973) aniżeli kobiet (946). W wieku poprodukcyjnym w roku 2003 również nastąpił wzrost liczby ludności w stosunku do roku 2000, jednakże w tym wypadku przybyło więcej kobiet (952) niż mężczyzn (502). Jak już wcześniej wspomniano w Olsztynie średnio na 100 mężczyzn przypada 116 kobiet i wskaźnik ten jest bardzo zróżnicowany w poszczególnych grupach wiekowych. I tak, na 100 mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym przypada zaledwie 98 kobiet (w roku 2001 - 93,7), w wieku produkcyjnym 107,8 (w roku 2001 - 108,1), natomiast w wieku poprodukcyjnym na 100 mężczyzn przypada aż 214,7 kobiet (w roku 2001 - 213,6). Sytuacja taka jest efektem niższej średniej wieku umieralności mężczyzn. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) uległ w roku 2003 kolejnemu, nieznacznemu obniżeniu w stosunku do roku 2000 (51) i wyniósł 48 osób.

Ludność Olsztyna według wieku (stan na 31.12.2003 r.) przedstawia tabela poniżej.

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

Grupy wiekowe	Liczba ludności
0 – 14	25 429
15 – 24	32 820
25 – 34	27 021
35 – 44	22 869
45 – 54	29 453
55 – 64	15 819
65 lat i więcej	19 664

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Dane na temat ludności według ekonomicznych grup wieku (stan w dniu 31 XII) przedstawia tabela poniżej.

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003
Ogółem	174 271	174 080	172 467	173 075
W wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat)	37 319	35 426	33 891	32 750
Mężczyźni	18 982	17 960	17 107	16 541
Kobiety	18 337	17 466	16 784	16 209
W wieku produkcyjnym (18-64 lata mężczyźni, 0-59 lat kobiety)	115 051	116 171	115 651	116 970
Mobilnym	76 126	75 710	75 317	75 389
Niemobilnym	38 925	40 461	40 334	41 581
Mężczyźni	55 318	55 825	55 634	56 291
Kobiety	59 733	60 346	60 017	60 679
W wieku poprodukcyjnym (65+ lat mężczyźni, 60+ lat kobiety)	21 901	22 483	22 925	23 355
Mężczyźni	6 920	7 170	7 255	7 422
Kobiety	14 981	15 313	15 670	15 933
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	51	50	49	48

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Analizując strukturę wiekową ludności Olsztyna według ekonomicznych grup wieku, w latach 1990 – 2003 zauważyć można tendencję, która jest zbliżona do tendencji występującej w kraju. W okresie tym nastąpił spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, o 10

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

punktów procentowych, przy jednoczesnym zwiększeniu udziału ludności, zarówno w wieku produkcyjnym jak i poprodukcyjnym, jednakże zdecydowanie większy przyrost nastąpił w grupie osób w wieku produkcyjnym (o 6 pkt. procentowych) aniżeli w wieku poprodukcyjnym (o 4 pkt. procentowe).

Dane na temat struktury wiekowej ludności Olsztyna w latach 1990-2003 przedstawia tabela poniżej.

Lata	Liczba ludności Stan w dniu 31.12	Wiek przedprodukcyjny	%	Wiek produkcyjny	%	Wiek poprodukcyjny	%
1990	162 935	47 520	28,9	100 357	61,6	15 526	9,5
1991	164 785	47 087	28,6	101 580	61,6	16 118	9,8
1992	164 882	46 292	28,1	101 911	61,8	16 679	10,1
1993	166 142	45 514	27,4	103 319	62,2	17 309	10,4
1994	166 955	44 534	26,7	104 484	62,6	17 937	10,7
1995	167 898	43 464	25,9	105 778	63,0	18 656	11,1
1996	168 711	42 228	25,0	107 050	63,5	19 433	11,5
1997	169 878	41 253	24,3	108 553	63,9	20 072	11,8
1998	170 904	39 971	23,4	110 254	64,5	20 679	12,1
1999	172 559	38 780	22,5	112 525	65,2	21 254	12,3
2000	174 271	37 319	21,4	115 051	66,0	21 901	12,6
2001	174 080	35 426	20,4	116 171	66,7	22 483	12,9
2002	172 467	33 891	19,65	115 651	67,06	22 925	13,3
2003	173 075	32 750	18,92	116 970	67,58	23 355	13,5

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Ludność Olsztyna stanowi 12,1% (w roku 2001 -11,8%) mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego i 0,5% mieszkańców Polski.

Struktura ludności Olsztyna, według ekonomicznych grup wieku, na tle struktury wojewódzkiej czy krajowej charakteryzuje się w głównej mierze większym procentowym udziałem ludności w wieku produkcyjnym (o 4,9% więcej aniżeli w województwie i 4,7 w kraju), niższym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym (o 5,2% mniej niż w województwie i 3% niż w kraju) jak również niższym, w stosunku do średniej krajowej, udziałem osób w wieku poprodukcyjnym (o 1,7%).

Strukturę wiekową ludności Olsztyna na tle województwa i kraju (stan na 31 XII 2001 i 2003) przedstawia tabela poniżej.

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

Wyszczególnienie	Liczba ludności ogółem	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%
Polska							
2001	38 632 453	8 970 682	23,2	23 919 797	61,9	5 741 974	14,9
2003	38 190 608	8 349 808	21,9	24 038 777	62,9	5 802 023	15,2
Województwo							
2001	1 469 274	373 337	25,4	909 170	61,9	186 767	12,7
2003	1 428 885	343 742	24,1	896 466	62,7	188 677	13,2
Olsztyn							
2001	174 080	35 426	20,4	116 171	66,7	22 483	12,9
2003	173 075	32 750	18,9	116 970	67,6	23 355	13,5

Zródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Saldo migracji ogółem w Olsztynie, niezmiennie od wielu lat, jest dodatnie i w latach 2002 – 2003 wynosiło odpowiednio: 585 i 446 osób, jednakże w porównaniu do lat 1997 – 1999, kiedy saldo migracji było największe na przestrzeni ostatnich 14 lat, nastąpił spadek o około 50%. Jest to wynikiem, w głównej mierze, zmniejszonego napływu ludności w ramach migracji wewnętrznej, przy jednocześnie zwiększonym poziomie odpływu ludności (w latach 2002-2003 zanotowano największy odpływ ludności na przestrzeni lat 1990-2003). Saldo migracji wewnętrznej przez wszystkie lata, zaprezentowane w poniższym zestawieniu, było dodatnie, co oznacza, że więcej osób zamieszkujących w Polsce do Olsztyna migrowało aniżeli wyjeżdżało z miasta, natomiast odwrotna sytuacja występuje w przypadku migracji zewnętrznych. Saldo migracji zewnętrznych od lat jest ujemne, jednakże w roku 2003 zdecydowanie zmalało w porównaniu do lat 1997 - 1999.

Poziom migracji wewnętrznych i zewnętrznych przedstawia tabela poniżej.

Lata	Liczba ludności Stan w dniu 31.12	Migracje wewnętrzne		Saldo migracji wewn.	Migracje zewnętrzne		Saldo migracji zewn.	Saldo migracji ogółem
		Napływ	Odpływ		Napływ	Odpływ		
1990	162 935	2 670	1 377	1 293	24	275	-251	1 042
1991	164 785	2 658	1 281	1 377	63	121	-58	1 319
1992	164 882	2 557	1 383	1 174	72	122	-50	1 124
1993	166 142	2 101	1 137	964	69	111	-42	922
1994	166 955	1 939	1 277	662	50	106	-56	606
1995	167 898	2 154	1 271	883	63	148	-85	798
1996	168 711	1 999	1 333	666	55	106	-51	615

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

1997	169 878	2 535	1 282	1 253	70	103	-33	1 220
1998	170 904	2 664	1 454	1 210	45	161	-116	1 094
1999	172 559	2 685	1 503	1 182	43	172	-129	1 053
2000	174 271	2 130	1 478	652	66	211	-145	507
2001	174 080	2 255	1 512	743	66	132	-66	677
2002	172 467	2 489	1 794	695	44	154	-110	585
2003	173 075	2 419	1 889	530	74	138	-64	466

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Przyrost naturalny (mierzony jako różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a zgonami), w przeciwieństwie do tendencji ogólnokrajowych, jest dodatni i w latach 2002 – 2003 wynosił odpowiednio 1,6 i 1,0 na 1000 mieszkańców. Liczba żywych urodzeń jak również zgonów, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, oscyluje w podobnych granicach jak w latach 1998 – 2001. Wskaźnik urodzeń wynosił odpowiednio 8,59 i 8,21, natomiast zgonów – 7,0 i 7,2. Wyraźna jest natomiast różnica, jeśli odniesiemy te wartości do notowanych na początku lat 90-tych. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców spadły o ponad 30 punktów procentowych natomiast liczba zgonów zmalała o blisko 8.

Wybrane dane na temat ludności Olsztyna w latach 1990 – 2001 przedstawia tabela poniżej.

Lata	Liczba ludności Stan w dniu 31.12	Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców	Zgony na 1000 mieszkańców	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców
1990	162 935	12,1	7,8	4,3
1991	164 785	11,6	8,1	3,4
1992	164 882	10,9	7,9	3,0
1993	166 142	9,7	7,5	2,2
1994	166 955	10,2	7,5	2,7
1995	167 898	9,4	7,6	1,8
1996	168 711	9,2	7,1	2,1
1997	169 878	8,8	7,0	1,8
1998	170 904	8,4	7,4	1,1
1999	172 559	8,5	7,3	1,1
2000	174 271	8,6	7,2	1,4
2001	174 080	8,79	7,3	1,5
2002	172 467	8,59	7,0	1,6
2003	173 075	8,21	7,2	1,0

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

Liczba zawartych małżeństw w latach 2002 – 2003 wyniosła odpowiednio 788 i 829, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców stanowi odpowiednio 4,7 i 5,0. Wartości te są zbliżone do zanotowanych w latach wcześniejszych a różnice mieszczą się w granicach błędu statystycznego. Zwiększyła się natomiast zdecydowanie liczba rozwodów. W 2003 roku zanotowano ich 523, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje wskaźnik na poziomie 3,1 (o blisko 30% więcej aniżeli w latach 2000 – 2002).

Dane na temat ruchu naturalnego ludności przedstawia tabela poniżej.

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003
w liczbach bezwzględnych				
Małżeństwa.....	868	782	788	829
Rozwody.....	403	416	381	523
Urodzenia żywe	1428	1469	1431	1373
Zgony.....	1188	1225	1163	1211
w tym niemowląt	11	4	6	5
Przyrost naturalny.....	240	244	268	162
Na 1000 ludności				
Małżeństwa.....	5,2	4,7	4,7	5,0
Rozwody.....	2,4	2,4	2,3	3,1
Urodzenia żywe	8,6	8,8	8,6	8,2
Zgony.....	7,2	7,3	7,0	7,2
w tym niemowląt ^c	7,7	2,7	4,2	3,6
Przyrost naturalny.....	1,4	1,5	1,6	1,0
Saldo migracji.....	3,1	4,1	3,5	2,8

^a Zameldowania na pobyt stały. ^b Wymeldowania z pobytu stałego. ^c Na 1000 urodzeń żywych

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Przyrost rzeczywisty ludności zamieszkującej Olsztyn w roku 2003 był dodatni i wyniósł 0,628 w przeliczeniu na 1000 ludności. W porównaniu z innymi wybranymi miastami, będącymi siedzibą władz regionalnych jest to wartość bardzo dobra, bowiem w większości miast wskaźnik ten był ujemny, co prezentuje poniższe zestawienie.

Miasto	Przyrost w 1000 osób
Olsztyn	+0,628
Białystok	+0,110
Lublin	-0,739
Opole	-1,527
Poznań	-0,557
Szczecin	-2,301
Bydgoszcz	-0,843

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

2.5.2. Bezrobocie

Miejski Urząd Pracy w Olsztynie jest jednostką organizacyjną samorządu powiatowego w Olsztynie. Podlega Prezydentowi Miasta Olsztyn.

Powstał z dniem 01.04.2000r. z podziału Powiatowego Urzędu Pracy w Olsztynie na 2 jednostki organizacyjne: Miejski Urząd Pracy w Olsztynie i Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego (decyzja Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 17.02.2000r.) Z uwagi na fakt, iż obydwie urzędy zlokalizowane są na terenie jednej nieruchomości oraz to, że podejmują wspólne działania na rzecz lokalnej społeczności oraz pracodawców, w celu zapewnienia prawidłowej organizacji pracy w/w urzędy działają jako Zespół Urzędów Pracy.

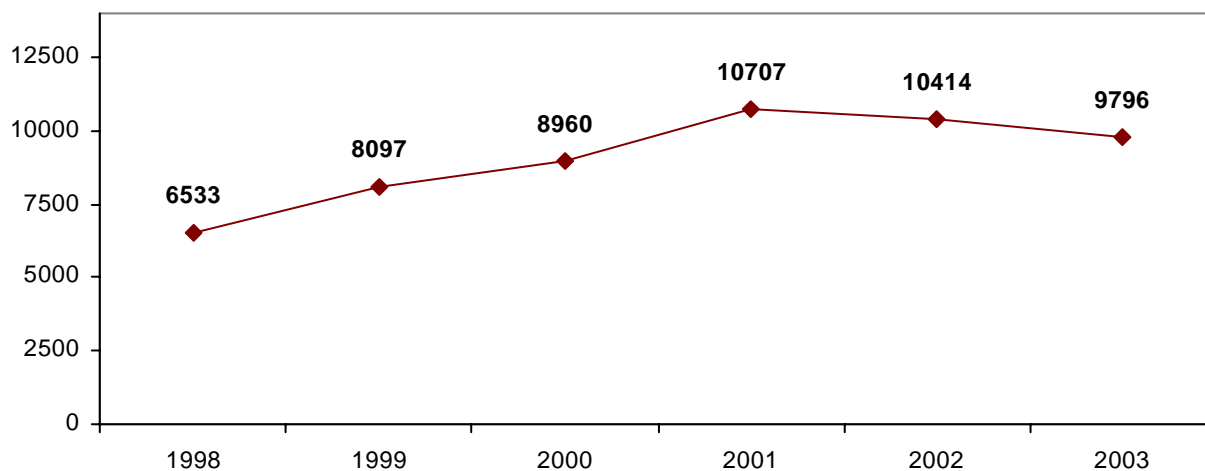
Podstawowe funkcje urzędu to:

1. Pośrednictwo pracy-działalność w zakresie pośrednictwa pracy prowadzona jest na wysoce konkurencyjnym rynku pracy, gdzie kandydatów na większość wolnych miejsc pracy pracodawcy znajdują przy użyciu bardzo różnych kanałów, w większości poza urzędami pracy.
2. Informacja o rynku pracy- informacja o rynku pracy polega zarówno na zbieraniu danych i tworzeniu tej informacji jak i wykorzystaniu oraz interpretowaniu tej wiedzy.
3. Zarządzanie programami rynku pracy- zarządzanie programami rynku pracy to: pomoc w poszukiwaniu pracy, doradztwo zawodowe, programy szkoleniowe i edukacyjne oraz programy finansowe wspomagające tworzenie nowych miejsc pracy i zatrudnianie bezrobotnych.
4. Administracja w zakresie świadczeń dla bezrobotnych.
5. Administracja w zakresie zasiłków dla bezrobotnych oraz innych świadczeń pieniężnych (zasiłki i świadczenia przedemerytalne, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, dodatki szkoleniowe stypendia stażowe i szkoleniowe) oraz zarządzanie ubezpieczeniem bezrobotnych opartym na świadczeniach finansowanych z budżetu państwa.
6. Obsługa poszukujących pracy nie posiadających statusu osób bezrobotnych.
7. Refundowanie wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Na koniec miesiąca grudnia 2003r. w urzędzie pracy zarejestrowanych było 9.796 osób. W porównaniu z analogicznym okresem 2002 roku liczba bezrobotnych zmalała o 618 osób to jest o 5,9%. Spadek liczby bezrobotnych notuje się od roku 2002.

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

Bezrobotni w latach 1998 – 2003 stan na 31 grudnia

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

W poszczególnych miesiącach roku 2002 i 2003 roku stopa bezrobocia przedstawiała się następująco:

Miesiąc	Rok 2002		Rok 2003	
	miasto	wojew.	miasto	wojew.
Styczeń	12,9	29,4	13,0	29,6
Luty	13,0	29,5	13,0	29,7
Marzec	12,9	29,3	12,9	29,4
Kwiecień	12,8	28,8	12,6	28,8
Maj	12,3	27,9	12,3	28,1
Czerwiec	12,4	28,0	12,2	27,9
Lipiec	12,4	28,1	12,1	27,8
Sierpień	12,4	28,0	12,0	27,7
Wrzesień	12,3	28,1	11,9	27,5
Październik	12,3	28,1	11,7	27,4
Listopad	12,3	28,3	11,7	27,7
Grudzień	12,5	28,8	11,9	28,3

Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

Dane na temat bezrobotnych wg poziomu wykształcenia (stan na dzień 31 grudnia 2002 i 2003r.) przedstawia poniższa tabela.

Wykształcenie	Rok 2002		Rok 2003	
	bezrobotni ogółem	kobiety	bezrobotni ogółem	kobiety
Wyższe	1 157	704	1 132	694
Policealne i średnie zawodowe	2 574	1 557	2.378	1 453
Średnie ogólnokształcące	919	681	946	692
Zasadnicze zawodowe	2 961	1 207	2 723	1 079
Gimnazjalne i poniżej	2 803	1 389	2 617	1 289

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Bezrobotni wg wieku – stan na 31 grudnia 2002 i 2003r.

Wiek	Rok 2002		Rok 2003	
	bezrobotni ogółem	kobiety	bezrobotni ogółem	kobiety
18 – 24 lata	2 250	1 196	1 985	1 052
25-34 lata	2 902	1 714	2 693	1 619
35-44 la ta	2 415	1 340	2 165	1 186
45-54 lata	2 551	1 220	2 595	1 269
55-59 lata	234	68	294	81
60-64 lata	62	-	64	-

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy – stan na 31 grudnia 2002 i 2003r.

Czas pozostawania bez pracy	Rok 2002		Rok 2003	
	bezrobotni ogółem	kobiety	bezrobotni ogółem	kobiety
do 1 m-ca	823	335	736	327
1-3 m-cy	1 526	646	1 534	702
3-6 m-cy	1 465	774	1 314	650
6-12 m-cy	1 696	828	1 506	747
12-24 m-cy	1 898	1 009	1 592	856
powyżej 24 m-cy	3 006	1 946	3 114	1 925

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Na dzień 31.12.2003r. udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych przekraczał połowę zarejestrowanych – 53,2%. Z przedstawionych powyżej danych statystycznych wynika, że kobiety cechuje znacznie niższy poziom aktywności zawodowej, znacznie więcej kobiet

pozostaje bez pracy ponad 24 m-ce niż wynikałoby to z udziału kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych. Oznacza to, że kobietom trudniej jest znaleźć pracę niż mężczyznom, pomimo tego, że posiadają wyższe kwalifikacje. Pracodawcy chętniej zatrudniają mężczyzn w obawie przed zwolnieniami lekarskimi związanymi z opieką nad dziećmi lub macierzyństwem. Ponadto olsztyński rynek pracy charakteryzuje się większą liczbą ofert pracy typowych dla mężczyzn, np.: w budownictwie, transporcie.

Młodzież w wieku do 24 roku życia – wg stanu na dzień 31.12.2003r. stanowi 20,3% ogółu bezrobotnych. Brak doświadczenia zawodowego oraz mała umiejętność poszukiwania pracy powoduje trudności w znalezieniu przez młodzież pierwszej pracy. Ta grupa bezrobotnych bez finansowego wspomaganie zatrudnienia środkami Funduszu Pracy ma niewielkie szanse znalezienia pracy. Sytuacja na rynku pracy powoduje, że pracodawcy zatrudniają absolwentów szkół w zasadzie wyłącznie w ramach zawartych z urzędem pracy umów absolwenckich oraz stażowych.

Uciekając od bezrobocia młodzież intensywnie podwyższa swoje kwalifikacje. W roku 1999 w Olsztynie młodzież z wykształceniem poniżej średniego stanowiła 27,7% ogółu zarejestrowanych absolwentów, a w 2003 udział ten zmniejszył się do 13,5%

Dane na temat bezrobotnych absolwentów wg stanu na dzień 31 grudnia przedstawia tabela poniżej.

Wyszczególnienie	1999r.	2000r.	2001r.	2002r.	2003r.
Absolwenci ogółem	444	542	570	627	570
w tym ze szkół:					
Wyższych	116	183	244	317	306
Policealnych i średnich zawodowych	77	59	80	73	109
Średnich ogólnokształcących	128	163	140	151	78
Zasadniczych zawodowych	119	136	106	86	60
Pozostałych	4	1	0	0	17

Źródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Sytuacja na rynku pracy powoduje, że nawet dyplom wyższej uczelni nie gwarantuje zatrudnienia.

Na dzień 31.12.2003r. w Miejskim Urzędzie Pracy w Olsztynie zarejestrowanych było 4.706 osób pozostających bez pracy powyżej 12 m-cy, co stanowiło 48,0% ogółu bezrobotnych.

Osoby bezrobotne powyżej 24 m-cy stanowiły 31,8% ogółu bezrobotnych. W porównaniu z rokiem 2002 liczba osób długotrwale bezrobotnych zmalała. Bezrobocie długotrwale dotyka częściej kobiet i pozostają one dłużej bez pracy niż mężczyźni.

Długotrwały charakter bezrobocia oznacza, że duża część osób traci prawo do zasiłku. Osoby długotrwale bezrobotne dezaktywizują się zawodowo, tracą umiejętności i nawyki zawodowe, stają się mało atrakcyjne dla pracodawców, co oznacza, że coraz trudniej znaleźć im pracę.

Utrzymuje się wysoki poziom zarejestrowanych osób posiadających niskie kwalifikacje zawodowe – ok. 54,5% ogółu bezrobotnych posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjalne i poniżej. Przyczyny wysokiego udziału osób o niskich kwalifikacjach są następujące:

- zaniechanie edukacyjne pewnych grup społecznych i często brak możliwości podjęcia dalszej nauki,
- niskie aspiracje edukacyjne i zawodowe pewnych środowisk społecznych,
- łatwa wymienialność tej grupy pracowników – są zwalniani w pierwszej kolejności, a równocześnie brak jest zainteresowania pracodawców podnoszeniem kwalifikacji tych pracowników.

W trudnej sytuacji pozostają bezrobotni bez prawa do zasiłku. Grupa ta na koniec 2003r. stanowiła 91% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. Tak mało osób z Olsztyna ma prawo do zasiłku z uwagi na krótki 6 m-czny okres jego pobierania, a także z uwagi na coraz większe trudności w przepracowaniu 365 dni będących podstawą do jego nabycia.

Większość bezrobotnych w Olsztynie to osoby, które przed rejestracją były zatrudnione. Wg stanu na 31.12.2003r. spośród 9.796 osób bezrobotnych – 2.429 to osoby dotychczas nie pracujące.

2.5.3. Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą z dnia 29 listopada 1990 roku o pomocy społecznej obowiązek wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej spoczywa m.in. na organach jednostek samorządu terytorialnego. Pomocy udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- ochrony macierzyństwa i wielodzietności,

- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej choroby,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- alkoholizmu i narkomanii,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizują:

- Urząd Miasta – Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej,
- Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych,
- Dom Dziecka,
- Świetlice Terapeutyczne,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Dom Pomocy Społecznej Kombatant,
- Dom Pomocy Społecznej przy ulicy Bałtyckiej,
- KM Państwowej Straży Pożarnej w zakresie zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych.

Wydatki budżetowe na opiekę społeczną wyniosły w 2003 roku 54.884.625 zł. Źródłem finansowania wydatków były środki własne (52,7%) i środki pochodzące z budżetu państwa (47,3%).

Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Placówki, zgodnie z ustawą, zapewniają dziecku całodobową, ciągłą lub okresową opiekę oraz zaspakajają niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, społeczne, religijne, a także zapewniają korzystanie ze świadczeń zdrowotnych i kształcenia. Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych jest zadaniem własnym powiatu, na które w roku 2003 przeznaczono kwotę 4.819.842 zł. a wydatkowano 4.793.971 zł. Podział środków z dotacji budżetu państwa określają stawki na 1 wychowanka, które w 2003 roku kształtowały się na poziomie:

- Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych – 1.917 zł,
- Dom Dziecka – 1.371 zł,
- Rodzinny Dom Dziecka – 1.263 zł,
- Rodzinny Dom Dziecka nr 2 – 1.263 zł,

- Świetlica Terapeutyczna nr 1 i 2 – 72 zł.

Wyżej wymienione jednostki objęły łącznie opieką 400 osób. Wydatki poniesione w w/w wysokości pokryły również koszty usamodzielnienia wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, na ten cel przeznaczono 272.247 zł, oraz dotacje dla jednostek nie zaliczanych do sektora finansów publicznych, ale mających na celu zapewnienie dzieciom opieki i wychowania. Należą do nich Towarzystwo Przyjaciół Dzieci i Stowarzyszenie „Pomoc Dzieciom” Archidiecezji Olsztyńskiego – przeznaczono na ten cel 164.400 zł.

Domy Pomocy Społecznej

Domy Pomocy Społecznej powinny zapewniać swoim mieszkańcom całodobową opiekę oraz zaspakajać niezbędne potrzeby bytowe, opiekuńcze, wspomagające oraz edukacyjne. Na te cele z kasy Miasta przeznaczono w 2003 roku kwotę 5.498.768 zł, z czego 45,3% ze środków własnych a 54,7% z dotacji z budżetu państwa.

Dom Pomocy Społecznej dla Małych Dzieci

Funkcjonuje on w strukturze organizacyjnej MOPS i świadczy opiekę stacjonarną dzieciom do 6 roku życia oraz kobietom ciężarnym i karmiącym. W 2003 roku opieką stacjonarną objętych było 60 podopiecznych – 33 osoby przebywały od 2002 roku a 27 przyjęto w 2003 (w tym 6 matek). Świadczone w stosunku do nich usługi opiekuńczo-wychowawcze, edukacyjne, terapeutyczne, diagnostyczne i socjalno-prawne. W wyniku wsparcia socjalnego oraz współpracy z organizacjami wspierającymi rodziny, w 2003 roku 44 dzieci opuściło placówkę, w tym:

- 23 powróciło do domu rodzinnego,
- 3 umieszczono w rodzinie zastępczej,
- 11 umieszczono w rodzinie adopcyjnej,
- 7 skierowano do innych placówek.

Od listopada 2003 roku Dom uruchomił pobyt dzienny w ramach programu „Równy start” dla dzieci w wieku 4-5 lat. Jego założenia to:

- zminimalizowanie problemów egzystencjonalno-bytowych rodziców,
- naprawa relacji między rodzicami a dzieckiem,
- prawidłowy rozwój dziecka.

Na funkcjonowanie Domu przeznaczono w 2003 roku 1.277.654 zł.

Dom Samotnej Matki z Dzieckiem

Funkcjonuje również w strukturze MOPS i posiada 3 filie miejskie, które w 2003 roku zapewniły schronienie dla 27 samotnych matek oraz 61 dzieci. W ramach działań terapeutycznych 8 matek brało udział w szkoleniu edukacyjnym a 10 uczestniczyło w cyklu zajęć profilaktyczno-edukacyjnych w ramach programu „Życie i miłość”. Ponadto mieszkańcy brali udział w imprezach kulturalno-oświatowych, sportowych, rekreacyjnych i in. Dom współpracuje z Radą Osiedla Grunwaldzkiego, Internatem Szkół Medycznych oraz korzysta z usług wolontariuszy. W 2003 roku wydatki poniesione na Dom sięgnęły kwoty 105.995 zł.

Dom Pomocy Społecznej „Kombatant”

Jest on jednostką organizacyjną Miasta o charakterze ponadlokalnym, zapewniającym opiekę całodobową ludziom starym, przewlekle somatycznie chorym. W 2003 roku w Domu przebywało 141 osób na pobyt stały i 30 na pobyt dzienny. Liczba oczekujących wg stanu na koniec roku wynosiła 133 osoby. Pensjonariusze mieszkają przeważnie w segmentach jednoosobowych z węzłem sanitarnym i przedpokojem. Wśród podopiecznych są osoby ze schorzeniami narządu ruchu, przewlekle somatycznie chore, cierpiące na chorobę Alzheimera oraz po wylewach i udarach. Na realizację zadań wydatkowano kwotę 3.099.427 zł.

Dom Pomocy Społecznej przy ul. Bałtyckiej

Powołany został w 2003 roku w celu świadczenia usług dla osób wymagających całodobowej opieki ze względu na wiek lub chorobę. Przedmiotem działalności jest świadczenie usług bytowych i opiekuńczych. Wydatki w 2003 roku wyniosły 40.000 zł i pochodziły w całości z dotacji budżetu państwa na realizację zadań własnych powiatu.

Ośrodki wsparcia

Funkcjonowanie Ośrodków jest formą świadczenia usług opiekuńczych, które powinny zapewniać podopiecznym całodzienny pobyt, podstawowe świadczenia opiekuńcze, rekreacyjno-kulturalne, rehabilitacyjne, edukacyjne oraz posiłki w trakcie pobytu. W 2003 roku na działania i funkcjonowanie Ośrodka wydatkowano kwotę 4.318.534 zł.

Schronisko dla Bezdomnych

Funkcjonuje ono od 1989 roku i składa się z 2 pawilonów na 106 miejsc noclegowych. W pawilonie A jest 17 pokoi z 68 miejscami dla osób bezdomnych nieposiadających żadnego

dochodu, natomiast w pawilonie B jest 18 pokoi z 38 miejscami dla osób niepełnosprawnych, posiadających własny dochód i opłacających swój pobyt. Schronisko zapewnia mieszkańcom miejsca noclegowe, wyżywienie, środki czystości, lekarstwa, odzież i obuwie. W 2003 roku w schronisku przebywało średniomiesięcznie 156 osób (najwięcej w okresie zimowym). Wydatki związane z funkcjonowaniem Schroniska wyniosły 560.693 zł.

Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi.

Prowadzenie Domu jest zadaniem zleconym gminie. Środki finansowe na funkcjonowanie Domu w 2003 roku wyniosły 358.472 zł i w 93% pochodziły z budżetu państwa. Zadaniem placówki jest przywracanie osobom z zaburzeniami psychicznymi zdolności do samoopieki, prowadzenie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz kształtowanie umiejętności pensjonariuszy do spędzenia wolnego czasu. Dom posiada 60 miejsc i średniomiesięczną opieką obejmował 62 osoby. Ogółem w roku 2003 ze wsparcia placówki skorzystało 87 osób.

Dzienne Domy Pomocy Społecznej

Funkcjonują one w strukturze MOPS i w ich skład wchodzi 10 placówek, usytuowanych w różnych miejscach Miasta. Dysponują one łącznie 354 miejscami. W 2003 roku liczba osób korzystających z nich wynosiła 842 a średnia miesięczna liczba osób 561. Wydatki poniesione w 2003 roku w związku z funkcjonowaniem placówek wyniosły 3.046.424 zł.

Rodziny zastępcze

Do zadań własnych powiatu należy organizowanie pomocy w rodzinach zastępczych oraz udzielanie pomocy finansowej na częściowe pokrycie kosztów przyjmowania i utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej. Działania te są skierowane do dzieci, których rodzice pozbawieni zostali częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej. W 2003 roku z tej formy pomocy skorzystało 213 rodzin, w tym 266 dzieci, na kwotę 1.937.639 zł. Ponadto udzielono pomocy finansowej skierowanej na usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem 19 dzieci na kwotę 86.307 zł oraz na kontynuację nauki 98 dzieci, na kwotę 491.474 zł. Pieniądze te pochodziły z dotacji z budżetu państwa. Ponadto ze środków własnych sfinansowano pomoc rzeczową na usamodzielnienie 28 dzieci na kwotę 136.164 zł.

Żłobki miejskie

Zespół Żłobków Miejskich sprawuje dzienną opiekę i zapewnia wyżywienie dzieciom w wieku od 4 m-cy do 3 lat. W 2003 roku funkcjonowały 4 żłobki na łączną liczbę 245 miejsc. Średniomiesięczna liczba dzieci uczęszczających wynosiła 198 a wskaźnik wykorzystania

miejsce kształtował się na poziomie 77,34%. Wydatki poniesione na funkcjonowanie żłobków wyniosły w 2003 roku 2.712.457 zł i pochodziły z budżetu Miasta.

Miejski Zespół d/s Orzekania Niepełnosprawności

W 2003 roku wpłynęło do Zespołu 3.213 wniosków, z czego 855 dotyczyło wydania orzeczenia dla osób do 16 roku życia a 2.358 dla osób starszych. W trakcie roku Zespół wydał 3.412 orzeczeń, z czego 1.034 osobom do 16 roku życia. Na funkcjonowanie Zespołu w roku 2003 przeznaczono kwotę 269.072 zł.

Ponadto z kasy Miasta w 2003 roku sfinansowano m.in. powszechne ubezpieczenia zdrowotne dla 1.427 osób pobierających renty socjalne, zasiłki stałe i gwarantowane zasiłki okresowe. Udzielono również zasiłków i pomocy w naturze dla 4.799 rodzin (12.312 osób) na kwotę 2.054.714 zł. Dodatki mieszkaniowe w 2003 roku pochłonęły kwotę 11.279.882 zł a zasiłki pielęgnacyjne, rodzinne i wychowawcze – 718.639 zł. Na funkcjonowanie Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie w roku 2003 wydatkowano kwotę 133.900 zł. Ważnym elementem opieki społecznej są również usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Zadania te spełniał w roku 2003 MOPS oraz zlecał je innym podmiotom. Ogółem w 2003 udzielono pomocy 449 osobom (352.804 godzin) a kwota wydana na ten cel wyniosła 2.635.661 zł.

Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie w 2003 roku

W roku 2003 w kręgu zainteresowań zawodowej służby socjalnej było 10 262 rodziny tj. 22 660 osób w rodzinie, korzystających z różnych form pomocy, w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej 2 885 rodzin tj. 5 557 osób w rodzinie. Praca socjalna skierowana była na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

Powody przyznawania pomocy	Liczba rodzin
ubóstwo	3 100
sieroctwo	25
bezdomność	181
potrzeba ochrony macierzyństwa	511
bezrobocie	3 175
niepełnosprawność	2 539
długotrwała choroba	2 422
bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	1 768

Zródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

Na realizację zadań własnych gminy wykorzystano 5 225 554 zł. Pomocą materialną i usługami opiekuńczymi objęto 4 991 rodzin tj. 11 981 osób w rodzinie.

Forma pomocy	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia	Kwota świadczeń w PLN
1. Schronienie	26	8 820
2. Posiłki	1 515	573 486
3. Ubranie	56	17 270
4. Usługi opiekuńcze	449	2 603 062
5. Świadczenia zdrowotne (leki, pokrycie kosztów pobytu w szpitalu, sprzęt medyczny)	501	21 614
6. Zdarzenia losowe	18	29 580
7. Sprawienie pogrzebu	20	30 022
9. Zasiłki celowe (np. opał, żywność, opłaty mieszkaniowe, bieżące potrzeby, kolonie, zasiłki celowe specjalne)	3 797	1 941 700
OGÓŁEM		5 225 554

Zródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

Przyznane środki na realizację zadań własnych nie zabezpieczyły w pełni podstawowych potrzeb podopiecznych. W większości wykorzystywane były na pokrycie kosztów opłat mieszkaniowych, żywności i potrzeby bieżące. Na realizację zadań zleconych gminie wykorzystano 8 569 773 zł. Pomocą materialną objęto 3 441 rodzin tj. 8 623 osoby w rodzinie.

Forma pomocy	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia	Kwota świadczeń w zł
1. Zasiłki stałe	264	1 060 600
2. Zasiłki stałe wyrównawcze	748	2 361 776
3. Zasiłki okresowe gwarantowane	253	847 445
4. Zasiłki okresowe specjalne	213	35 644
5. Zasiłki okresowe	1 222	243 663
6. Renty socjalne	851	2 644 047
7. Zasiłek macierzyński okresowy	354	331 272
8. Macierzyński zasiłek jednorazowy	296	60 099
9. Specjalistyczne usługi opiekuńcze	3	32 600
10. Składki na ubezpieczenie społeczne	451	571 685
11. Składki na ubezpieczenie zdrowotne	1 427	380 942
OGÓŁEM		8 569 773

Zródło: Raport o stanie miasta Olsztyn, 2003

W 2003 roku udzielono pomocy 3 repatriantom. Łączny koszt świadczenia wyniósł 22 822,11 zł.

2.5.4. Mieszkalnictwo

2.5.4.1. Sytuacja mieszkaniowa w mieście

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w Olsztynie jest 58.791 mieszkań zamieszkałych, na które składa się 207.111 izb. Oznacza to, że średnio w 1 mieszkaniu jest 3,52 izby. Powierzchnia użytkowa mieszkań wynosi w sumie 3.342.019 m², co w przeliczeniu na 1 mieszkanie daje wartość 56,8 m². Ludność zamieszkująca mieszkania wynosi 166.348 osób a więc w 1 mieszkaniu zamieszkuje przeciętnie 2,83 osoby a na 1 osobę w mieszkaniu przypada 20 m² powierzchni użytkowej.

Liczba gospodarstw domowych mieszkających w mieszkaniach wynosiła w Mieście wg NSP 68.842, a to oznacza, że ponad 10 tys gospodarstw domowych nie dysponuje własnymi mieszkaniami i zamieszkują oni wspólnie z innymi. Mieszkań zamieszkałych przez 2 gospodarstwa domowe jest 6.303 i zamieszkuje w nich prawie 24 tys osób natomiast mieszkań z 3 i więcej gospodarstwami domowymi jest w Mieście 1.552, a zamieszkuje w nich prawie 8 tys osób. Przeciętna liczba gospodarstw domowych w 1 mieszkaniu w Olsztynie wynosi 1,17.

Spośród ogólnej liczby mieszkań w Olsztynie, których jest 61.693, 95,3% stanowią mieszkania zamieszkane stale a 3,8% mieszkania niezamieszkane. Wśród tych drugich większość stanowią mieszkania przeznaczone do stałego zamieszkania, natomiast przeznaczonych do rozbiórki i opuszczonych jest w Mieście tylko 86.

Spośród ogólnej liczby mieszkań zamieszkałych stale w Mieście 26,4% stanowi własność osób fizycznych, 55,6% spółdzielni mieszkaniowych a 13,5% gminy. Pozostałe mieszkania stanowią własność Skarbu Państwa, Zakładów pracy i innych podmiotów.

Najwięcej mieszkań w Olsztynie było wybudowanych w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiąty XX wieku, stanowią one około 44% zasobów mieszkaniowych miasta. Stosunkowo dużo jest również mieszkań starych, wybudowanych przed II Wojną Światową – stanowią one prawie 11% wszystkich mieszkań w Mieście. Największy odsetek, bo prawie 65%, mieszkań sprzed wojny znajduje się w posiadaniu gminy i osób fizycznych (33%).

Prawie 100% mieszkań zamieszkałych wyposażonych jest w wodociąg a 98,6% w ustęp splukiwany wodą. Ponad 97% mieszkań posiada łazienkę, w tym ogrzewaną poza mieszkaniem – 63,4%. Większość mieszkań wybudowanych po wojnie prawie w 100%

posiada łazienki, natomiast budynki wybudowane przed rokiem 1918 w 83% a w okresie międzywojennym w 91,3%. W mieszkaniach stanowiących własność gminy tylko 85,7% mieszkań ma łazienkę.

W centralne ogrzewanie, zarówno zbiorowe jak i indywidualne, wyposażonych jest w mieście 94,6% mieszkań, przy czym mieszkania stanowiące własność gminy mają procent wyposażenia na poziomie 73,5.

Liczba budynków zamieszkałych w Mieście wynosi 7.778 z czego budynki mieszkalne stanowią 99,1%. Większość budynków mieszkalnych stanowi własność osób fizycznych – 65% i własność wspólną – 18%. Budynków sprzed II Wojny Światowej jest ponad 20%. W wodociąg wyposażonych jest 99,9% budynków, w kanalizację 99,7% a w centralne ogrzewanie – 86,2%. 92,3% budynków w Mieście wyposażonych jest w gaz z sieci.

2.5.4.2. Budynki i lokale w zasobach gminy

W zasobach gminy Olsztyn, według stanu na dzień 31 grudnia 2003 roku, znajdowało się ogółem 1.209 budynków, z czego 58% stanowiły budynki wspólnot mieszkaniowych, 40,7% budynki w 100% gminy i 1,3% budynki w administracji tymczasowej. Największa liczba budynków znajdowała się w zasobach Zakładu Budynków Komunalnych nr III (25,3%) i nr I (25,2%). Olsztyńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego posiadało w swoich zasobach 20,1% budynków. Spośród budynków stanowiących 100% Gminy, budynki mieszkalne stanowiły 40,7%, garaże 30,9% a budynki użytkowe 28,5%.

Liczba lokali w zasobach Gminy w 2003 roku wynosiła ogółem 8.639, przy czym największa ich liczba znajdowała się w zasobach ZBK I (27,8%) i ZBK III (23,5%). Olsztyńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego dysponowało 14,8% lokali. W budynkach wspólnot mieszkaniowych znajdowało się 69,5% lokali, w budynkach stanowiących 100% Gminy 29,3% a w budynkach w administracji tymczasowej 1,3%. W lokalach Gminy 69% stanowiły lokale mieszkalne, 15,9% lokale użytkowe i 15,2% garaże. Największa liczba lokali mieszkalnych znajdowała się w zasobach Olsztyńskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego 22,6%, ZBK II 22,4% i ZBK IV 19,2%.

Ogólna powierzchnia zasobów Gminy i zasobów w administracji tymczasowej wynosiła w 2003 roku 451.212 m², z czego 63,4% znajdowało się w budynkach wspólnot mieszkaniowych, w budynkach Gminy 35,2% i 1,5% w budynkach w administracji tymczasowej. W budynkach stanowiących 100% Gminy największa powierzchnia lokali znajdowała się w zasobach ZBK III - 42% i OTBS – 23,4%. Powierzchnia lokali mieszkalnych stanowiła 44,2%, powierzchnia lokali użytkowych 51,8% a garaży 4%.

2.5.5. Identyfikacja problemów

- estetyka miasta (oznakowanie wjazdów, parkingów),
- uboga oferta uzupełniająca (infrastruktura rekreacyjno - rozrywkowa) i brak propozycji rekreacyjnych dla mieszkańców,
- brak koncepcji zagospodarowania terenów wokół jezior,
- brak środków finansowych na wspieranie działalności stowarzyszeń,
- niewystarczający potencjał możliwości w zakresie pomocy społecznej (niedostatek mieszkań rówieśniczych, miejsc w pozostałych placówkach),
- brak kadry pedagogicznej w niektórych specjalnościach: informatyka, filologia języków obcych, ekonomia, prawo, mechanika, a nadmiar specjalistów w zakresie pedagogiki wczesnoszkolnej,
- niedostosowanie kwalifikacji bezrobotnych do oferowanych miejsc pracy,
- zbyt małe środki na realizację zadań pomocy społecznej,
- zadłużenie szpitali,
- brak woli politycznej do podejmowania trudnych decyzji np. w zakresie rozwiązywania problemów lokalowych szkół ponad-podstawowych,
- brak odpowiedniej bazy rekreacyjno-sportowej,
- niedobór środków finansowych na rozwój budownictwa,
- zły stan techniczny wielu budynków,
- brak polityki prywatyzacji zasobów mieszkaniowych,
- brak mieszkań.

2.6. Współpraca międzynarodowa

Ruch miast bliźniaczych jest znany od wielu lat i wydaje się być naturalnym elementem życia samorządowego. Wspólne dziedzictwo kulturowe, cywilizacja europejska oraz jej wartości: wolność, prawa człowieka oraz solidarność, stanowiły dobre fundamenty związków bliźniaczych. Ich charakter dzisiaj jest bardzo zróżnicowany – od spontanicznych kontaktów kulturalnych do ścisłego współdziałania w sposób zorganizowany i oparty na wiedzy specjalistycznej. Specyfika kontaktów polega na bezpośrednim zaangażowaniu mieszkańców gminy, organizacji i stowarzyszeń lokalnych. Władze miasta poprzez oficjalne umowy i wizyty tworzą podstawy współpracy i przyjaznego klimatu.

Olsztyn ma podpisane umowy partnerskie z następującymi miastami:

- Rovaniemi (Finlandia) – od 1976 r.,
- Chateauroux (Francja) – od 1991r.,
- Gelsenkirchen (Niemcy) – od 1992 r.,
- Kaliningrad (Rosja)– od 1993 r.,
- Richmond (USA) – od 1995 r.,
- Łuck (Ukraina)– od 1997 r.,
- Offenburg (Niemcy) – od 1999 r.,
- Halmstad (Szwecja) - od 2003 r.

Większość z w/w umów zawartych było na zasadach „tradycyjnego” modelu współpracy, tzn. oparte były na przekonaniu, że wzajemne odwiedziny i spotkania wpływają na lepsze zrozumienie partnerów. Stąd też wymiana obejmowała z jednej strony aktywne osoby i środowiska z takich dziedzin jak kultura i sport, z drugiej strony nastawione na wymianę oraz udział w organizowanych przedsięwzięciach ludzi młodych, uczniów i studentów.

Specyficzna sytuacja miała miejsce w przypadku Offenburga, gdzie miasta zawarły porozumienie dopiero w 1999 r., ale liczne kontakty istniały znacznie wcześniej, bo od 1981 r. Początkowo opierały się głównie na pomocy świadczonej przez Offenburg a zainicjowanej przez Georga Dietricha, który za swe zasługi dla naszego miasta został w 1998 r. Honorowym Obywatelem Olsztyna.

Nowa sytuacja w Europie, a szczególnie procesy integracyjne, wymagają nowej formuły współpracy między miastami z różnych krajów. Umowa podpisana przez Prezydenta Miasta Olsztyna oraz Burmistrza Halmstad (Szwecja) w listopadzie 2003 r. (z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2004 r.) nie jest typową umową bliźniaczą, natomiast jest umową o współpracy, zakładającą:

- nastawienie na konkretne, wymierne efekty współpracy,
- realizację projektów finansowanych ze środków, o które miasta Olsztyn i Halmstad ubiegać się będą wspólnie jako partnerzy,
- określenie okresu trwania umowy na 4 lata; po upływie tego okresu partnerzy dokonają oceny efektów współpracy, co stanowić będzie podstawę do przedłużenia ważności umowy bądź jej zakończeniu.

W lipcu 2003 roku, w czasie obchodów 650-lecia nadania Olsztynowi praw miejskich, odbyło się pierwsze spotkanie przedstawicieli wszystkich europejskich miast partnerskich Olsztyna (Richmond nie wzięło udziału). Spotkanie to uwieńczone zostało deklaracją dalszej

współpracy a także nawiązaniem wzajemnych kontaktów między miastami – bliźniakami Olsztyna.

2.6.1. Promocja miasta na arenie międzynarodowej

Na arenie międzynarodowej Olsztyn promuje się w następujący sposób:

- poprzez udział w targach zagranicznych; w latach 2002 – 2003 Miasto brało udział w Targach Turystycznych ITB'2002 i ITB'2003 w Berlinie oraz Targach Górnego Renu w Offenburgu;
- Miasto współpracuje z Polskimi Ośrodkami Informacji Turystycznej w Europie, oraz konsulatami i ambasadami; współpraca polega na przesyłaniu wszystkich nowych materiałów promocyjnych, dotyczących Olsztyna;
- zamieszczając materiały promocyjne w branżowych czasopiśmie turystycznych i inwestycyjnych w języku : angielskim, niemieckim, francuskim, flamandzkim;
- poprzez druk własnych materiałów promocyjnych, wydawanych co roku (16 pozycji) w wersjach angielskiej, niemieckiej, francuskiej, rosyjskiej, włoskiej; prezentowane są one na wszystkich targach zagranicznych w których Miasto brało udział oraz na targach zagranicznych w których UM nie brał udziału; w drugim wypadku materiały przekazywane były Warmińsko-Mazurskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, która jest zwykle koordynatorem stoisk targowych;
- poprzez stronę internetową Miasta, przygotowaną w wersji językowej polskiej, angielskiej, niemieckiej i rosyjskiej;
- poprzez promocję Miasta w zagranicznych mediach : TV RAI I, RAI II oraz hiszpańskiej tv; przedstawiciele tych telewizji gościli na imprezach studyjnych, a wyprodukowane przez nich materiały, będące w posiadaniu UM, wielokrotnie ukazywały się na antenie telewizyjnej.

2.7. Analiza SWOT

<u>Mocne strony</u>	<u>Słabe strony</u>
<ul style="list-style-type: none"> -Specjalistyczna kadra medyczna -Dobra baza lokalowa szkół podstawowych -Dobra baza materialna i instytucjonalna zapewniająca szeroki dostęp do różnorodnych form kultury -Duża liczba stowarzyszeń i ich szeroka oferta dotycząca możliwości uprawiania prawie wszystkich dyscyplin sportu. -Szeroka oferta szkół niepublicznych - zwłaszcza na poziomie policealnym -Znaczna ilość nawiązanych stosunków partnerskich w ramach współpracy „miast bliźniaczych”. -Wysoki poziom czystości, bogactwo form środowiska naturalnego, położenie w obszarze „Zielonych Płuc Polski” -Pełnienie funkcji stolicy województwa i Regionu -Rezerwy terenów pod budownictwo, w znacznym stopniu uzbrojone -Posiadane zabytki i atrakcyjny układ urbanistyczny Starego Miasta. -Dobre połączenia PKP. Sprawny węzeł kolejowy -Rozwinięta sieć banków 	<ul style="list-style-type: none"> -Ubogość oferty uzupełniającej (infrastruktura rekreacyjno - rozrywkowa) i brak propozycji rekreacyjnych dla mieszkańców -Zbyt mało propozycji na przedłużenie sezonu -Brak koncepcji zagospodarowania terenów wokół jezior -Brak aktywnej promocji gospodarczej -Zbyt uboga oferta kulturalna oraz brak odpowiedniej promocji tej oferty. -Niska jakość usług medycznych świadczonych przez publiczne zakłady opieki zdrowotnej. -Duża odległość do dużych alternatywnych rynków pracy (Warszawa, Gdańsk). -Mała aktywność zawodowa zwłaszcza wśród kobiet i młodzieży. -Zły stan techniczny nawierzchni dróg i chodników -Duża ilość budynków mieszkalnych o złym stanie technicznym, szczególnie w Centrum lokalizująca mieszkańców o niewiadomych źródłach utrzymania. -Niewydolny układ komunikacyjny miasta. Brak przepustowości, nadmierne zatłoczenie, niewydolne połączenia międzydzielnicowe (Zatorze - reszta miasta) brak obwodów drogowych wymuszający prowadzenie ruchu tranzytowego przez dzielnice skoncentrowanej zabudowy, zła jakość nawierzchni dróg, niewydolna regulacja ruchu, brak miejsc parkingowych. -Brak koncepcji zagospodarowania odpadów komunalnych -Niewydolność oczyszczalni ścieków -Słabo rozwinięte usługi turystyczne nastawione na przypadkową obsługę ruchu turystycznego tranzytowego z zaniedbaniem turystyki stacjonarnej -Brak systemu informacji i monitoringu środowiska naturalnego. -Relatywnie wysokie koszty energii elektrycznej -Brak ścieżek rowerowych. -Brak w mieście obszaru przygotowanego do pełnienia

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

	<p>funkcji „Centrum” (handlowego, usługowego, kulturalnego, gospodarczego).</p> <p>-Brak programu rekonstrukcji, remontów i rewaloryzacji zabytków.</p>
<p><u>Szanse</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Podwyższanie jakości usług turystycznych. -Wejście „obcego” kapitału. -Wydłużanie sezonu turystycznego -Współpraca ze szkołami i rozszerzenie edukacji w zakresie aktywności zawodowej uczniów. -Możliwość korzystania z funduszy i programów ośrodków zagranicznych. -Możliwość dofinansowania inwestycji drogowych z budżetu centralnego. -Możliwość rozwoju funkcji tranzytowych o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym. -Szeroka dostępność niższej oprocentowanych kredytów na mieszkalnictwo w ramach Krajowego Funduszu Mieszkaniowego -Dostępność siły roboczej. -Budowa obwodnic pozwalająca na wyłączenie z ruchu tranzytowego dzielnic śródmiejskich -Możliwość nawiązania efektywnej współpracy z ościennymi gminami w oparciu o posiadany potencjał infrastrukturalny. -Możliwość wykorzystania rzeki Łyny i jej doliny oraz lasu miejskiego do celów rekreacyjnych i turystycznych. -Możliwość poprawy ładu komunikacyjnego w ruchu samochodowym poprzez budowę parkingów piętrzonych -Możliwość pełnienia funkcji ośrodka regionalnego w zakresie zagospodarowania odpadów, recyklingu i ich utylizacji 	<p><u>Zagrożenia</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Brak mieszkań dla najbiedniejszych w sytuacji pojawiania się problemu eksmisji. -Rozwój „szarej strefy” w zatrudnieniu, napływ taniej siły roboczej ze wschodu. -Brak zainteresowania ze strony mediów pozytywnymi inicjatywami. -Zbyt częste i nieprzemyślane zmiany przepisów prawnych (brak jednoznacznych uregulowań prawnych). -Niezadowolający stan usług towarzyszących turystyce. -Odpyły młodych wykształconych ludzi do innych ośrodków -Wzrost liczby rodzin niewydolnych wychowawczo, zwiększający się obszar patologii społecznych. -Ograniczanie wpływu gminy (ustawodawstwo) na realizację zadań oświatowych. -Brak precyzyjnego określenia zadań, kompetencji i odpowiedzialności administracji rządowej i samorządowej. -W krótkim czasie możliwość zablokowania miasta w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych i specjalnych (przy istniejącym aktualnie zorganizowanym wysypisku śmieci). -Niskie dochody ludności. -Możliwy dalszy rozwój motoryzacji wyprzedzający możliwości przygotowania infrastruktury drogowej. -Brak środków (brak umiejętności ich pozyskania) na inwestycyjne działania prorozwojowe, remonty i modernizacje oraz ochronę środowiska. -Brak decyzji mających na celu zwiększenie estetyki i atrakcyjności miasta w związku z deficytowością tego typu działań. -Brak systemów informacji gospodarczej i z zakresu ochrony środowiska.

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

	<ul style="list-style-type: none"> -Brak efektywnej współpracy z ośrodkami zagranicznymi (miasta bliźniacze, Euroregion, Kaliningrad.). -Polożenie w obszarze „Zielonych Płuc Polski” może stanowić barierę rozwoju gospodarczego miasta. Plany rozwoju kraju, w świetle przedakcesyjnych programów UE przewidują programy zalesiania regionu co może kolidować z koncepcjami jakie mogą się w przyszłości pojawiać w zakresie uprzemysłowienia miasta.
--	--

3. Powiązanie Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi

Zakres działań i cele Lokalnego Programu Rewitalizacji są w pełni zgodne z priorytetami i kierunkami rozwoju zawartymi w dokumentach strategicznych dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w szczególności:

- Narodowym Planem Rozwoju,
- Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowym Programem Operacyjnym Rozwój Zasobów Ludzkich,
- Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Olsztyna,
- Strategią Rozwoju Olsztyna.

3.1. Narodowy Plan Rozwoju

Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 stycznia 2003 r., wyznacza kierunki rozwoju gospodarczego Polski na szczeblu krajowym i regionalnym oraz priorytety działań związanych z programowaniem funduszy strukturalnych. NPR ma na celu zapewnienie warunków sprzyjających wzrostowi konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałaniu marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej, podniesieniu poziomu życia mieszkańców, tworzeniu nowych miejsc pracy oraz rozwojowi społeczeństwa. Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się między innymi w piątą oś rozwojową NPR „Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów”.

Dokument Podstawy Wsparcia Wspólnoty, przygotowany na podstawie Narodowego Planu Rozwoju, określa kierunki i wysokość wsparcia ze strony Funduszy Strukturalnych oraz stanowi podstawę interwencji z Funduszu Spójności. Celem strategicznym dokumentu jest wzrost zatrudnienia oraz poprawa spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej. Cele Programu Rewitalizacji pokrywają się z czwartą osią Podstaw Wsparcia Wspólnoty „Poprawa warunków dla rozwoju regionalnego, w tym dla rozwoju obszarów wiejskich”.

3.2. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

Lokalny Program Rewitalizacji jest tworzony i realizowany w zgodzie z wytycznymi określonymi w Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego. Cele tworzonego programu pokrywają się w szczególności z priorytetami przewidzianymi w *Działaniu 3.3. Zdegradowane obszary miejskie, przemysłowe i powojkowe*, którego zasadniczym celem jest ożywienie gospodarcze i społeczne, a także zwiększenie potencjału turystycznego i kulturalnego, w tym nadanie terenom zdegradowanym nowych funkcji społeczno-gospodarczych poprzez:

- rewitalizację i odnowę zdegradowanych obszarów miast i dzielnic mieszkaniowych w miastach,
- rewitalizację obiektów i terenów przemysłowych, przez zmianę dotychczasowych funkcji na gospodarcze, społeczne, edukacyjne, zdrowotne, rekreacyjne i turystyczne,
- rewitalizację obiektów i terenów po-wojskowych, przez zmianę z przeważającą, dotychczas funkcji zabudowy po-wojskowej na usługową, gospodarczą, społeczną, edukacyjną, zdrowotną, rekreacyjną i turystyczną.

Obszary, które zostaną objęte wsparciem, odpowiadają celom i wymaganiom *Poddziałania 3.3.1. Rewitalizacja obszarów miejskich*, w sposób szczególny traktującego projekty inwestycyjne związane z rewitalizacją społeczno-gospodarczą, przestrzenną i funkcjonalną zdegradowanych dzielnic mieszkaniowych, zespołów mieszkaniowych w miastach (szczególnie na obszarach zagrożonych lub dotkniętych zjawiskami patologii społecznej) w celu:

- tworzenia w zdegradowanych dzielnicach warunków lokalowych i infrastrukturalnych dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej, w tym mających za zadanie podniesienie kwalifikacji mieszkańców ww. terenów zagrożonych wykluczeniem społecznym. Priorytetowo będą traktowane projekty mające znaczenie dla rozwoju gospodarczego,
- porządkowania „starej tkanki” urbanistycznej poprzez odpowiednie zagospodarowywanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem,
- renowacji zabudowy budynków w tym obiektów infrastruktury społecznej,
- renowacji budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym znajdujących się na rewitalizowanym terenie oraz ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne i kulturalne,

- poprawy funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych,
- przebudowy lub remontów publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych połączonych z działalnością gospodarczą,
- tworzenia stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast.

Ważny element tego poddziałania stanowi pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast poprzez szybszy wzrost gospodarczy i wzrost zatrudnienia.

Inwestycje i projekty przewidziane do realizacji w ramach Programu są komplementarne (z racji wspólnych celów długookresowych) z inicjatywami podejmowanymi w ramach następujących działań programu ZPORR:

- Działanie 1.5. ZPORR „Infrastruktura Społeczeństwa Informacyjnego”,
- Działanie 2.2. ZPORR „Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne”,
- Działanie 2.4 ZPORR „Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi”,
- Działanie 3.2. ZPORR „Obszary podlegające restrukturyzacji”,
- Działaniem 3.4. ZPORR „Mikroprzedsiębiorstwa”,
- Działanie 3.5 ZPORR „Lokalna infrastruktura społeczna”.

3.3. Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich

SPO RZL, jako instrument alokacji środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego, ma na celu wspieranie inicjatyw służących przede wszystkim przeciwdziałaniu i zapobieganiu bezrobociu oraz przeciwdziałaniu zjawisku wykluczenia społecznego (ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej). Podejmowane działania z zakresu rozwoju lokalnego mają przyczyniać się, między innymi, do wzmocnienia więzi wewnętrznej wspólnot lokalnych, poprawy jakości życia społeczności oraz zwiększenia zaangażowania mieszkańców i władz lokalnych w rozwój społeczno-gospodarczy regionu poprzez realizację działań opartych na zasadzie partnerstwa. Cele te są zbieżne z celami postawionymi przed Lokalnym Programem Rewitalizacji. Komplementarność LPR z projektami realizowanymi w

ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich przejawia się w szczególności w następujących działaniach:

- Działanie 1.2 „Perspektywy dla młodzieży”,
- Działanie 1.3 „Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia”,
- Działanie 1.5 „Promocja aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka”,
- Działanie 1.6 „Integracja i reintegracja zawodowa kobiet”.

3.4. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Celem głównym strategii jest rozwój Warmii i Mazur na rzecz spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej w jednoczącej się Europie. Cele strategiczne sformułowano w ośmiu obszarach rozwoju, przyjętych jako priorytetowe dla województwa warmińsko-mazurskiego, tj.:

- wspieranie przedsiębiorczości,
- edukacja,
- **infrastruktura techniczna,**
- restrukturyzacja obszarów wiejskich,
- **rozwój turystyki,**
- atrakcyjność zamieszkania,
- środowisko przyrodnicze,
- **dziedzictwo i kultura.**

Program Rewitalizacji przyczyni się do realizacji Strategii m. in. poprzez poprawę stanu zabytków. Współpraca administracji samorządowej, właścicieli i użytkowników stworzą warunki do rozwoju, konserwacji, rewaloryzacji i zagospodarowania dóbr kultury z pożytkiem dla społeczności lokalnych i regionu. Program umożliwi także pełniejsze wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu poprzez poprawę estetyki Olsztyna-stolicy regionu. Wpłynie także na poprawę stanu infrastruktury technicznej, realizując jeden z celów cząstkowych w tym obszarze pt. „Restrukturyzacja i rozwój obszarów miejskich tworzących warunki dla nowych działalności”.

Realizacja Programu przyczyni się do osiągnięcia spójności ekonomicznej, przestrzennej i społecznej województwa warmińsko-mazurskiego.

3.5. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Olsztyna

Dokument ten, stanowiący „akt kierownictwa wewnętrznego” władz gminy, definiuje zasady polityki przestrzennej oraz określa obszary, dla których konieczne jest opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego. Cel główny, podany za Strategią Rozwoju Olsztyna, brzmi: „Miasto zrównoważonego rozwoju otwarte na człowieka i jego potrzeby”. Cel ten może być zrealizowany przez:

- położenie nacisku na ochronę tożsamości miasta przejawiającej się w walorach środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- poprawę i doskonalenie warunków życia mieszkańców i przybyszów poprzez wzrost poziomu usług, szkolnictwa, kultury, ochrony zdrowia, wypoczynku, komunikacji i obsługi komunalnej,
- poprzez rozwój gospodarczy i tworzenie miejsc pracy, zapewnienie wzrostu zasobności mieszkańców,
- stworzenie warunków dla pełnienia metropolitarnych funkcji Olsztyna jako stolicy regionu,
- stworzenie systemów zwiększających poziom bezpieczeństwa.

W myśl Studium Uwarunkowań obszar Śródmieścia, na którym zlokalizowane są objęte niniejszym Programem obszary, wymaga opracowania planów rewitalizacji zabudowy istniejącej. Autorzy opracowania zwracają uwagę, iż obszar ten charakteryzuje się znaczną koncentracją problemów prawnych, własnościowych oraz sprzecznych interesów i problematyki konserwatorskich. Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich pomoże rozwiązać te problemy, a w dalszym horyzoncie czasowym, po rozszerzeniu obszaru objętego Programem, przyczyni się do realizacji celów określonych w Studium Uwarunkowań na obszarze całego Śródmieścia.

3.6. Strategia Rozwoju Olsztyna

Strategia wskazuje potencjalne kierunki i możliwości rozwoju Olsztyna w ujęciu istniejących i przewidywanych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych. Wyniki prac analitycznych przybrały kształt celów I i II rzędu oraz celów operacyjnych, dla okresu przyjętego do roku 2015 r. Cele strategiczne I-go rzędu zostały sformułowane następująco:

- utrzymanie właściwego stanu środowiska naturalnego, jego optymalne wykorzystanie oraz dążenie do rozwoju bogactwa jego form,

- rozwój potencjału gospodarczego miasta zapewniający wzrost zasobności mieszkańców i tworzenie miejsc pracy,
- tworzenie warunków dla równomiernego rozwoju materialnej substancji miejskiej umożliwiającej prawidłowe pełnienie funkcji miasta jako stolicy województwa i centrum Regionu Warmii i Mazur,
- wzrost poziomu usług sfery społecznej, rozwój szkolnictwa wyższego i kultury,
- doskonalenie systemów zwiększających poziom bezpieczeństwa wobec zagrożeń fizycznych i socjalno – bytowych,
- doskonalenie systemu zarządzania miastem i tworzenie warunków do rozwoju samorządności.

Lokalny Program Rewitalizacji przyczyni się do realizacji celów strategii m. in. poprzez rozwój potencjału gospodarczego miasta, w tym tworzenie miejsc pracy. Realizacja zadań przestrzennych, gospodarczych i społecznych przewidzianych Programem przyczyni się w dalszym horyzoncie czasowym do zwiększenia ilości miejsc pracy, w szczególności dzięki zwiększonemu ruchowi turystycznemu w mieście oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców rewitalizowanych obszarów. Realizacja Programu umożliwi także tworzenie warunków do równomiernego rozwoju materialnej substancji miejskiej.

4. Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru i uzasadnienie

Niniejszy plan rewitalizacji dotyczy następujących obszarów na terenie Śródmieścia:

1. **Obszar I**- obejmuje Pl. Kazimierza Pułaskiego oraz teren ograniczony następującymi ulicami i placami:

- ul. Wojciecha Kętrzyńskiego,
- ul. Tadeusza Kościuszki,
- ul. Mikołaja Kopernika,
- Pl. gen. Józefa Bema

2. **Obszar II**- obejmuje kwartał zabudowy pomiędzy ulicami:

- Dąbrowszczaków,
- Mrongowiusza,
- Warmińską,
- Mickiewicza.

4.1. Uzasadnienie zasięgu terytorialnego rewitalizowanego obszaru

Kończący się okres programowania oraz specyfika Lokalnego Programu Rewitalizacji (możliwość jego bieżącej aktualizacji) zadecydowały o pilotażowym charakterze niniejszego programu. Docelowo programem objęty zostanie całe Śródmieście wraz z częścią Zatorza i rejonem ulicy Grunwaldzkiej.

Objęte Programem tereny (Obszary I i II) charakteryzują się następującymi cechami, kwalifikującymi je do zainicjowania procesów rewitalizacyjnych:

- występowanie wielu zdegradowanych obiektów o dużym znaczeniu architektonicznym,
- występowanie nasilających się problemów społecznych (m.in. ubóstwo społeczeństwa) i wiążąca się z tym konieczność zwiększenia dostępności do publicznych usług społecznych,
- narastające zjawisko bezrobocia,
- występowanie patologii społecznych (wyższy niż na terenie innych części miasta wskaźnik przestępstw),
- niska przedsiębiorczość mieszkańców,
- brak instytucji wspierających tworzenie nowych miejsc pracy,
- niezadowolający stan publicznej infrastruktury technicznej,
- nieharmonijne zagospodarowanie terenu (nieład przestrzenny, brak miejsc parkingowych).

4.2. Opis Obszaru I

Obszar I położony jest centralnie względem granic administracyjnych miasta (czerwony kolor na mapie). Ta część Olsztyna rozwinęła się dopiero po roku 1864 r. Rozwój przestrzenny miasta w kierunku północno – wschodnim stanowił naturalną konsekwencję usytuowania jego głównego centrum komunikacyjnego - dworca PKP - na tym obszarze.

Obszar I obejmuje Pl. Kazimierza Pułaskiego oraz teren ograniczony następującymi ulicami i placami:

- ul. Wojciecha Kętrzyńskiego,
- ul. Tadeusza Kościuszki,
- ul. Mikołaja Kopernika,
- Pl. gen. Józefa Bema,

Na rewitalizowanym obszarze znajduje się 29 budynków, z czego:

- 14 wpisanych jest do rejestru zabytków województwa warmińsko – mazurskiego,
- 2 ujęte są w gminnej ewidencji zabytków miasta Olsztyna.

Wszystkie zabytkowe budynki wymagają prac rewitalizacyjnych. Niniejszy dokument stwarza szansę wspólnotom mieszkaniowym na uzyskanie pomocy ze środków unijnych na ten cel.

Położenie w bezpośrednim sąsiedztwie dworca głównego PKP sprawia, że omawiany obszar staje się swoistą wizytówką Olsztyna. Przebywając drogę od dworca do centrum miasta nie sposób nie dostrzec pięknych kamienic znajdujących się na Placu Józefa Bema czy przy ulicy Mikołaja Kopernika. Zły stan elewacji, chodników i obiektów „małej infrastruktury” sprawiają, iż potencjał tkwiący w zabytkowej zabudowie pozostaje niewykorzystany. Niekorzystne wrażenie estetyczne wywołuje również ogólny nieład urbanistyczny tego obszaru (np. zdewastowane garaże w podwórku) oraz brak miejsc parkingowych. Jest to bardzo istotny problem, gdyż rewitalizowany obszar położony jest w rejonie dużej koncentracji obiektów użyteczności publicznej, przylega także do największego centrum handlowego śródmieścia „Manhattan”. Sprawia to, iż zapotrzebowanie na miejsca parkingowe w tym rejonie znacznie przewyższa ich ilość.

Omawiany obszar ma bardzo dobre połączenia autobusowe z innymi częściami miasta. W bezpośredniej okolicy znajdują się dwa przystanki autobusowe:

1. Przystanek na ulicy Partyzantów
2. Przystanek na Placu Kazimierza Pułaskiego.

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

Ad. 1. Linie autobusowe

LINIA NR 1

CEMENTOWA - Lubelska - DWORZEC - Partyzantów - Kajki - Kopernika - Piłsudskiego - pl. Jedności Słowiańskiej - Mochneckiego - (z powrotem Knosały - 1-go Maja - Partyzantów) - Grunwaldzka - Bałtycka - Hozjusza - REDYKAJNY

LINIA NR 5

DWORZEC - Partyzantów - 1-go Maja - Piłsudskiego - Żołnierska - Wyszyńskiego - Pstrowskiego - OSIEDLE MAZURSKIE

LINIA NR 7

DWORZEC - Partyzantów - 1-go Maja - pl. Jedności Słowiańskiej - Śliwy - Jagiellończyka (z powrotem Armii Krajowej - Warszawska) - Sielska - Kłosowa - DAJTKI (Łupstych)

LINIA NR 9

FABRYKA MEBLI - Jagiellońska - Limanowskiego - Partyzantów - Kajki - Kopernika - Piłsudskiego - Śliwy - (z powrotem Knosały) - Warszawska - KORTOWO

LINIA NR 16

KNOSAŁY - 1-go Maja - Partyzantów - Limanowskiego - Niedziałkowskiego (z powrotem Żeromskiego) - Jagiellońska - Reymonta - Cicha - Poprzeczna - Zientary Malewskiej - TRACK (W dni powszednie wykonywane są 4 kursy do Nikielkowa)

LINIA NR 20

RAST (Składowa) - DWORZEC - Partyzantów - 1-go Maja - Piłsudskiego - Wyszyńskiego - Synów Pułku - Krasickiego - PIECZEWO

LINIA NR 22

DWORZEC - Partyzantów - 1-go Maja - Śliwy - Warszawska - Kalinowskiego - BRZEZINY (W dni powszednie wykonywanych jest 11 kursów do skrzyżowania ulic Wawrzyczka i Martyniaka)

LINIA POŚPIESZNA A

DWORZEC - Partyzantów - 1-go Maja - Piłsudskiego - Kościuszki - Pstrowskiego - Sikorskiego - Wańkowicza - KRASICKIEGO

LINIA NOCNA NR 101

DWORZEC - Limanowskiego - Sybiraków - Wojska Polskiego - 1-go Maja - Pl. Jedności Słowiańskiej - Mochneckiego - Grunwaldzka - Bałtycka - Likusy (pętla) - Bałtycka - Szarych Szeregów - Jagiellończyka - Sielska - Dajtki (pętla) - Kłosowa - Sielska - Armii Krajowej - Kortowo - Warszawska - Szrajbera - 1-go Maja - Partyzantów - DWORZEC

LINIA NR 8

PLAC PUŁASKIEGO - Kajki - Partyzantów - Limanowskiego - Jagiellońska - Wadąg - SŁUPY

LINIA NR 12

PLAC PUŁASKIEGO - Kajki - Partyzantów - Limanowskiego - Jagiellońska - Wadąg - Kieźliny - DYWITY

LINIA NR 19

DWORZEC - Partyzantów - 1-go Maja - Piłsudskiego - Żołnierska - Wyszyńskiego - Pstrowskiego - KLEWKI (Dziennie wykonywane są 2 kursy do Trękuska)

LINIA NR 42

DWORZEC PKP - Partyzantów - 1-go Maja - pl. Jedności Słowiańskiej - Niepodległości - Pstrowskiego - Sikorskiego - JAROTY / Hallera

Ad. 2.

LINIA NR 23

PLAC PUŁASKIEGO - Kopernika - Piłsudskiego - 1-go Maja - Wojska Polskiego - DYWITY (W dni powszednie wykonywane są 3 kursy do Różnowa).

Teren rewitalizowany pod względem społeczno – gospodarczym nie wyróżnia się znacząco na tle całego miasta, a sytuacja - społeczno gospodarcza omawianego obszaru odpowiada sytuacji całego miasta opisanej w pierwszej części tego dokumentu.

Na omawianym obszarze znajduje się wiele punktów usługowo – handlowych, takich jak:

- spółdzielcza kasa oszczędnościowo - kredytowa „SKOK”,
- piekarnia,
- rodzinny ośrodek diagnostyczno – konsultacyjny,
- biuro obrotu wierzetelniami,
- hurtownia muzyczna,
- siedziba Zespołu Elektrowni „Łyna”,
- trzy biura nieruchomości,
- prywatne praktyki stomatologiczne,
- dwie praktyki lekarskie,
- sklep medyczny,
- biuro turystyczne,
- dwa biura rachunkowe,
- Okręgowy Inspektorat Pracy w Olsztynie,

- trzy towarzystwa ubezpieczeniowe,
- kancelaria prawnicza,
- oraz 22 inne punkty usługowo – handlowe.

Jak wynika z powyższych informacji na terenie rewitalizowanym występuje znaczna koncentracja punktów usługowo-handlowych. Podjęcie działań mających na celu poprawę estetyki otoczenia oprócz efektów w postaci poprawy ładu przestrzennego i estetyki miasta przynieść może wymierne korzyści w sferze gospodarczej i społecznej. Konsument chętniej nabędzie towar bądź skorzysta z usługi przedsiębiorstwa zlokalizowane w zadbanym i estetycznym otoczeniu, gdzie bez kłopotu można zaparkować i załatwić kilka różnych spraw jednocześnie. Lokalizacja kwartału objętego Planem Rewitalizacji jest pod tym względem bardzo dobra, a problem braku parkingów i zaniedbanych budynków znikną po wdrożeniu LPR. Zwiększające się obroty, a co za tym idzie poprawa kondycji finansowej wpłynąć będzie na zwiększenie zatrudnienia w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze, co przyczyni się do zmniejszenia bezrobocia i patologii społecznych wynikającej ze złej sytuacji finansowej. Zadbane i atrakcyjnie położone tereny stać się mogą obiektem zainteresowań inwestorów krajowych i zagranicznych. Rozwój tej części Śródmieścia może stać się impulsem dla właścicieli nieruchomości zlokalizowanych „po sąsiedzku”, gdzie również potencjał turystyczny i gospodarczy pięknej, zabytkowej zabudowy i swoista renta lokalizacyjna (bliskość wszystkich najważniejszych urzędów, innych budynków użyteczności publicznej, centrów handlowych i usługowych) nie jest w znacznym stanie wykorzystany.

4.3. Opis Obszaru II

Z uwagi na ograniczenia czasowe prace nad LPRM są prowadzone równoległe przez dwa zespoły. Praca podzielona została wg kryterium terytorialnego (tzn. jeden zespół zajmuje się opracowaniem Obszaru I, drugi- Obszaru II). Jako że prace nad Obszarem II są mniej zaawansowane, dane dotyczące Obszaru II (m. in. opis obszaru, zadania do realizacji i budżet) zostaną dołączone do niniejszego opracowania w terminie późniejszym w formie aneksu.

5. Cele LPRÓM

Najważniejszymi celami wdrożenia Lokalnego Planu Rewitalizacji Obszarów Miejskich są:

- ożywienie społeczno-gospodarcze,
- uzyskanie ładu przestrzennego i estetyki miasta,
- przywrócenie nieruchomościom ich utraconej wartości,
- zmniejszenie dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru,
- poprawa wizerunku i tożsamości lokalnej mieszkańców,
- zainicjowanie i wzmocnienie współpracy między różnymi podmiotami przy lokalnych działaniach społecznych,
- partycypacja społeczna- włączenie mieszkańców do procesu decyzyjnego,
- poprawa standardu zasobów mieszkaniowych,
- wzrost ilości przedsięwzięć organizowanych w obszarze oddziaływania inwestycji,
- wzrost liczby turystów odwiedzających dzielnicę w obszarze oddziaływania projektu,
- zwiększenie udziału społeczności lokalnej w życiu kulturalnym miasta.

Realizacja działań w ramach LPRÓM służyć będzie:

- tworzeniu warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej, skierowanej przede wszystkim do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- porządkowaniu istniejącej tkanki urbanistycznej poprzez rewaloryzację obiektów o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym z uwzględnieniem infrastruktury społecznej,
- adaptacji istniejących obiektów do nowych funkcji edukacyjnych, kulturalnych turystycznych, handlowo-usługowych,
- ożywieniu wskazanych w Programie obszarów dla poprawy warunków i jakości życia,
- poprawie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej, w tym terenów zieleni,
- wyzwalaniu inicjatyw ze strony środowisk lokalnych.

6. Zadania LPROM do realizacji na lata 2005-2006

Projekty jakie zostaną zrealizowane w związku z wdrażaniem Planu Rewitalizacji zostały podzielone na projekty realizowane w obrębie Obszaru I i projekty dotyczące Obszaru II.

6.1. Zadania LPROM do realizacji w Obszarze I

Projekty w Obszarze I, planowane do realizacji w latach 2005-2006, podzielić można na dwa podstawowe typy:

1. Projekty wynikające z opracowania pt. „Projekt koncepcyjny architektoniczny rewitalizacji kwartału zabudowy w Olsztynie, ul. Kopernika, Pl. Bema, Kościuszki, Pl. Pułaskiego”, stanowiącego załącznik nr 1 do niniejszego programu

„Projekt koncepcyjny architektoniczny rewitalizacji kwartału zabudowy w Olsztynie, ul. Kopernika, Pl. Bema, Kościuszki, Pl. Pułaskiego” przewiduje uporządkowanie terenu wewnątrz bloku zabudowy pomiędzy ulicami Kopernika, Pl. Bema, Kościuszki, Pl. Pułaskiego poprzez:

- wykonanie prac rekreacyjno-sportowych (boisko do koszykówki, boisko do badmintona, plac zabaw wyposażony w ławki, huśtawki, zjeżdżalnie, piaskownicę, tereny zielone, ogrodzenie),
- wykonanie prac porządkujących komunikację wewnątrz bloku zabudowy (drogi wewnętrzne, miejsca parkingowe),
- wykonanie chodników, dojść do klatek schodowych, śmietników.

Aby zrealizować założenia koncepcji konieczne będzie uporządkowanie spraw własnościowych odnośnie gruntu, na którym prowadzone byłyby prace inwestycyjne (szczegóły w załączniku nr 1). Uporządkowanie własności i wyburzenie części budynków wewnątrz bloku zabudowy stanowi element prac przygotowawczych i nie jest przedmiotem niniejszego opracowania.

2. Projekty zgłoszone do LPROM przez indywidualnych inwestorów (w tym wspólnoty mieszkaniowe i Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie).

PROJEKTY DO REALIZACJI W LATACH 2005-2006*

L.p	Projekt	Projektodawca	Czas realizacji	Planowany koszt	Źródła finansowania	Opis projektu
1.	Uporządkowanie komunikacji wewnątrz bloku zabudowy między ul. Kopernika, Kętrzyńskiego, Kościuszki, Pułaskiego	Gmina- Miasto Olsztyn	2006	775 000 PLN	581 250 PLN - ERDF 77 500 PLN – budżet państwa 116 250 PLN – budżet gminy	Projekt przewiduje: -budowę dróg wewnętrznych, - budowę parkingów, - budowę chodników, - budowę dojazdów do budynków, - budowę śmietników.
2.	Prace rekreacyjno-sportowe wewnątrz bloku zabudowy między ul. Kopernika, Kętrzyńskiego, Kościuszki, Pułaskiego	Gmina- Miasto Olsztyn	2006	165 000 PLN	123 750 PLN - ERDF 16 500 PLN – budżet państwa 24 750 PLN – budżet gminy	Projekt przewiduje zagospodarowanie 1 700 m ² powierzchni na tereny rekreacyjno sportowe poprzez: - budowę boiska do koszykówki, - budowę boiska do badmintonu, - budowę placu zabaw (piaskownica, zjeżdżalnia, huśtawki, ławki), - wydzielenie terenów zielonych
3.	Rewitalizacja zabytkowego budynku przy Placu Bema 3	Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie	2005-2006	3 000 000 PLN	2 250 000 PLN - ERDF 300 000 PLN – budżet państwa 450 000 PLN – środki własne WMARR	Projekt przewiduje m.in.: - wymianę dachu, - wymianę instalacji sanitarnych i elektrycznej, - budowę nowej kotłowni, - renowację stolarki drzwiowo-okiennej, - montaż instalacji sygnalizacji włamania i kontroli dostępu, - renowację elewacji.

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

4.	Rewitalizacja budynku przy ulicy Mikołaja Kopernika 28	Wspólnota mieszkaniowa	2006	75 000 PLN	56 250 PLN - ERDF	Konservacja i renowacja fasady budynku oraz połaci dachowych
					7 500 PLN - budżet państwa	
					11 250 PLN - środki własne wspólnoty	
5.	Rewitalizacja budynku przy ulicy Tadeusza Kościuszki 32	Wspólnota mieszkaniowa	2006	46 000 PLN	34 500 PLN - ERDF	Konservacja i renowacja fasady budynku
					4 600 - budżet państwa	
					6 900 PLN - środki własne wspólnoty	
6.	Rewitalizacja budynku przy ulicy Tadeusza Kościuszki 30	Wspólnota mieszkaniowa	2006	45 000 PLN	33 750 PLN - ERDF	Konservacja i renowacja fasady budynku
					4 500 - budżet państwa	
					6 750 PLN - środki własne wspólnoty	
7.	Rewitalizacja budynku przy ulicy Tadeusza Kościuszki 28	Wspólnota mieszkaniowa	2006	40 000 PLN	30 000 PLN - ERDF	Konservacja i renowacja fasady budynku
					4 000 - budżet państwa	
					6 000 PLN - środki własne wspólnoty	
8.	Remont budynku przy ulicy Wojciecha Kętrzyńskiego 2/4	Wspólnota mieszkaniowa	2005	70 000 PLN	52 500 PLN - ERDF	Konservacja i renowacja fasady budynku oraz połaci dachowych
					7 000 - budżet państwa	
					10 500 PLN - środki własne wspólnoty	
9.	Rewitalizacja budynku przy placu Kazimierza Pułaskiego 3	Wspólnota mieszkaniowa	2006	50 000 PLN	37 500 PLN - ERDF	Konservacja i renowacja fasady budynku
					5 000 - budżet państwa	
					7 500 PLN - środki własne wspólnoty	
10.	Rewitalizacja budynku przy placu Kazimierza Pułaskiego 4	Wspólnota mieszkaniowa	2006	50 000 PLN	37 500 PLN - ERDF	Konservacja i renowacja fasady budynku
					5 000 - budżet państwa	
					7 500 PLN - środki własne wspólnoty	

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

11.	Rewitalizacja budynku przy placu Kazimierza Pułaskiego 5	Wspólnota mieszkaniowa	2006	60 000 PLN	45 000 PLN - ERDF	Konserwacja i renowacja fasady budynku oraz połaci dachowych
					6 000- budżet państwa	
					9 000 PLN – środki własne wspólnoty	

* Problemy natury własnościowej mogą uniemożliwić realizację w roku 2006 projektów związanych z zagospodarowaniem kwartału zabudowy między ul. Kopernika, Kętrzyńskiego, Kościuszki, Pułaskiego. W takiej sytuacji inwestycje przewidziane do realizacji jeszcze w tym okresie programowania będą musiały zostać przesunięte w czasie na okres przyszły.

6.2. Zadania LPRM do realizacji w Obszarze II

Z uwagi na ograniczenia czasowe prace nad LPRM są prowadzone równoległe przez dwa zespoły. Praca podzielona została wg kryterium terytorialnego (tzn. jeden zespół zajmuje się opracowaniem Obszaru I, drugi- Obszaru II). Jako że prace nad Obszarem II są mniej zaawansowane, dane dotyczące Obszaru II (m. in. opis obszaru, zadania do realizacji i budżet) zostaną dołączone do niniejszego opracowania w terminie późniejszym w formie aneksu.

7. Działania społeczne realizowane na terenie miasta Olsztyn

Z uwagi na niewielki terytorialnie i ludnościowo obszar realizacji LPR niemożliwe jest zaprojektowanie instrumentów społecznych adresowanych wyłącznie do mieszkańców rewitalizowanego obszaru. Uznano jednak za celowe wskazanie działań o charakterze społecznym, których beneficjentem są mieszkańcy miasta, jako elementu komplementarnego w stosunku do opisywanych w LPR działań przestrzennych i gospodarczych. Działania te nie są elementem Programu, dlatego nie zostały uwzględnione w jego budżecie. Zbieżność celów i oczekiwanych efektów LPR z podejmowanymi na terenie miasta działaniami społecznymi sprawia, iż opisano je w niniejszym dokumencie, co służyć ma pełniejszemu obrazowi przemian planowanych w sferach społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej Olsztyna w najbliższych latach.

Uruchomienie funduszy strukturalnych w Polsce (w szczególności Europejskiego Funduszu Społecznego) stwarza możliwość uzupełnienia dotychczas stosowanych przez publiczne służby zatrudnienia instrumentów aktywnego wspierania rynku pracy (m.in. staże, roboty publiczne, prace interwencyjne, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, dotacje dla bezrobotnych na wsparcie działalności gospodarczej, szkolenia) o nowe, realizowane tak przez służby publiczne, jak i pozostałe podmioty uprawnione do składania wniosków o wsparcie. Zadanie koordynowania działań społecznych realizowanych przy wsparciu z funduszy strukturalnych powierzono Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy, który we współpracy z partnerami społecznymi, gospodarczymi i samorządowymi sporządza roczne plany działania. Aktualnie najbardziej kompletnym źródłem informacji dotyczących działań społecznych planowanych do realizacji na terenie województwa (których beneficjentami są mieszkańcy miasta Olsztyn) jest Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2005 rok. Założenia Regionalnego Planu Działań koncentrują się na aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych z województwa warmińsko-mazurskiego (w tym miasta Olsztyn) znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, a także na rozwijaniu aktywnych polityk rynku pracy na szczeblu regionalnym, wspieranych przez efektywną realizację sektorowych i regionalnych programów operacyjnych.

Jako priorytetowe grupy bezrobotnych w Planie określono:

- młodzież,
- długotrwale bezrobotni do 24 miesiąca,
- osoby w wieku powyżej 50 roku życia.

Plan na rzecz zatrudnienia określa także rodzaje projektów/programów regionalnych, uznane za priorytetowe. Są to:

- programy i projekty wspierające inwestorów tworzących nowe miejsca pracy,
- projekty i programy ukierunkowane na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób młodych, długotrwale bezrobotnych, w wieku powyżej 50 lat i niepełnosprawnych,
- projekty i programy zwiększające potencjał służb zatrudnienia i instytucji rynku pracy zmierzające do poprawy obsługi bezrobotnych,
- projekty i programy umożliwiające przywracanie osób wykluczonych społecznie na rynek pracy,
- projekty i programy ukierunkowane na wzrost kwalifikacji kadr (pracujących),
- programy związane z reorientacją zawodową osób zwalnianych z przyczyn leżących po stronie zakładu pracy,
- projekty i programy dla osób odchodzących z rolnictwa,
- projekty i programy tworzące system wsparcia dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- przygotowanie programowe do budowy systemu monitoringu i analiz edukacji dla potrzeb i oczekiwań rynku pracy,
- wsparcie instytucji i organizacji realizujących zadania ważne dla regionalnego rynku pracy i jego otoczenia.

Na podstawie tak zdefiniowanych priorytetów do Planu zakwalifikowano szereg projektów, z których część bezpośrednio bądź pośrednio dotyczących mieszkańców miasta Olsztyn przedstawiono w poniższej tabeli.

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

DZIAŁANIA SPOŁECZNE REALIZOWANE NA TERENIE MIASTA OLSZTYN			
Instytucja - nazwa	Nazwa programu lub projektu	Krótki opis działania	Efekty mierzalne, np. osoby, zatrudnialność, miejsca pracy lub inne
Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy	„Promocja aktywności zawodowej młodzieży”, „Agenda OHP”, „Szansa 13-18”, „Szansa 18-24”	<ul style="list-style-type: none"> – promocja samozatrudnienia i wolontariatu wśród młodych ludzi mających trudności ze znalezieniem pracy i zagrożonych bezrobociem – stworzenie młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych i środowisk patologicznych możliwości uzupełnienia wykształcenia ogólnego, przygotowania zawodowego w formie przyuczenia do wykonywania pracy oraz nauki zawodu w jednostkach organizacyjnych OHP – poszerzanie oferty usług w zakresie prowadzonego poradnictwa i doradztwa zawodowego oraz szkoleń przez Centra Edukacji i Pracy Młodzieży w Olsztynie i Elblągu, Kluby Pracy, Młodzieżowe Biura Pracy, Mobilne Centra Informacji Zawodowej, Ośrodki Szkolenia Zawodowego OHP, – umożliwienie młodym ludziom zdobywania doświadczenia zawodowego poprzez organizację wolontariatu lokalnego i międzynarodowego, 	<ul style="list-style-type: none"> – 1300 młodych ludzi objętych nauką i pracą w jednostkach Wojewódzkiej Komendy OHP (z czego 450 to absolwenci) – 2500 młodych ludzi w wieku 15-25 lat objętych różnymi formami aktywizującymi. – 5000 młodych uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów zatrudnionych dorywczo i krótkoterminowo za pośrednictwem Centrów Edukacji i Pracy Młodzieży OHP.
Instytucja Kontraktująca- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Instytucja Wdrażająca na poziomie regionalnym- WUP	Phare 2002 SSG- RZL „Promocja Zatrudnienia i Rozwój Zasobów Ludzkich”	Grupa absolwentów szkół (wykształcenie średnie lub wyższe) zostanie przeszkolona w celu zdobycia, podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych w trójmodułowym szkoleniu. W ramach działania przewidziane są następujące usługi: doradztwo zawodowe przed szkoleniem, szkolenie teoretyczne- moduł psycho- edukacyjny i zawodowy, praktyczna nauka zawodu oraz pomoc poszkoleniowa (pośrednictwo pracy).	Ilość osób- 200, Zakładany wskaźnik zatrudnienia- 30 % (60 osób)
Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie oraz powiatowe urzędy	Program wojewódzki- „Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli”	Umożliwienie przygotowania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa do wypełniania funkcji Agencji Płatniczej, szczególnie z zakresu procedur ubiegania się w rolnictwie i przemyśle rolno – spożywcym, a także przygotowanie oddziałów	86 osób (osoby długotrwale bezrobotne, młodzież do 25 r.ż)

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

pracy		<p>regionalnych Agencji do wypełniania zadań związanych z obsługą „Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli”. Kontynuacja tego programu umożliwi osobom bezrobotnym podwyższenie kwalifikacji zwiększających szansę na zatrudnienie i utrzymanie miejsc pracy, w tym poprawę aktualnie trudnej sytuacji tych osób na rynku pracy.</p> <p>Do zadań osób zatrudnionych w terenowych biurach ARiMR będzie należała obsługa kancelaryjna obiegu dokumentów oraz obsługa komputerowej bazy danych ZSZiK.</p> <p>Finansowanie: 309 600,00 (86 osób x 6miesiące x 600 zł) – środki Funduszu Pracy</p>	
<p>Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie</p>	<p>EFS</p> <p>Aktywne i zapobiegawcze działania dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Aktywizacja zawodowa młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none"> – szkolenia w zakresie stolarstwa, spawalnictwa, fryzjerstwa, gastronomii, nauka języka obcego (branżowego), – propagowanie samozatrudnienia poprzez organizowanie warsztatów szkoleniowych na temat „Prowadzenie działalności gospodarczej w aspekcie członkostwa Polski w Unii Europejskiej”, – organizacja szkoleń, mających na celu kształcenie absolwentów technikum samochodowego w nowym zawodzie – mechatronik (połączenie umiejętności z dziedziny mechaniki, elektroniki i informatyki), – szkolenia mające na celu doksztalcanie i podwyższanie kwalifikacji młodzieży, zdobywającej zawód w zakładach rzemieślniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Do 2006 roku 300 osób zostanie przeszkolonych i zwiększy swoje szanse na rynku pracy, w tym: 20 osób uzyska zaświadczenie ukończenia kursu kucharskiego 80 osób uzyska zaświadczenie ukończenia kursu stolarskiego 30 osób uzyska zaświadczenie ukończenia kursu fryzjerskiego 170 osób uzyska uprawnienia spawalnicze – 50 osób uzyska zaświadczenie ukończenia kursu mechatroniki – 1000 osób przystąpi do egzaminów czeladniczych w zawodach rzemieślniczych
<p>Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej</p>	<p>Rozwój nowych form poradnictwa zawodowego. Poszerzenie oferty CiIPKZ w Olsztynie, skierowanej do klientów WUP</p>	<p>Udział pracowników CiIPKZ WUP w Olsztynie w działaniach związanych z rozwojem poradnictwa zawodowego.</p> <p>Zwiększenie gamy warsztatów skierowanych do klientów CiIPKZ o kolejne propozycje zajęć grupowych – stworzenie cyklu warsztatów opartych o programy autorskie (nt. oceny własnych predyspozycji zawodowych, warsztatów rozwijających postawy przedsiębiorcze).</p> <p>Finansowanie – Fundusz Pracy</p>	<p>Szkolenie 5 doradców w ramach „Metody Edukacyjnej”, „Bilansu Osobowości”.</p> <p>Powstanie 3 nowych scenariuszy warsztatów, przygotowanie 5 doradców do prowadzenia tych warsztatów, przeprowadzenie</p>

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

			warsztatów pilotażowych,
Wojewódzkie Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy	„Pracownia komputerowa w każdej szkole”	Przygotowanie nauczycieli do korzystania z technik informatycznych. Dostęp uczniów do pracy z komputerem. Promocja uczenia się przez całe życie poprzez funkcjonujące SZOK i Mobilne Centra Informacji Zawodowej OHP. Motywowanie młodych ludzi do 25 roku życia do kontynuacji nauki. Wdrażanie Wojewódzkiej Koncepcji Kształcenia Ustawicznego OHP. Organizacja przez Ośrodki Szkolenia Zawodowego kursów oraz szkoleń modułowych kierowanych do młodzieży i bezrobotnych.	Dzięki przeszkoleniu utrzymanie dotychczasowych miejsc pracy. Uczestnicy kursów, szkoleń, przekwalifikowań zdobędą wiedzę i umiejętności zawodowe pozwalające dostosować się do wymogów rynku pracy.
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	„Oczekiwania pracodawców zainteresowanych zatrudnieniem osób niepełnosprawnych”,	Realizacja działania ma na celu zwiększenie zatrudnienia wśród osób z orzeczoną znaczną niepełnosprawnością. W/w działanie Samorząd Województwa Warmińsko -Mazurskiego będzie realizował ze środków przekazanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Celem Projektu jest zmiana mentalności pracodawców nt. osób niepełnosprawnych, ograniczenie wydatków budżetowych na pomoc społeczną dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych, w związku z podjęciem zatrudnienia, uzyskanie danych dotyczących problematyki ich zatrudniania, budowa instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.	Planuje się w roku 2005 dofinansować koszty utworzenia co najmniej jednego zakładu aktywności zawodowej, który zatrudniłby 35 osób niepełnosprawnych z oznaczonym znaczną niepełnosprawnością.
PFRON Olsztyn	„Program wyrównywania różnic między regionami” „Student” „Junior” „Komputer dla Homera” dla	„Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych” Działanie 1.4 SPO RZL – informacja, promocja oraz konsultacje dla projektodawców. Program wyrównywania różnic między regionami – obszar C – dofinansowanie tworzenia nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, gdzie maksymalna kwota dofinansowania wynosi 23.000zł. Program wspomagający finansowo osoby niepełnosprawne kontynuujące naukę w szkole wyższej. Jest realizowany od 2 lat. Program realizowany w ramach programu „Pierwsza Praca”. Program skierowany do osób niewidomych i niedowidzących, ułatwiający tym osobom zakup sprzętu . Program ma na celu zwiększenie szans osób z tego rodzaju schorzeniami na zatrudnienie.	Przewiduje się powstanie i złożenie około 30 projektów w 4 konkursach. Przewiduje się, że w 2005r. dofinansowanych będzie około 200 miejsc pracy. Przewiduje się, że w roku 2005 z programu „Student” skorzysta około 180 studentów. Z programu „Junior” skorzysta około 30 osób. Z programu „Komputer dla Homera” skorzysta około 350 osób.

8. Wskaźniki realizacji celów LPRM

Działania podjęte w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich będą skutkowały poprawą sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej na rewitalizowanym obszarze. Znajdzie to swoje odbicie w wartościach poszczególnych wskaźników, przyjętych jako mierniki powodzenia sukcesu.

Przyjęto trzy rodzaje wskaźników: na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania. Wskaźniki te są narzucone przez zapisy zawarte w Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego.

Wskaźniki realizacji celów powstaną w wyniku agregacji wskaźników poszczególnych projektów. Z uwagi na fakt, iż dla każdego projektu mogą zostać przewidziane odmienne wskaźniki, poniżej przedstawiono szereg wskaźników możliwych do wykorzystania przy monitorowaniu i ocenie LPRM bez podawania ich wartości.

8.1. Wskaźniki produktu

Wskaźnikami produktu mogą być:

- długość zmodernizowanych dróg i chodników w obszarach objętych rewitalizacją,
- powierzchnia budynków poddanych renowacji,
- liczba budynków poddanych renowacji,
- liczba budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej,
- powierzchnia zdegradowanych dzielnic i obszarów miast poddanych rewitalizacji,
- powierzchnia usługowa w budynkach poddanych renowacji,
- powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej,
- powierzchnia terenów zrewitalizowanych przeznaczonych na małą infrastrukturę,
- liczba obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne
- powierzchnia odrestaurowanych i zrewitalizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego,
- powierzchnia usługowa na zrewitalizowanych terenach miejskich,
- powierzchnia wyremontowanej i przebudowanej infrastruktury publicznej na terenie zrewitalizowanym.

8.2. Wskaźniki rezultatu

Wskaźnikami na poziomie rezultatu mogą być:

- powierzchnia terenów objętych rewitalizacją,

- liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie zrewitalizowanym,
- liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów,
- liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej,
- liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych,
- powierzchnia usługowa faktycznie wykorzystywana.

8.3. Wskaźniki oddziaływania

Wskaźnikami oddziaływania mogą być:

- wskaźnik bezrobocia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych,
- liczba mieszkańców na terenach zrewitalizowanych,
- migracje z terenów poddanych rewitalizacji,
- stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki,
- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w obszarze oddziaływania,
- liczba utrzymanych miejsc pracy (w okresie 2 lat),
- liczba utrzymanych punktów usługowych.

9. Plan finansowy na lata 2005-2006

9.1. Plan finansowy dla zadań realizowanych na Obszarze I

Realizacja poszczególnych projektów i zadań inwestycyjnych uzależniona jest od odpowiedniego montażu finansowego środków pochodzących z różnych źródeł. Identyfikacja źródeł środków finansowych na realizację poszczególnych projektów planowanych na lata 2005-2006 obejmuje:

- środki z budżetu Miasta Olsztyn,
- środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki budżetu Państwa (dysponent: Wojewoda),
- środki prywatne.

Źródłem finansowania działań społecznych (nie będących składnikiem budżetu LPRM z przyczyn opisanych we wcześniejszej części niniejszego opracowania) będzie przede wszystkim Europejski Fundusz Społeczny (SPO RZL, działania II Priorytetu ZPORR), publiczne środki krajowe oraz inicjatywa wspólnotowa EQUAL.

Źródło finansowania	Lata		RAZEM
	2005	2006	
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	615 000	2 667 000	3 282 000
Krajowe środki publiczne, w tym:	82 000	496 600	578 600
<i>Budżet Państwa (dysponent: Wojewoda)</i>	<i>82 000</i>	<i>355 600</i>	<i>437 600</i>
<i>Budżet miasta Olsztyn</i>	<i>0</i>	<i>141 000</i>	<i>141 000</i>
Środki prywatne	123 000	392 400	515 400
RAZEM	820 000	3 556 000	4 376 000

9.2. Plan finansowy dla zadań realizowanych na Obszarze II

Z uwagi na ograniczenia czasowe prace nad LPRM są prowadzone równoległe przez dwa zespoły. Praca podzielona została wg kryterium terytorialnego (tzn. jeden zespół zajmuje się opracowaniem Obszaru I, drugi- Obszaru II). Jako że prace nad Obszarem II są mniej

zaawansowane, dane dotyczące Obszaru II (m. in. opis obszaru, zadania do realizacji i budżet) zostaną dołączone do niniejszego opracowania w terminie późniejszym w formie aneksu.

10. System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji założeń i celów Programu jest skuteczny i przemyślany system jego wdrażania.

Proces wdrażania LPR jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu programu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Ze względu na swój długookresowy charakter wdrażanie założeń LPR jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Warunkiem obowiązywania Programu Rewitalizacji jako aktu prawa funkcjonującego w Olsztynie jest jego przyjęcie do realizacji na mocy Uchwały Rady Miasta. Akt ten wskaże wolę Rady Miasta do zharmonizowanego rozwoju na zasadach określonych w Programie.

System wdrażania LPR będzie zgodny z wymogami określonymi dla wdrażania poszczególnych projektów w ramach ZPORR, które to wymogi zostały określone w treści dokumentu programowego, Uzupełnieniu ZPORR, „Ogólnym Podręczniku Wdrażania ZPORR”, aktach prawnych związanych z wdrażaniem funduszy strukturalnych (m.in. Ustawa z dn. 24 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju) oraz innymi przygotowanymi przez instytucje zaangażowane w ZPORR dokumentami metodycznymi i aktami prawnymi.

Instytucją wdrażającą Program Rewitalizacji będzie Urząd Miejski w Olsztynie (Wydział Strategii i Rozwoju). Do zadań instytucji wdrażającej będzie należało:

- monitorowanie realizacji projektów pod kątem ich zgodności z założeniami i celami określonymi w programie (wg podanej w dalszej części niniejszego opracowania metodologii),
- przyjmowanie i weryfikacja wniosków od podmiotów zgłaszających udział w programie oraz planowanie kolejnych działań w ramach programu,
- weryfikacja założeń programu i jego aktualizacja na podstawie gromadzonych materiałów, dokumentów i oceny przeprowadzonych działań,
- prowadzenie działań informacyjnych, konsultacji społecznych i publikacja informacji na temat realizacji programu.

Za wdrażanie poszczególnych projektów odpowiedzialni będą właściwi im beneficjenci. W przypadku projektów własnych gminy- Miasta Olsztyn, przygotowanie i wdrożenie projektu spoczywać będzie na pracownikach Wydziału Gospodarki Komunalnej i Inwestycji. Będą oni odpowiedzialni za:

- przygotowanie dokumentacji technicznej (nadzór nad pracami projektantów i innych zewnętrznych ekspertów), studiów wykonalności zgodnych z wytycznymi Ministerstwa Gospodarki i Pracy oraz wszystkich innych załączników niezbędnych do realizacji projektu,
- nadzór techniczny i merytoryczny nad Inżynierem Projektu,
- przygotowanie wniosków według obowiązujących procedur i zasad oraz złożenie ich w odpowiednim terminie w Instytucji Wdrażającej dany program,
- współpracę z jednostkami podległymi realizującymi projekty finansowane z budżetu Miasta (pomoc tym jednostkom w przygotowaniu dokumentacji),
- współpracę z samorządem powiatowym i regionalnym,
- współpracę z Instytucją Zarządzającą ZPORR (Ministerstwo Gospodarki i Pracy) oraz z Instytucją Pośredniczącą (Urząd Wojewódzki) w zakresie wdrażanych projektów,
- przygotowanie odpowiedniej dokumentacji niezbędnej w razie przeprowadzenia kontroli realizacji projektów przez instytucje uprawnione (m.in. Instytucję Pośredniczącą, Urzędy Kontroli Skarbowej, uprawnione organy Komisji Europejskiej),
- przygotowanie i wykonanie przetargów,
- zgodną z wymogami funduszy strukturalnych archiwizację dokumentacji,
- opracowywanie zgodnie z zapisami umów finansowania projektów okresowych, rocznych i końcowych raportów monitoringowych z realizacji projektów,
- zapewnienie właściwej z wytycznymi EFRR i UZPORR promocji projektów, ze szczególnym uwzględnieniem faktu zaangażowania środków unijnych.

Ze względu na dużą liczbę podmiotów, które mogą być zainteresowane realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujących się w założenia Programu w przyszłym okresie programowania, należy zapewnić, iż będzie on dostępny dla każdego z nich. Program zostanie umieszczony na stronach internetowych Miasta Olsztyna (www.um.olsztyn.pl, www.olsztyn.e-bip.pl). Ze względu na konieczność dołączenia kopii Programu przyjętego przez Radę Miasta opatrzoną odpowiednimi podpisami i adnotacjami przez każdy podmiot składający wniosek o dofinansowanie z funduszy strukturalnych, kopię LPR można będzie potwierdzić za zgodność z oryginałem w Urzędzie Miasta.

11. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

11.1. Monitorowanie

Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych. Monitoring dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów inwestycyjnych oraz programów, a także sposobie i prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy finansowej.

W procesie monitorowania LPR rozróżnić należy monitoring poszczególnych projektów w ramach LPR oraz monitoring Programu jako całości.

Beneficjent korzystający przy realizacji projektu ze środków strukturalnych zobowiązany jest do systematycznego monitorowania przebiegu realizacji projektu oraz przygotowywania i przekazywania przewidzianej w procedurach danego programu instytucji (Wdrażającej, Pośredniczącej bądź Zarządzającej) sprawozdań okresowych, rocznych oraz końcowego z realizacji projektu. W przypadku Lokalnego Programu Rewitalizacji zakłada się, iż beneficjenci pomocy strukturalnej realizujący poszczególne projekty w ramach LPR, przekazując sprawozdanie określonej w umowie o dofinansowanie instytucji, jego kopię dostarczać będą także do Wydziału Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta. Pracownicy Wydziału na ich podstawie sporządzać będą kwartalne/roczne raporty monitoringowe z realizacji całego Lokalnego Programu Rewitalizacji. Podmioty realizujące projekty zawarte w LPR bez udziału środków finansowych pochodzących z Funduszy Strukturalnych (a więc nie zobligowani umową o dofinansowanie do sporządzania sprawozdań z realizacji projektu) winni przygotowywać sprawozdania z realizacji projektu specjalnie na użytek Wydziału Strategii i Rozwoju. Sprawozdanie (kwartalne, roczne i końcowe) winno zawierać informacje o:

- rzeczowym postępie realizacji projektu i prognozę na okres przyszły,
- finansowym postępie realizacji projektu i prognozę na okres przyszły,
- zgodności realizacji projektu z politykami horyzontalnymi UE i przepisami dotyczącymi zamówień publicznych,
- działaniach promocyjnych i informacyjnych,
- zagrożeniach realizacji projektu.

11.2. Ewaluacja

Celem ewaluacji jest określenie faktycznych efektów zrealizowanych projektów w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji. Ocena dotyczyć winna w szczególności:

- skuteczności- kryterium to pozwala określić czy cele Programu, określone na etapie programowania, zostały osiągnięte,
- efektywności- kryterium to porównuje zasoby finansowe zaangażowane przy realizacji Programu z rzeczywistymi osiągnięciami Programu na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania,
- użyteczności- kryterium to pozwala ocenić faktyczne efekty Programu na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania w nawiązaniu do wcześniej zdefiniowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji potrzeb i problemów.

Wydział Strategii i Rozwoju corocznie przedstawi Radzie Miasta sprawozdanie z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji według następujących punktów:

- postęp prac w stosunku do założeń (plany działania),
- przegląd nowych wniosków, projektów oraz innych sygnałów społecznych,
- aktualizacja planów działania,
- ewentualne korekty granic obszarów rewitalizacji.

Materiałem źródłowym do sporządzenia sprawozdania z realizacji LPR będą kwartalne/roczne raporty monitoringowe z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Ocena pracy oraz sprawozdania z minionego roku będzie należała do Rady Miasta Olsztyna.

11.3. Komunikacja społeczna

Zasadniczym celem komunikacji społecznej jest uzyskanie partycypacji społeczności lokalnej w procesie rewitalizacji, jej aktywnego udziału w programowaniu, decyzjach oraz odpowiedzialności i finansowaniu.

Komunikacja społeczna ma zapewnić:

- dostęp partnerów programu do informacji na temat celów i problemów rewitalizacji,
- pobudzenie partnerów programu do wyrażania własnych opinii,
- pobudzenie do przedstawiania własnych projektów, które mogłyby być współfinansowane ze środków strukturalnych (przede wszystkim EFRR i EFS),
- nawiązanie porozumienia pomiędzy partnerami procesu rewitalizacji a Instytucją Wdrażającą (Urząd Miasta Olsztyn, Wydział Strategii i Rozwoju), niezbędne do uwzględnienia projektów zgłaszanych przez beneficjentów zewnętrznych w stosunku do gminy- Miasta Olsztyn w LPR.

Podstawą partycypacji jest informacja, wymieniana pomiędzy partnerami a Instytucją Wdrażającą w procesie komunikacji społecznej, zorganizowanej w sprawny system.

Informowanie w procesie komunikacji społecznej ma wyjaśnić mieszkańcom korzyści płynące z procesu rewitalizacji w zamian za tymczasowe zakłócenie normalnego rytmu życia i określony wysiłek, także finansowy.

Na system komunikacji społecznej składają się:

- podmiot inicjujący proces komunikowania się (Urząd Miasta Olsztyn, Wydział Strategii i Rozwoju),
- podmiot odbierający informacje (partnerzy indywidualni i zbiorowi),
- określone informacje (wyjaśnienia zagadnień rewitalizacji i uzasadnienie potrzeby realizacji Programu, wiadomości na temat bieżącej realizacji programu, wnioski z monitorowania, oceny i aktualizacji)
- określony sposób komunikowania się- komunikacja bezpośrednia (kontakty i spotkania z mieszkańcami) i pośrednia (prasa, radio, telewizja, ulotki, biuletyny, wydawnictwa, ogłoszenia, strona internetowa).

Sprawność i efektywność działania systemu komunikacji społecznej zależy z jednej strony od zaangażowania, umiejętności, sposobu pozyskiwania, analizy i oceny informacji od mieszkańców, a z drugiej strony od umiejętności doboru form i środków przekazywania informacji.